

451404

Vol. VII. Nr. 1.

Ianuarie—Martie 1944

REVISTA DE PSIHOLOGIE

Director

Prof. FL. ȘTEFĂNESCU-GOANGĂ
BCU Cluj / Central University Library Cluj

BIBL. UNIV. CLUJ-S.B.U.
Nr. 3924-1945
Exemplar legal

SIBIU

EDITURA INSTITUTULUI DE PSIHOLOGIE AL UNIVERSITĂȚII

REVISTA DE PSIHOLOGIE TEORETICĂ ȘI APLICATĂ

Vol. VII

Ianuarie—Martie 1944

No. 1.

Director: Prof. FL. ȘTEFĂNESCU-GOANGĂ

Redactori:

ALEX. ROȘCA

Șef de lucrări

D. TODORANU

Conferențiar Universitar

Comitetul de redacție:

M. BENIUC, L. BOLOGA, A. CHIRCEV, S. CUPCEA, G. EM. MARICA,
M. PETEANU, L. RUSU,

APARE DE PATRU ORI PE AN

Abonament anual (particulari și școli) . . . Lei 700

Pentru autorități și instituții „ 2000

Pentru învățători „ 400

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: SIBIU, STR. AVRAM IANCU NR. 21

**Publicațiile Institutului de Psihologie al Universității din Cluj
la Sibiu**

I. STUDII ȘI CERCETĂRI PSIHOLOGICE

FL. ȘTEFĂNESCU-GOANGĂ: Selecțiunea capacităților și Orientarea profesională.

LIVIU RUSU: Estetica poeziei lirice.

1. LIVIU RUSU: Selecția copiilor dotați.

2. NICOLAE MARGINEANU: Psihologia exercițiului.

3. L. RUSU, L. BOLOGA, N. MARGINEANU, AL. ROȘCA,
D. TODORANU: Psihologia configurației.

4. NICOLAE MARGINEANU: Psihotehnica în Germania.

5. ALEXANDRU ROȘCA: Măsurarea inteligenței și debilitatea mintală.

6. LUCIAN BOLOGA: Psihologia vieții religioase.

7. NICOLAE MARGINEANU: Psihologia germană contemporană.

8. LIVIU RUSU: Aptitudinea tehnică și inteligența practică.

9. NICOLAE MARGINEANU: Psihologia învățării.

10. ALEXANDRU ROȘCA: Psihopatologia deviațiilor morali.

11. ALEXANDRU ROȘCA: Debilitatea mintală.

12. CRISTEA PARLOG: Psihologia desenului.

13. DIMITRIE TODORANU: Psihologia temperamentului.

14. NICOLAE MARGINEANU: Psihologia franceză contemporană.

15. ALEXANDRU ROȘCA: Delinvențul minor.

16. LUCIAN BOLOGA: Lectura tinereții.

(Continuare în pag. 3-a a copertei)

451404

Vol. VII.

1944

**REVISTA
DE
PSIHOLOGIE**

Director

DR. PROF. FL. C. ȘTEFĂNESCU-GOANGĂ

SIBIU

EDITURA INSTITUTULUI DE PSIHOLOGIE AL UNIVERSITĂȚII

~~P 297~~

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CUPRINSUL

S T U D I I

<i>G. Oancea-Ursu</i> : Ereditatea constituțiilor psihopatice în lumina metodei gemenilor	1
<i>Coste Aron</i> : Valoarea funcțională a cuvintelor în memoria asociativă	67
<i>Șt. Iacob</i> : Cota probelor extemporale	82
<i>Alexandru Roșca</i> : Experimentul psihologic	109
<i>Mihail Peteanu</i> : Psihotehnica în industria textilă românească	118
<i>Dimitrie Todoran</i> : Forme educative	136
<i>S. P. Cupcea</i> : Incercarea unui sistem de psihopatologie constituțională evolutivă , , , , ,	193
<i>G. Oancea-Ursu</i> : Ereditatea constituției psihopatice în lumina cercetărilor genealogice	212
<i>Mihail Peteanu</i> : Problema teoretică a aptitudinilor	263
<i>Ionel Pitariu</i> : Conceptul și raționamentul matematic	315
<i>Mariana Pulpaș</i> : Desvoltarea și determinarea nivelului mintal dela naștere la trei ani	337
<i>Mihail Peteanu</i> : Măsurarea aptitudinii tehnice	372

R E C E N S I I

PSIHOLOGIE TEORETICĂ

PSIHOLOGIE GENERALĂ

Cornelio Fabro, C. P. S.: La Fenomenologia della Percezione. (Dumitru Salade) p. 86. — *Dr. Gabriel Cotul*: Psihofiziologie muzicală. (G. Oancea-Ursu) p. 89. — *Gh. Comicescu*: Problema întregului în psihologie în raporturile ei cu educația. (Dumitru Salade) p. 90. — *S. P. Cupcea*: Ereditatea și mediul în determinarea caracterelor somatice și mintale (G. Oancea-Ursu) p. 92. — *V. Preda și A. G. Ludu*: Complexul pigmentar la copiii din județul Turda și relația lui cu grupurile sanguine. (G. Oancea-Ursu) p. 94. — *Lorge Irving*: Superior intellectual ability. (S. Cupcea) p. 291. — *Georgiade Constantin*: Inima (Cordul) și viața sufletească. (Mariana Pulpaș) p. 292. — *Dr. Banuelos, M.*: Personalidad y Caracter (Personalitate și caracter). (G. Oancea-Ursu) p. 409. — *Dr. Hans Grimm*: Zur Erbbiologie der mathematischen Begabung (Eredobiologia înzestrării matematice). (L. Bologa) p. 410. — *Dr. Düll, Bernhard*: Wetter und Gesundheit (Vremea și sănătatea). (G. Oancea-Ursu) p. 411.

PSIHOLOGIE SOCIALĂ

Moldovan, I.: Igiena Neamului. (L. Bologa) p. 95. — *Moldovan, I.*: Introducere în Etnobiologie și Biopolitică. (M. Kernbach) p. 150. — *C. Rădulescu-Motru*: Etnicul românesc, comunitate de origină, limbă și destin. (L. Bologa) p. 154.

PSIHOLOGIE DIFERENȚIALĂ

Constantin Stan: Rasă, Cultură și Civilizație. (Mariana Pulpaș) p. 155.

PSIHOLOGIE COMPARATĂ ȘI EVOLUTIVĂ

Dr. Hildegard Hetzer: 1. Das Kind wächst heran; 2. Seeliche hygiene lebensstüchtige Kinder; 3. Spiel und Spielzeug für jedes Alter. (L. Bologa) p. 160.

PSIHOLOGIE ANORMALĂ ȘI PATOLOGICĂ

Ionășiu, L., Lungu, C., Meteș, E.: Contribuțiuni la studiul factorilor ereditari în nevrozele traumatice de război. (Mihail Peteanu) p. 293.

PSIHOLOGIE APLICATĂ

PSIHOLOGIA EDUCAȚIEI

Narly, C.: Metode de educație. (Mihail Peteanu) p. 162.

PSIHOLOGIE ECONOMICĂ

Gamelli Agostino: Nuovi punti di vista e nuovi criteri nella selezione e nell'orientamento professionale. (Mariana Pulpaș) p. 96. — *Tecoz Henry François*: Le rôle du médecin en orientation professionnelle. (Dr. V. Lacrițeanu) p. 98. — *Victoria Georgescu Tistu*: Studiul individualității și orientarea profesională. (L. Bologa) p. 413.

PSIHOLOGIE MEDICALĂ

Banu, G.: Tratat de medicină socială. (G. Oancea-Ursu) p. 99.

PSIHOLOGIE MILITARĂ

Col. Const. Atanasiu: Recrutul. (D. Salade) p. 415.

METODOLOGIE

Abrahams Sir A.: Tests for athletic efficiency. (Mihail Peteanu) p. 295.

NOTE ȘI INFORMAȚII

(p. p. 101—103; 187—188; 304—308).

DISCUȚII: p. 184—186.

ȘTIINȚE INRUDITE

Dr. Arie-Blachette Jean: L'homme devant la Médecine. (G. Oancea-Ursu) p. 296—303. — *Popa Gr. T.*: Despre substanța vie și proprietățile vieții. (Alexandru Roșca) p. 167—170. — *Preda Victor*: Biologie teoretică. (Alexandru Roșca) p. 170—174. — *Parhon C.I.*: Problema responsabilității privită prin prisma Biologiei. (Mihail Peteanu) p. 174—176. — *Vasilie Th. și Stănescu I.*: Factorul ereditar în criminologie. (Mihail Peteanu) p. 176—179. — *Stanciu V. V.*: Capacitatea penală. (Mariana Pulpaș) p. 179—181. — *Râmneanțu P.*: Constituție și fecunditate. (G. Oancea-Ursu) p. 181—183.

RÉSUMÉS

(p. p. 104—107; 189—191; 309—314; 419—422.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

INDEX PE MATERII

- Anormalitatea 41—42.
Aptitudinea 263—290.
Aptitudinea tehnică 373—375.
Biologie teoretică 170—174.
Cotarea 82—85.
Constituția psihopatică 42, 64, 202, 203, 204, 212.
Dispoziții 30.
Ereditate 2—4, 13—16, 22—23, 29—32, 92—94, 212, 226—238.
Experimentul psihologic 109—117.
Funcțiune 68—71.
Inteligența 195—196.
Mediu 29—32.
Medicina socială 99—100.
Memoria asociativă 67—80.
Monomanie 15.
Metoda gemenilor 13—15, 21—27, 29, 222—226.
Oficii de orientare 101—103.
Orientare profesională 98—99.
Percepție 86—89.
Personalitate 7—8, 20, 46—47.
Psihanaliza 5—6.
Psihopatii 36—47.
Psihofiziologia muzicală 89—92.
Psihopatologia constituțională 193—210.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

INDEX PE AUTORI

- Abrahams (Sir) A. 295.
Adler 6, 12.
Albrecht 54.
Anderson 10.
Arrii-Blachette Jean 296.
Atanasiu C. 415.
- Baeyer 55.
Barth 139.
Banuelos M. 409.
Bergemann 139.
Bernard Cl. 335.
Binet 19, 70, 110, 195, 328, 329, 338, 339, 340, 342, 345, 346, 347, 349, 357.
Birnbaum 40, 49.
Bleuler 49, 50, 214.
Bobertag 341.
Bologa L. 411, 415.
Boll Marcel 60.
Bronner 318, 319.
Bunschwik 327, 332.
Bühler 10, 351, 356, 358, 360, 361, 421.
Bumke 49, 50.
Burt C. 63, 320.
- Cattell R. B. 110, 114, 273, 279, 280, 337.
Chaslin 322, 324, 325, 326, 333.
Christiaens A. G. 269, 270.
Claparède Ed. 109, 269.
Cohen 320.
Comicescu Gh. 91.
Cempte 323.
- Cotul Gabriel 89.
Constantin Stan 155.
Cupcea 41, 60, 61, 205, 276, 292.
Conrad K. 59, 202, 204, 205, 207, 208, 209.
Corbièri 270, 288.
Curtius 248.
Cox J. W. 277, 374, 421.
- Darwin 21.
Davies 42.
Décroly O. 270, 271, 288.
Delmas Achille 60.
Dewey 318, 419.
Descartes 321.
Dilthey W. 141.
Dougall M. C. 21, 42.
Dufumier 332.
Düll Bernhard 411.
Dupé 200, 203, 205.
- Ebing 221.
Enke 206.
Entress 241.
Erkhardt 318, 419.
Ewald 49.
- Fabro C. 86.
Fechner 110, 337.
Filter 285.
Freeman 10, 206, 348.
Freyd M. 369.
Frege 330.
Friedreich 220.
Freud 6.

- Galton 13, 14, 15, 16, 19, 22, 23,
24, 25, 117, 216, 217, 218, 221,
222, 224, 227, 256, 257, 259.
- Gauss 320.
- Gemelli Agostino 96.
- Georgia de C. 292.
- Georgescu Tistu Victoria 413.
- Cessel 351, 358, 359, 360, 421.
- Goddard 341.
- Goblot 325, 331, 332, 333.
- Gotschaldt 214.
- Goudenough 10.
- Graupp 219.
- Grimm Hans 410.
- Gruhle 40.
- Haan 316.
- Hamburger 49.
- Hankel 316.
- Hary Stak Sullivan 11.
- Hart B. 46.
- Heinze 49, 50, 51.
- Heinrat 220.
- Hetzer 10.
- Heuyer 351, 356.
- Hilbert 330.
- Hoffmann 2, 18, 234, 242, 248, 251,
256, 259.
- Hofstätter 197.
- Hölder 320.
- Hollingworth 320, 326.
- Holzinger 10.
- Iacobi 220.
- Iacob Şt. 107.
- Ideler 220.
- Ionaşcu L. 293.
- Jaspers 54.
- Jensen 350.
- Jörger 225.
- Juarros 356.
- Kahn 56, 57, 58, 234.
- Kant 51.
- Kahlmann 229.
- Kahlbraunn 221, 224.
- Kehrer 53.
- Keyserling 6.
- Kempf 5.
- Kerschensteiner 139.
- Kernbach M. 154.
- Koffka 350.
- Köhler 353, 354.
- Kolle 254.
- Koller 234.
- Koch 37, 39, 40, 45, 48, 49, 52, 54,
224.
- Krafft 37, 221.
- Kraelis 249, 251.
- Kraepelin 40, 45, 50, 51, 54.
- Kretschmer 49, 51, 59, 206, 226, 227,
231, 244.
- Kramer 55.
- Kriek E. 144.
- Kuhlmann 357, 360, 421.
- Lahy 272.
- Lange 13, 36, 43, 44, 62, 228, 229,
235, 2243, 246, 254, 256.
- Lacriţeanu V. 99.
- Large Irving 291.
- Lalande 327.
- Lennan 318, 419.
- Lenz 62, 228, 231.
- Levy Brühl 317.
- Leupoldt 220.
- Locke 109.
- Lotze 27.
- Lotting 18.
- Ludu A. G. 94.
- Lungu C. 293.
- Luxenburger 13, 47, 53, 213, 215,
228, 229, 232, 233, 234, 236,
237, 238, 239, 243, 244, 247,
251.
- Lutz 251.
- Mac Artur 28.
- Mach 324, 335.
- Magnan 37, 39, 224.
- Malinowschi 70.
- Mateş E. 293.
- Mendel 227.
- Merrill 358.
- Meyerson 325, 326, 329, 331, 333,

335.
 Michell 10.
 Milhaud 330.
 Minkowski 200.
 Morgan T. H. 2, 4, 5, 30.
 Moldovan I. 95, 150.
 Morel 221, 224.
 Mourean de Tours 15.
 Monkemöller 225.
 Müller 36.
 Narly C. 162.
 Natorp 139, 320.
 Newmann 2, 8.
 Oancea-Ursu G. 90, 94, 95, 100, 183,
 303, 410, 413.
 Padua 330.
 Papenoe 36.
 Park 11.
 Parhon C. I. 174.
 Patzig 228, 234, 235.
 Panze 38, 49, 55, 226, 228, 251.
 Peteanu M. 103, 167, 176, 179, 295,
 296, 314, 422.
 Pitariu I. 420.
 Poincaré H. 317, 330, 331, 332, 334,
 336.
 Popa Gr. T. 167.
 Preda V. 94, 170.
 Prinzing 47.
 Pulpaş M. 97, 161, 181, 293, 421.
 Ranke O. T. 384.
 Rădulescu-Motru C. 110, 154.
 Reichardt 50.
 Révész 316.
 Ribot 315.
 Rife 28.
 Rignano 324, 333, 334, 335.
 Riedel 56.
 Rougier 330.
 Roşca 41, 60, 61, 170, 205, 275.
 Rosanoff 236, 243, 246.
 Röhl 241.
 Rusu 275.
 Rüdín 227, 231, 233, 234, 243.
 Salade D. 89, 92, 418.
 Schultz 241.
 Schmidt 319.
 Schneider 39, 42, 49, 51, 52, 54, 56.
 Schröder 49.
 Schleiermacher 141.
 Schwab 236.
 Show 11.
 Slater 241, 242.
 Siemens 22, 28, 29.
 Speemann 31.
 Spearman 273, 279.
 Stanciu V. V. 176.
 Stănescu I. 176.
 Stenguist 373, 386.
 Stern W. 70, 342, 347.
 Ştefănescu-Goangă 41, 60, 61, 110,
 119, 205, 271, 275, 278, 285,
 341, 422.
 Stumpfl 52, 55, 244, 245.
 Taylor 317.
 Tannery 320.
 Terman 341, 347, 358.
 Thomas 7, 9, 10, 11.
 Thomson (Kelvin) 117.
 Thorndike 193, 194.
 Thums 33.
 Thurstone L. 274, 348.
 Titschner 110.
 Todoranu D. 191, 271, 275.
 Trhasher 11.
 Trousseau 14.
 Vasiliu Th. 176.
 Verschauer Frb. 13, 28, 228, 239.
 Vradley 333.
 Viteles S. M. 286.
 Warren 272.
 Weber 110, 337.
 Willmann 141, 225.
 Willemse 202, 203, 205, 207.
 W. Wundt 110, 337.
 Ziehen 42, 43, 110.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

REVISTA DE PSIHOLOGIE TEORETICĂ ȘI APPLICATĂ

Vol. VII

Ianuarie—Martie 1944

No. 1.

EREDITATEA CONSTITUȚIILOR PSIROPATICE ÎN LUMINA METODEI GEMENILOR.

de G. Oancea Ursu

I. CONCEPȚII, DIFICULTĂȚI ȘI METODE

Despre multe diformități umane morfologice s'a demonstrat că sunt de natură ereditară. La fel despre unele din bolile mintale. În literatura medicală există sute de pedigreeuri familiale, în cari un defect sau altul, o boală sau alta, apare în generații succesive, în special când neamul („stokul”) s'a înmulțit prin încrucișări dinlăuntru, sau când defectul este din categoria celor ce se transmit dominant — adică din părinte în copil în mod vizibil. Lucrările în cari au fost strânse aceste cazuri de ereditate umană dau impresia că cunoștințele noastre despre ereditatea umană privesc esențial transmiterea defectelor. Programele și recomandările eugenetice, pe cari le vântură lucrările genetice — de eredopatologie umană — dau impresia că interesul nostru principal pentru ereditatea umană se leagă mai puțin de problema eredității capacităților superioare — problema cu care Galton a întemeiat știința eredității umane — decât de problema eliminării defectelor, a eliminării materialului defectiv, care s'a încorporat în ereditatea familiilor și neamului. Această constatare impune interpretarea că problema descoperirii materialurilor umane superlative (a dispozițiilor ereditare dela baza capacităților eminente și ilustre), problema prezervării și perpetuării lor — ce au alcătuit esența problematicii Galtomiene — au fost lăsate pe planul al doilea după ridicarea problemelor mendeliene ale eredității umane.

În legătură cu preferința literaturii genetice pentru problemele defectelor trebuie să adăugăm că acestea sunt folosite în lucrările genetice nu numai pentru interesul lor intrinsec — deși pentru eredopatologie defectele sunt importante prin sine — ci fiindcă au procurat caractere mai nete, bine definite, adânc se-

parate de trăsăturile normale și foarte apropiate de exemple folosite în încrucișările clasic mendeliene de primii geneticiști — din care cauză au putut fi urmărite mai ușor în mai multe generații. Se poate spune deasemeni că în studial eredității fiecărui defect cercetătorii mendelieni au studiat în acelaș timp și ereditatea caracterului normal, care formează celălalt membru al perechii, ce constituie contrastul mendelian — normalul fiind deosebit de caracterul anormal — din primele experiențe genetice mendeliene, relația de contrast inerentă în toate perechile de caractere mendeliene.

Datorită intensității interesului științific în direcția eredopatologiei și intensității muncii cercetătorilor s'a putut ajunge la constatarea că unele diformități morfologice — și unele boli cunoscute ca ereditare — au în diferitele familii o frecvență ce corespunde modului lor de transmitere ereditară mendeliană. Totuși, pentru mulți probanzi nu s'a constatat asemenea frecvență în spița lor decât ici și colo. Însă tocmai desacordul cu una din ipotezele factoriale mendeliene a îndemnat pe cercetători să detalieze cercetarea eredofamilială până la extrem, spre a se asigura dacă numărul redus al înrudiților purtători ai caracterului respectiv nu este datorit cumva lacunelor cercetării eredogenealogice. Detaiarea cercetărilor a dus la acelaș rezultat, ceea ce a impus concluzia că în astfel de familii manifestarea dispoziției moștenite este neregulată.

Dacă ereditatea „celor mai bune cazuri” (de tip quasimendelian) — cum sunt unele defecte morfologice ori unele boli mintale — este departe de a fi stabilită pe bază științifică absolut sigură, nu-i deloc profitabil să acceptăm necritic toate pretențiile ridicate (de Hoffmann și alți cercetători) despre trăsături mintale, cum sunt turburările psihopatice — deși trebuie făcută concesiia că trăsăturile defective, patologice în general, pot fi cele cari, judecând prin analogia cu defectele fizice mutante, ar fi mai probabil să procure evidente de ereditate mendeliană decât defectele mai puțin extreme, cari disting indivizii normali. Punctul important, însă, asupra căruia ar fi de stăruit, este că tocmai trăsăturile mintale ale omului sunt acelea cari sunt mai adesea — în parte, cel puțin — produsul mediului, care întunecă în mare măsură ereditatea lor sau cel puțin face foarte dificil studiul lor (Morgan T. H.).

Ereditatea turburărilor de adaptare (neintelectuale), înțelese

sub numele de turburări psihonevrotice și psihopatică, este o problemă foarte dificilă. În parte, pentru că există puține paralele la alte animale, ce ar putea fi cercetate experimental; în parte, pentru că diagnoza la om este adeseori nesigură și, în altă parte, pentru că mediul uman sociocultural este un complex de agenți, care complică enorm de mult rezultatele. Cei familiarizați cu literatura de psihologie medicală, de igienă mintală și eugenie — literatură isvorită dela participanții la practica vie a studiului, psihoterapiei și eugeniei defectelor de personalitate — nu pot să nu fie surprinși de frecvența acestor turburări în rasa umană, în comparație cu speciile sălbatice. Incercându-se o explicație a frecvenței lor la om, s'a susținut de unii eugeniști — înafară de alte teze, pe cari le vom detalia mai departe — că protecția ce se acordă oamenilor de constituție psihică anormală în viața comună — din motive morale și sentimentale — contribuie ca prim factor la creșterea numărului extrem de mare (8—16%) al anormalilor, al desadaptărilor (cari, notăm, nu au nici o legătură cu gradele subnormale de inteligență) și că fără acordarea acestei asistențe umane — adică dacă existența lor ar depinde numai de propria lor capacitate — ei ar pieri sau s'ar propaga mai puțin prin înmulțire. Se admite că viața modernă — cu condițiile ei complexe, inerente civilizației — unde găsește un defect sau o inferioritate ereditară mică, poate să o amplifice foarte mult prin influențele dinafară ale mediului, prin complexitatea cerințelor, cărora este supus omul de azi.

Fapt este că pedigreeurile (genealogiile) anumitor familii dovedesc că fondul unora dintre aceste turburări (ca psihostenia, neurastenia, etc.), se transmite prin ereditate. Aceasta nu înseamnă numai decât că însuși creerul este dela început cu defect, ci că deranjarea lui poate fi produsă fie de funcționarea anormală a altor organe ale organismului, fie de o anumită desintegrare în sistemul de impulsuri ce constituie structura motivațională a personalității. Alături de condițiile genetice, ereditare, cari produc asemenea tipuri de desadaptare, este nevoe să se cunoască și cele sociale, cari, foarte probabil, pot da efecte similare. Este probabil, iarăși, că tocmai din cauza intervenției mediului ereditatea turburărilor ușoare nevropatice și psihopatică este o problemă încă puțin clarificată — mai puțin, poate, decât a turburărilor grave, net patologice, așa că nu-i de mirare că în etiologia lor găsim punctele de vedere cele mai diverse.

Spre a arăta că ereditatea lor este departe de a fi stabilită pe o bază științifică sigură ar fi de ajuns să schițăm câteva din punctele de vedere, cărora li s'a dat formulă până azi în psihologie sau altă disciplină preocupată de problemele adaptării. Fiindcă este calea cea mai potrivită de a arăta dificultățile în problema eredității și mediului în legătură cu manifestările psihonevrotice și psihopatice, vom încerca să indicăm, pe scurt, câteva din variatele puncte de vedere ale cercetătorilor.

Una din autoritățile de seamă din psihologia clinică, Morgan, (22, p. 2) s'a oprit cu un deceniu și mai bine în urmă, în *The Psychology of Abnormal People*, la o concepție, care privește diferitele psihopatii ca deviații de personalitate, cari, consistând esențial în defectele de integrare ale componentelor personalității, sunt datorite factorilor de mediu (exogeni). Astfel, în introducerea lucrării sale — de psihologie clinică și igienă mintală (1928) — el se exprimă fără rezerve că „studiul proceselor mintale, normale ori anormale, relevă faptul că *factorul de bază în câștigarea lor este învățarea*. Oricât de bizară ar fi personalitatea noastră și oricât de bine echilibrată ar fi, antrenamentul nostru este cel care a făcut-o astfel. Orice șoc fizic accidental asupra creierului nostru, sau oarecare boală, poate produce aberații, însă acestea sunt în minoritate în formarea atitudinilor mintale. Partea majoră a realizărilor noastre mintale vine prin procesul educației”. Acesta este punctul de vedere prototipic al igienei mintale și psihologiei clinice, discipline ai căror reprezentanți tind să accentueze peste măsură influența mediului sociocultural.

Din tot mediul sociocultural, Morgan — și cu el mare parte din psihologia socială — accentuează influența mediului familial, în special. Sigur, complicațiile vieții și situațiilor din familiile umane ar putea fi elaborate în măsură nedefinită, fără a fi epuizate toate situațiile. Fiecare familie are o fizionomie psihologică individuală. Lucrul important este că copilul trebuie să învețe să se adapteze situației găsite în casa în care crește „și această adaptare este ceea ce dă partea majoră din personalitatea lui” (22 p. 372). Cu cât copilul își lărgeste orizontul relațiilor sale sociale și contactul cu exteriorul familiei (mediul extrafamilial), el duce în acele noi relații modelele învățate în familie. Tot ce a învățat aici încearcă dincolo, între tovarășii săi, descoperind proba și măsura valorii și adevărului lor. Ceea ce nu reușește, părăsește, câștigând reacțiuni noi și mai adaptate. Dacă părinții îl împiedică

dela asemenea întovărășiri, ei întăresc mai mult modelul din familie prin eliminarea prilejurilor de a fi modificat prin influențe exterioare. Dacă situația din familie este desirabilă, limitarea mediului (relațiilor) nu va avea efecte rele, dar dacă situația din familie este indeseabilă, limitarea poate aduce rezultate serioase (22 p. 372).

Din această discuție se poate vedea că după Morgan noi nu depindem de mecanismul eredității biologice ca unul care ar putea conta pentru continuarea unor situații în arborele genealogic. După el ereditatea biologică poate fi factor important în continuarea trăsăturilor fizice, dar „trăsăturile de personalitate sunt primordial dependente de ereditatea socială“. Lui Morgan îi pare fundată concluzia lui Kempf despre faptul că experiențele fericite ori nefericite ale unui strămoș sunt un factor, care l-au condiționat în așa fel că și el a condiționat, inconștient, afecțiunile copiilor săi, iar aceia le-au condiționat pe ale copiilor lor, și așa mai departe până în generația a IV-a.

Aceasta este perspectiva lui Morgan asupra creșterii genetice a personalității, cu toate formele ei de adaptare și desadaptare. Cine vrea să înțeleagă un copil, trebuie să cunoască ceva despre baza și mediul lui din familie; nu atât de mediul material, cât „despre relațiile personale ce există în familie“. Ar putea vedea din studiul lor că noi toți suntem — în concepția lui Morgan — rezultatul interacțiunii diferitelor influențe. Unele tendințe individuale au fost inhibite de aceste influențe, altele au fost cultivate; unele din experiențele noastre au tins să ne producă defecte de integrare, altele au tins să ne facă mai uniți. Fiecare individ este într'un sens real rezultatul tuturor experiențelor, cari au precedat în viața lui. Totuși, familia este mediul cel mai formativ — ea poate crea sentimente de inferioritate ori superioritate și poate să producă turburări emotive, de caracter sau să intensifice desadaptările personale. Diferitele forme ale relațiilor din familie (dominanța unei persoane anulând pe cealaltă: (a) grupul familial mic (b) interesul exagerat al adultului — pe care nepotrivirea de caracter îl face nefericit — pentru copil, (c) crizele emotive; d) părinții cari exagerează bolile lor sau (e) rivalitățile dintre frați) au efecte foarte importante pentru dezvoltarea personalității.

Reprezentanții psihologiei clinice, și cu deosebire ai școlii psihanalitice (Freud), fiind împinși prin tratarea problemelor de comportament anormal ale indivizilor spre studiul relațiilor din

sânul familiei, sunt egal de înclinați să considere viața din familie ca un focar de interacțiuni sociale, în care poate predomina fie o stare de armonie emotivă, fie o stare de conflict emotiv — după cum grupul este compus din membrii temperamentali și emotiv compatibili ori incompatibili. Chiar unii filosofi (Keyserling) definesc familia ca esențial o stare tragică de tensiune. Mediul familiei, constituind focarul de interacțiuni sociale în care are loc formarea personalității în epoca ei cea mai plastică, imprimă personalității în dezvoltare amprenta lui.

Să vedem în câteva cuvinte, care este tendința principală a sistemului psihonaltic de diagnoză și tratament, spre a înțelege de unde derivă importanța acordată mediului familial.

Nimeni nu-i absolut lipsit de emoții. Când dorințele, impulsurile și gândurile, încărcate de emotivitate și imagini, sunt reprimite, refulate, ele încearcă în felul oricăror alte energii strânse să găsească o ieșire. Fiindcă ieșirea normală este oprită, ele se îndreaptă în altă direcție, spre altă ieșire. Inconștientul încărcat se revelează aici ca putere absolută, autoîndrumătoare, venind din inima personalității, din dinamica ei primară. Constrângerea, presiunea, nedescărcarea, este totdeauna simptom nevrotic. Spre a elibera un individ de simptomul nevrotic, noi trebuie să lăsăm să iasă, să scape energiile strânse în inconștient în mod normal; trebuie să le lăsăm să intre în conștient. Toate dorințele, emoțiile și imaginile din inconștient trebuie să ajungă în centrul câmpului conștiinței și lăsate să se descarce ca astfel să-și piardă puterea lor turburătoare.

Meritul psihologiei inconștientului este acela de a fi încercat să stabilească motivația manifestărilor psihopatice cu privire la simptomele nevrotice. În directivele acestei psihologii (Freud, Adler, Rivers) s'a recunoscut mai întâi că conflictul în jocul dinamic al motivelor (al impulsurilor instinctive) este cauza, care duce la manifestările psihonevrotice, la atitudinile nevrotice. Însă, s'a ajuns la concluzia exagerată de a atribui mediului întregă vina de a aduce apariția comportamentului psihopatic și comportamentul psihopatic însuși. Mediul este privit ca factorul etiologic cel mai important; el este cel ce nu permite funcționarea și locul de persoană importantă individului psihopatic (Adler) sau nu permite manifestările naturale ale tendințelor sexuale (Freud). S'a susținut că nu există un lucru ca dispozițiile psihopatice, că — în ciuda înzestrării originale egale a indivizilor — multe persoane devin

nevrotice sub influența unui mediu pernicios și că *simptomele nevrotice rezultate, manifestările psihopatice, sunt numai reacțiile normale la mediul pernicios*. Psihopatia devine astfel pentru școala Adleriană și Freudiană un concept, care își datorește continuarea nejustificată numai privirii superficiale a clinicianului. Conceptul Adlerian — fructuos, dar nu de ajuns de fundat biologic — al inferiorității organice, care este strâns legat de biologie, a jucat un rol subordonat. Atitudinile și punctele de vedere psihopatologice ale acestor două directive sunt, evident, prea unilaterale spre a stăpâni toată problema. Ele au scăpat complet faptele, cari aparțin la ceea ce este determinat genetic în psihopatie, probabil datorită influenței și tradiției punctului de vedere descriptiv al clinicienilor — deși fondatorii lor au făcut concesii în chestiunea semnificației etiologice a constituției și predispoziției.

Punctul de vedere al psihologilor sociali despre influența mediului și vieții familiale, ca principalul din focarele de influență ale mediului total asupra personalității, are mari afinități cu acela al psihologiei clinice și medicale.

Familia ca instituție — formă de relații între soț, soție și copii — este prescrisă de grupul social, deci este ceva mai mult și pe deasupra simplei solidarități emotive. Rolurile cari o constituiesc sunt, de fapt, tipare culturale, cari — asemenea oricăror tipare culturale, în general — au o istorie și sunt supuse schimbărilor sociale. Ca instituție ea îndeplinește 2 funcții (Burgess): (a) aceea de agent social principal pentru transmiterea eredității culturale dela cei bătrâni la cei tineri; și (b) agent principal pentru dezvoltarea personalității membrilor ei. În împrejurările acestei transmiteri culturale și în focarul interacțiunilor familiei și membrilor ei cu comunitatea din mediul înconjurător iau loc modificările și condiționările personalității tuturor membrilor familiei. În asta rezidă semnificația definiției personalității (Thomas) ca „aspectul subiectiv al culturii” (51 p. 122). Fiecare familie este, cum accentuează Burgess, un mediu cultural diferit, cu situații diferite, cu crize diferite și discipline etice diferite.

Nu numai că în familie membrii ei asumă roluri consistente cu tradiția culturală, dar familia însăși ridică pretenții și datorii, cari tind să devină sacre și să transcendeze drepturile individualității membrilor ei (51 p. 122). Acest aspect important este preliminar aspectului psihologic al unei vieți istorice. Influența familiei — ca factor constant în interrelații constante cu comunitatea

înconjurătoare — asupra dezvoltării personalității a putut fi mai concret stabilită de diferiții psihologi (clincieni și psihoanaliști) tocmai sub acest aspect.

Datele asupra unei familii pot fi fragmentare și subiective, însă examinarea lor, spune Burgess, oferă o înțelegere mai adâncă decât discuțiile teoretice despre natura și originea personalității și decât tot ce ne oferă clarificările psihologice, psihiatrice și psihoanalitice asupra tipurilor de personalitate. Câștigarea conștiinței de sine a unei persoane în situația din familie nu este un proces logic, consistent, ci opusul aceluia. Înainte ca persoana să ajungă la oarecare concepție stabilă de rolul ei — înainte ca caracterul ei să se fixeze — ea este supusă jocului multor impulsuri diverse și în conflict. Marea variație de atitudini și întinsa serie de întâmplări hotărâsc mult. „Comportamentul copiilor sugerează atât posibilitățile de dezvoltare ale personalității lor cât și imperativele, pe cari le impune disciplina convențională din familie tendințelor haotice din copil. Din lupta cu impulsurile proprii în conflict, cu codul vieții de familie și apoi cu tiparele în conflict ale vieții largi, mai libere, ale comunității copilul afirmă un rol și realizează oarecare consistență în atitudinea lui”. Este clar, deci, de ce ordonarea comportamentului unui copil este o problemă relativ simplă acolo unde obiceiurile comunității sunt de același model cu standardele de conduită ale familiei, și, de ce problema organizării personale devine tot mai acută cu gradul de divergență dintre idealurile familiei și idealurile comunității“ (51 p. 130).

În termenii obiceiurilor, datoriile membrilor familiei sunt definite prin aspectele lor externe și formale și în raport cu ceea ce este privit ca model sau standard de atitudine familială. Însă, imaginea reală a familiei, a interrelațiilor părinților și copiilor „se deosebește, spune Burgess, mult de ceea ce cuprind definițiile legale despre drepturile și datoriile părinților și copiilor și este de o scandaloaasă variabilitate în raport cu idealurile vieții de familie”. Schematizarea interrelațiilor familiei nu este decât expresia convingerilor noastre profunde despre ceea ce trebuie să fie viața de familie; ea derivă din concepțiile noastre etice — concepții cari sunt total diferite de ceea ce este familia de fapt. Interrelațiile din familie nu au nimic static: ele trăesc, se schimbă, aduc schimbări de atitudini, aduc conflicte și desadaptări ce ating toată dezvoltarea personalității.

Familia poate crea sentimente de inferioritate ori superiori-

tate, ea poate intensifica desadaptările personale și sociale și poate influența în așa fel încât conflictele dintre standardele, idealurile și valorile familiei, deoparte și acelea ale colectivității, de altă parte, să ducă la turburări emotive și anomalii de caracter.

Din amănuntele acestei discuții despre o concepție (Burgess) de psihologie socială rezultă că nu numai psihologia medicală (Morgan, Adler, Freud, etc.), ci și psihologia socială a ajuns, începând studiul individului, la acele focare de influență socială, cari constituiesc familia (și legăturile de interacțiune cu colectivitatea generală), deci la influența mediului sociocultural.

Considerarea personalității ca produs al vieții de grup constituie punctul de vedere specific al psihologiei sociale. Liniile de mișcare ale cercetărilor sociale convergează spre chestiunea reacțiunilor de adaptare, cuprinse în formarea și modificarea comportamentului social. În cele mai multe lucrări se accentuează că tiparele particulare de comportament și personalitatea totală însăși sunt covârșitor condiționate de situații și de cursul experiențelor încercate în cursul vieții de către individ (Thomas W. I. 51). Ereditatea rămâne un factor minor pentru psihologia socială, un factor definit ca „memoria filogenetică” a speciei, încorporată organic. Studiind individul prin relațiile de grup — din punctul de vedere al situației sociale — s'a demonstrat (Burgess) de psihologia socială că însăși cultura poate fi analizată prin mediul datelor sociale.

Vom încerca să clarificăm mai deaproape acest lucru.

Când abordăm probleme de comportament, noi putem ținea în centrul privirii și accentua fie atitudinea (tendința de reacțiune), fie valoarea (obiectul tendinței), fie situația, (configurația factorilor ce condiționează reacțiunea). Ori, când psihologii sociali examinează lucrurile din punctul de vedere al adaptării, ei caută să descopere cum sunt modificate atitudinile și valorile de cerințele unei situații sociale date. Această „metodă situațională” oferă, fără îndoială, psihologiei sociale posibilități experimentale obiective de comparație. Situațiile, pe cari le întâmpină individul sau pe cari le crează, declanșează caracterul adaptativ al impulsurilor lui — pozitive ori negative, progresive ori regresive — pretențiile, aspirațiile, realizările, renunțările și compromisurile sale. După Thomas, conținutul cel mai important — pentru personalitatea umană — al situațiilor constă în atitudinile și valorile

persoanelor (mediul social), cu care personalitatea ajunge în conflict sau cooperare. De aceea, cercetările sociale (Thomas) se îndreaptă către studiul tipurilor de situație, cari revelează rolul atitudinilor și valorilor în procesul adaptării și modificării comportamentului social (51 p. 3). Numai această metodă situațională — folosită de mult de fiziologul și psihologul experimental, când prepară situații, introduce subiectul în ele, observă reacțiile de comportament, schimbă situația și observă schimbările în reacțiuni — numai studiul complect al situațiilor, spune Thomas, poate da socoteală complectă de atitudini și valori. Din acest punct de vedere nici o lucrare sistematică încă nu a cuprins reacțiunile individului față de persoane și grupe de persoane, ceea ce „înseamnă că nu există lucrări sociale”, ci psihologice și fiziologice, exceptând cele câteva începuturi înfăptuite. Studiile direct sociale — bazate pe situație — cari se desvoltă acuma, sunt sau experimentale, în sensul că situațiile sunt plănuite (grupele de joc la copii), iar reacțiunile sunt observate (Bühler, Hetzer, Anderson, Goudenough etc.); sau profită de situațiile existente, cari prin sine sunt experimente sociale (exemplu, adoptarea de copii dintr'un strat social în altul), spre a studia astfel reacțiunile indivizilor. Freeman-Holzingger-Michell au publicat un studiu situațional de cea mai mare importanță bazat pe plasarea a 600 copii în diferite case adoptive. Ei au urmărit în prima linie 2 copii dintr'o familie, dintre cari unul a rămas în casa părintească, iar celalalt a trăit în casa adoptivă. În a doua linie, au urmărit frați din aceiași părinți, plasați în case adoptive diferite și, în sfârșit, au comparat copiii adoptivi cu copiii adevărați ai părinților adoptivi crescuți în aceeași casă — aici ereditatea grupelor fiind diferită, iar mediul similar. Acest studiu din *Nature and Nurture*, de Nat. Soc. for the Study of Education, 1928, l-am discutat detaliat în *Ereditatea capacităților intelectuale*, (28 p. 113). În general, rezultatele lui arată o considerabilă influență a mediului — aproape egală cu a eredității — asupra inteligenței, și ceva mai mare asupra realizării (succesul în școală). Cu privire la caracter și trăsăturile de personalitate, concluziile sunt mai puțin valabile (dar datele sugerează că influența mediului este mai mare în cazul lor decât în cazul inteligenței). Este evident, însă, că un studiu fundamental despre influențele mediului în legătură cu personalitatea nu s'ar putea întreprinde cu succes (după Thomas) decât prin această metodă — sau aceea a gemenilor, în lumina căreia vom încerca în alt studiu să reanalizăm critic concluziile și

datele moderne esențiale despre rolul eredității și mediului în turburările (psihopatic) de adaptare.

În legătură cu aceste turburări Thomas amintește (51 p. 6) cercetarea clinicianului E. Richards (Baltimore), care a experimentat copii psihopatici, plasându-i în diferite case și ferme — după mai multe încercări de a le găsi un loc, în care ei să fie mai adaptați. A descoperit că erau familii întregi de ipochondriaci, cari nu arătau nici un simptom de defect organic. „A fi suferind și a nu fi niciodată tocmai bine“ devenise un fel de modă în familiile acelor copii psihopatici — din cauza manifestărilor isterice ale părinților (mai ales ale mamelor). Încercările au dat rezultate bune, cât timp părinții au rămas departe de copii. Un copil a manifestat sănătate și activitate robustă la fermă, dar a primit ceva la stomac când a venit la el mama lui și a dispărut îndată după despărțirea mamei lui. Este punctul de vedere psihiatric precumpănitor, spune Thomas, că psihonevrozele — isteriile, ipochondriile, nevrozele de rășboi — sunt forme de adaptare la situații.

Hary Stak Sutlivan a experimentat deasemeni din punct de vedere situațional un mic grup de persoane suferind activ de o turburare. Între altele, studiul lui revelează că aceste persoane tind să manifeste adaptări reușite când sunt grupate în aceeași asociație.

În general, psihologii sociali accentuează factorii situaționali-sociali. Ei socotesc că datele din jurnalul personal (introspective) despre viață sunt un bun mijloc și de mare folos spre a explora situația și a determina sursele desadaptării. Ei prepară date extensive tinzând să privească comportamentul copilului în conexiune cauzală cu toate contacturile sociale și experiențele personale ce pot să fi influențat desadaptarea personală. Multe cercetări (Park, Burgess, Show, Thrasher etc.) încearcă să măsoare totalitatea influenței sociale, adică a întregii configurații a stimulentelelor sociale (instituții, localități, grupe sociale și personalități individuale), cari contribuiesc la formarea tiparelor de comportament. Tendința acestor cercetări este de a se scoate la iveală factorii cauzativi sociali așa de puternic încât să schimbe caracterul problemei unora din turburările de adaptare (crima, delictul etc.) în sensul concluziei lui Thomas — că toți cei ce nu reușesc să se adapteze (inferiorii constituționali și personalitățile divergente ce există în orice grup) au drept cauze factorii de mediu social.

Se pare, însă — și nu începe nici o îndoială pentru cel ce ia

în considerare rezultatele contemporane asupra gemenilor — că psihologii sociali supraevaluează punctul de vedere câștigat din experiența și direcția cercetărilor lor și acceptă factorii de influență socială în producerea turburărilor chiar fără cercetări științifice prealabile, din cauză că sunt în acord cu probele faptice, cari se desprind, de fapt, din apariția multor turburări.

Însă, s'a arătat, cum vom vedea mai departe, despre multe din ele că au la bază dispoziții ereditare, cari nu întrec limitele originale ale părinților — deși nu totdeauna se cunoaște explicația originii germinale și nici modul de transmitere și drumul dela dispoziția (gena) din masa ereditară și până la trăsătura psihopatică fenotipică (fenogeneza). Deocamdată reținem concluzia generală din toate discuțiile de până aici că majoritatea punctelor de vedere existente în psihopatologia turburărilor nevrotice și psihopatice tind să considere factorii de influență socială ca cei mai importanți în etiologia acestor turburări. Această bază a interpretării patologiei și terapeutice lor este mai vizibilă în teza susținută dogmatic că dezvoltarea turburărilor de caracter ce se constată de regulă abia la vârsta de 5 ani, trebuie să fie produsul unui mediu viciat, căruia i-a fost supus copilul înainte de izbucnirea lor. Se acceptă ca truism concluzia unui eminent psiholog că „orice individ este făcut sau ruinat înaintea vârstei de 5 ani. Controlând mediul din această perioadă, noi putem îndruma întreg cursul evoluției“. Această vedere este foarte frecvent întâlnită în variante foarte diferite. Despre acei copiii, cari sunt antipatici, tiranici, dificili, psihologii susțin că ei „sunt produsul influențelor familiei, care nu a fost suficient de prudentă“ (American Childhood, 1929). Nevroza, nervozitatea, izbucnirile nervoase — și tot felul de turburări — sunt amestecate într'o explicație comună, aceea că ele reprezintă ultima fază a unei turburări ce se arată de vreme în copilărie și pe care putem să o prevenim, dacă putem să-i recunoaștem la timp semnele și să începem acțiunea noastră preventivă dela prima apariție.

Nu putem trece cu vederea rolul pe care l-a jucat mult timp pe acest teren speculația. Numai pe asemenea bază s'a putut crede mult timp că în legătură cu turburările de adaptare psihodiagnosticianul nu are altceva de făcut decât să descopere efectele nefaste ale greșelilor din viața emotivă-impulsivă a celor ce suferă de turburări nervoase. În concepția curentă, dominantă — provenită în parte din epoca glorioasă a școlii psihoanalitice și psihologiei lui

Adler — impresiile receptate în epoca mai plastică a copilăriei sunt prefăcute în reacțiuni emotive și sunt de cea mai mare însemnătate în determinarea obișnuințelor și atitudinilor ulterioare ale copilului. Influența experiențelor premature — exagerată adesea — este luată drept cauza cea mai importantă.

În opoziție diametrală cu concepțiile și directivele schițate până aici găsim pe reprezentanții studiului gemenilor, studiu în care dela Galton încoace s'a accentuat tot mai mult importanța dispozițiilor ereditare. Nu încapă nici o îndoială despre faptul că cele mai esențiale contribuții la asigurarea câtorva concluzii despre bazele genetice, ereditare, ale turburărilor nevrotice și psihopatice — și a anormalităților mintale, în general — se datoresc cercetărilor asupra gemenilor, inițiate de Galton. Aceste cercetări au fost de natură a schița din capul locului, dela prima contribuție, o concepție nouă — concepția Galtoniană — despre turburările de adaptare. Unii cercetători germani contemporani de seamă asupra gemenilor (Frh. v. Verschuer, Lange, Luxenburger etc.) par a trece cu vederea afinitățile mari între concluziile lor și o *concepție Galtoniană despre ereditatea manifestărilor patologice*. Totuși, găesc că este perfect justificat să afirm că în erodopatologia turburărilor de adaptare noi regăsim o concepție Galtoniană susținută cu aceeași vigoare și aceeași solidă bază documentativă cu care fusese susținută concepția Galtoniană asemănătoare în erodopsihologia capacităților eminente și ilustre (28 p. 36). Galton a demonstrat pentru prima oară bazele genetice ale genialității și tot el le-a demonstrat și pe acelea ale anormalităților mintale, printr'o metodă născocită de el și într'un mod care a întrecut pe toți specialiștii din neuropsihiatrie, în „*The History of Twins*“ (7 p. 155).

Dacă cercetările inițiate de Galton asupra gemenilor cu privire la aspectele caracterologice și patocaracterologice nu ar fi avut destinul întrucâtva asemănător cu opera lui Mendel (redescoperită și luată în seamă numai după 1900) sigur că ele ar fi fost dela început un obstacol puternic în calea teoriei psihoanalitice și celor înrudite, cari au reușit să se ridice la un mare rang de influență și prestigiu științific, cât timp criticilor lor le-a lipsit platforma sigură, oferită azi de studiul seriilor de gemeni. Prin acest studiu cercetătorii post-galtonieni au scos în evidență tot mai mult factorul constituțional — de care și Freud și Adler s'au isbit și în ultimele lor lucrări s'au văzut nevoiți să facă concesii — factor

de origine germinală și la baza căruia stau dispozițiile ereditare.

În studiul gemenilor Galton este cel dintâi, care a ridicat problema importanței relative a eredității și mediului în legătură cu manifestările psihopatologice. El a născocit metoda și el a inițiat cercetările în această direcție — prin *The History of Twins as a Criterion of the Relative Powers of Nature and Nurture*, studiul unei serii de 80 perechi de gemeni. Rezultatele lui detaliate privesc un grup de 35 perechi de gemeni similari și 30 perechi de gemeni disimilari. În grupul celor similari el a găsit 9 perechi de strânsă similaritate, în cari amândoi gemenii au suferit de o boală specială sau o particularitate excepțională. (În 5 perechi a găsit diferite particularități la degete, pe cari le-a constatat și în familiile lor; la a 6-a hernie ce apare și la al 2-lea gemene la 6 luni în urmă; în altă pereche ambii gemeni sufăr de dinți și același dinte a trebuit extras la amândoi. A găsit apoi curioase corespondențe de căderea părului. Două cazuri de moarte au fost cauzate de aceeași boală. Gemenii din aceste 2 perechi semănau perfect de bine și erau foarte atașați; aveau gusturi identice, au câștigat amândoi aceleași funcții de stat, au suferit de aceeași boală și au murit la câteva luni unul după altul).

În 9 perechi (din cele 35 similare, probabil monoviteline) amândoi gemenii au evidențiat dispoziția de a se îmbolnăvi în același timp; fie că boala a fost contagioasă, fie necontagioasă, gemenii o primiau simultan. Aceasta arată, după Galton, o *asemănare constituțională extrem de intimă*, ce îndreptățește asupra multora aprecierea „că sănătatea generală este foarte similară; de câte ori unul are o afecțiune, o boală, celalalt are inevitabil aceeași afecțiune, aceeași boală“ (Galton, 7).

Despre o pereche — analizată în *Clinique Médicale*, de Trousseau — Galton reproduce referințele, cari arată că acea pereche „este extraordinar de similară, astfel că este imposibil să spun despre unul care este, fără să văd deodată pe amândoi. Dar *asemănarea lor fizică se întinde mult mai adânc, pentru că ei au, așazicănd, o asemănare mult mai remarcabilă, de ordin patologic*. Așa unul din ei, care suferia de oftalmie reumatică, mi-a spus la Paris: „În acest moment fratele meu trebuie să aibă o oftalmie asemănătoare cu a mea“ și fiindcă eu m'am mirat de asemenea afirmație, el mi-a arătat câteva zile după aceea o scrisoare primită dela fratele său dela Viena și care se exprima în aceste cuvinte: „Eu am oftalmia mea; tu trebuie să o ai pe a ta“. Oricât de ciu-

dată ar părea această întâmplare, faptul nu-i mai puțin exact; ea nu mi s'a povestit de alții, ci am văzut-o eu însumi; și am mai văzut și alte cazuri analoage în regiunea mea. Acești gemeni erau de asemenea astmatici într'un grad neobișnuit. Deși născuți la Marseille, ei nu au fost niciodată capabili să stea acolo — deși afacerile i-ar fi chemat — fără să aibă atacuri. Ceva mai straniu, era de ajuns să se ducă până la Toulon ca să scape de atacul ivit la Marseille. Ei au călătorit mult și în toate țările, cu afaceri comerciale, și au putut remarca că unele localități le-au fost extrem de nefavorabile, iar în altele, dimpotrivă, au fost liberi de orice simptome astmatice“ (7 p. 163).

Despre altă pereche — analizată în *Psychologie Morbide* de Dr. Moureau de Tours și care era internată în Ospice de Bicetre, suferind de monomanie (probabil psihoză maniaco-depresivă) — Galton reproduce simptomele despre un paralelism identic în manifestările celor doi gemeni: „Fizic cei doi gemeni sunt așa de asemănători că unul este luat drept celalalt. Mintal, asemănarea lor nu este mai puțin complectă și este mai remarcabilă în amănuntele ei. Astfel, suferind de monomanie, ideile lor dominante sunt aceleași. Amândoi se consideră supuși unor persecuții imaginare; aceeași dușmani doresc distrugerea lor și folosesc aceleași mijloace spre a o efectua. Amândoi au halucinații acustice. Amândoi sunt melancolici și indispuși; nu adresează niciodată nici unul nici un cuvânt nimănui. Rătăcesc deosebit unul de altul și nu comunică cu alții. Un fapt extrem de curios, adesea remarcat la ei, este acela că din timp în timp, la intervale foarte regulate, la intervale de 2—3 ori mai multe luni, are loc o schimbare remarcabilă în condiția celor doi gemeni, fără cauză apreciabilă și prin efectul pur spontan al bolii lor. Amândoi, în acelaș timp, în aceeași zi, se deșteaptă din încremenirea lor obișnuită, fac aceleași plângeri și vin de acord la doctori cu dorința de a fi eliberați. Această stranie manifestare apărea și la unul și la altul, chiar când erau despărțiți complect, unul fiind la Bicêtre, celalalt trăind la Saint-Anne“ (7 p. 164).

Cu ajutorul unui chestionar trimis autorităților medicale din Anglia (la care a anexat și copia pasagiului de mai sus, referitor la *paralelismul manifestărilor patologice mintale ale gemenilor*), Galton a mai descoperit 3 cazuri (din grupul similar) remarcabile, însă nici una nu se compara perfect în paralelismul manifestărilor patologice cu perechea monomaniacă. Cu toate acestea, la acele

perechi de gemeni, cari suferă de insanitate, *se manifestă aceeași izbucnire, aceleași extravagante și același sfârșit etc.*

Despre latura caracterologică cercetată mai de aproape (dispoziții și gusturi), Galton susține că „*nu există nici o scăpare de concluzia că natura și ereditatea prevalează enorm*“ asupra mediului, când diferența de mediu nu depășește cea care se constată în mod obișnuit între indivizii de același rang social, aceiași clasă.

Galton nutria teama că probele lui pot părea prea dogmatice, că susțin peste măsură vederea de mai sus și din această cauză să pară cu totul contrare experienței — acelei experiențe, în lumina căreia omul acordă mai mare importanță mediului. Însă experiența este adesea falsă, spune el, atribuind mai mari efecte unor circumstanțe triviale (7, p. 172), neînsemnate, neputincioase, decât tendințelor și dispozițiilor ereditare. Ori, influența dispoziției, susține el într-o formă plastică, „este evidentă pentru oricine s'a distrat vreodată, aruncând vreascuri într'un râu și a observat progresul lor, felul cum sunt ele oprite, întâi de un obstacol, apoi de altul; a putut observa și felul cum este facilitat cursul lor în sensul curentului de o combinație de circumstanțe. Oricine le vede, tinde să atribue mare importanță fiecăruia din aceste evenimente și gândește că destinul vreascurilor este guvernat de asemenea serie de accidente. Cu toate acestea, curentul reușește să le ducă pe toate la vale; și în lungul drum ele parcurg aproape aceeași distanță. Așa-i și cu viața în privința multor accidente ce par a fi avut un mare efect asupra decursurilor noastre. Un element, care variază în diverșii indivizi, dar este constant în fiecare din ei, este *tendința naturală; acest element corespunde curentului din apă și se afirmă inevitabil*“ ca *directivă internă, ereditară a individului* (7 p. 173). Diferențele de tendințe naturale explică diferențele dintre perechile grupului disimilar.

Influența dispozițiilor ereditare este mai evidențiată în *parallelismul manifestărilor patologice ale gemenilor similari*. Fiind primul cercetător, care a încercat prin studiul seriilor de gemeni să elucideze importanța terenului (dispoziției constituționale) pentru manifestările psihopatologice, Galton a conturat concepția, pe care o întâlnim la cei mai de seamă cercetători de azi din erodopatologia anomaliilor mintale (Lange, Hoffmann, Verschuer, Luxenburger etc.) În adevăr, el a accentuat că uneori efectul bolilor este mare, însă „constituția organismului nu-i așa de elastică“ pe cât gândim noi, cu toate că unele boli lasă semne permanente. „Prin aceste

istorii ale gemenilor ni se revelează în mod dureros mersul statornic și nemilos al slăbiciunilor ascunse în constituția noastră, prin boală și până la moarte“. Acestea amintesc impresia ce face vederea unor curbe de creștere fizică, în cari concomitent cu bolile apar momente — scurte și neînsemnate — de oprire în creșterea copiilor. „Noi înclinăm să credem boala și moartea ca incidente capricioase, și există chiar oameni, cari le atribue efectului direct al influenței supranaturale, pe când faptul bolilor a doi gemeni, cari sunt totdeauna asemănătoare, arată că boala și moartea sunt incidente necesare într'o succesiune regulată de schimbări constituționale ce încep la naștere și asupra cărora circumstanțele externe au, în linii generale, un foarte mic efect“. În cazurile, în cari bolile gemenilor sunt în continuu similare „cele două vieți ale lor se mișcă la fel cu două ceasornice, regulat, în acelaș pas, guvernate de mecanismul lor interior. Când mâinile învârtesc ceasornicul, se produc tictacuri bruște, urmate de a scârțâitură a roților” (7, p. 169). Dela Galton încoace această concepție a revenit ade-seori, însă nimeni n'a exprimat mai plastic și mai convingător rolul determinant al „slăbiciunilor” și inferiorităților constituționale pentru etiologia bolilor.

Ideea de destin patologic ereditar — Erbschicksal — caracteristică unora din cercetătorii germani de azi, este ideea galtoniană fundamentală. Când Galton a propus primul model de fișă personală — *The Charite of Jour Life* (8, p. 2), — menită să cuprindă observațiile despre modul cum și dacă sănătatea personală este afectată de schimbările ce iau loc în mediul înconjurător (în domiciliu, ocupații, obișnuințele de viață, etc.), și să constituie o oglindă a întregii experiențe biologice a unui individ, a considerat că ea este de un mare folos personal, fiindcă cu astfel de indicii la îndemână medicii au putința de a trata mai inteligent și mai eficace diferitele afecțiuni ale sănătății și să distingă ceea ce este curabil de ceea ce nu este. Fișa a fost concepută ca „un mod de a oferi cunoștințe mai complete despre constituția bolnavilor decât pe altă cale (8, p. 1). Vastele cercetări — psihogenealogice și de tot felul (28 p. 44) — au adus pe Galton la concluzia în mod neîntrecut accentuată că nu numai capacitățile intelectuale, ci și caracterul se întemeiează pe ereditate. Toate caracteristicile mintale și fizice sunt, mai mult ori mai puțin, transmise de părinți copiilor lor și sunt împărtășite de membrii aceleiași familii. Lumea avea — prin opera lui Galton — să înceapă în scurt timp să pri-

ceapă că viața fiecărui individ este într'un sens real „o prelungire a vieților strămoșilor . Caracterul individului, vigoarea lui și bolile lui sunt esențial ale strămoșilor. De aceea, viețile înrudiților noștri și istoria lor sunt mai instructive pentru noi decât acelea ale străinilor (n. a. reînrușiților, în general); ele sunt în măsură, în grad deosebit, să ne avertizeze și încurajeze, fiindcă ele sunt profetice pentru viitorul nostru propriu” (8 p. 1).

Alt cercetător de seamă, Hoffmann — considerând datele sumare, strânse prin cercetarea de grupe mici de gemeni, de Lange, Lottig și Luxenburger — a ajuns la concluzii foarte asemănătoare cu cele galtoniene. El susține anume că cercetarea gemenilor ne aduce sub ochi fapte și dovezi că destinul nostru este determinat în cea mai mare măsură de masa ereditară. Aceasta este valabil pentru psihoze, dar nu mai puțin și pentru nevroze și caracterele psihopatică. Deși pe terenul psihopatiilor cercetarea gemenilor este abia în începuturi, „ea îngăduie totuși să spunem că nevroza și psihopatia sunt în prima linie destin dispozițional, destin ereditar — *Anlageschicksal, Erbschicksal*” (12, p. 198). Marea majoritate a cercetătorilor din eredopatologia turburărilor de adaptare preferă azi explicația bazată pe influența dispozițiilor ereditare, explicația galtoniană — și fac acest lucru cu deosebire cercetătorii germani Lange, Weitz, Verschuer, Luxenburger, etc., pe cari studiul gemenilor i-a dus la un scepticism nemăsurat față de teoria mediului, aplicată constituțiilor psihopatică.

Prin punctele de vedere relevate până aici am căutat să caracterizăm stadiul actual în etiologia turburărilor (psihopatică) de adaptare. Ele ne arată cum văd cei mai articulați psihologi și psihopatologi moderni problemele de ereditate și mediu în legătură cu aceste turburări. Unele din vederile schițate se bucură de mare vitalitate azi, mai ales cele galtoniene și quasigaltoniene, însă nu sunt sigur dacă altele mai puțin cunoscute nu le vor modifica și înlocui. Fapt este că ele sunt foarte diverse — unele se grupează la un pol (ereditatea), altele la celalalt pol (mediul) — ceea ce pentru noi conturează, evident, *confuzia considerabilă din psihopatologia umană* cu privire la bazele genetice și nongenetice. De aceea, în expunerea lor am socotit că decât să dau câteva definiții înțelegibile despre soluțiile existente, este mai bună și mai de folos efortarea de a descrie diferitele concepții cu câteva detalii mai precise, exacte — pe fiecare concepție împreună cu ceva din baza ei de fapte — spre a vedea problema, sau unele din aspectele ei, în

lumina fidelă, exactă, a psihologului de care am amintit. Despre dificultățile și complexitatea problemei turburărilor de personalitate — turburărilor cari încă nu denotă și nu înseamnă depersonalizare — și a bazelor lor eredogenetice nu are rost să încerci să convingi prin termenii lapidari ai definițiilor și soluțiilor simple și am preferat ca, străbătând ceva din drumul și metoda prin care fiecare cercetător și-a câștigat faptele și concluziile — adică o concepție, o înțelegere — să las cetitorii să-și formeze singuri un sentiment și o intuiție despre complexitatea problemei.

Că punctele de vedere din literatura problemei sunt atât de diverse, nu încapă nici o mirare. Aceasta este adevărat aproape despre fiecare din aspectele psihologiei și este mai adevărat cu deosebire despre studiul laturilor caracterologice și patocaracterologice ale personalității. Unele din laturile ei, ca cele intelectuale — capacitățile — au fost urmărite timp deajuns de îndelungat și cu metode suficient de exacte spre a oferi o bază deajuns de solidă — o bază de fapte exact stabilite — pe care să se clădească mai departe progresele analitice ale cercetătorilor. Astfel au putut fi studiate mai exact inteligența și capacitățile înrudite prin tehnica psihometrică a lui Binet; bazele lor genetice au putut fi clarificate cu acceptabilă exactitate științifică prin metode diferite — metoda psihogeneologică a lui Galton, metoda biometrică (Pearson) a corelațiilor și metoda galtoniană a gemenilor. Nu încapă nici o îndoială serioasă că în domeniul capacităților intelectuale (28) numai când va apărea pe scena științei un geniu de talia lui Galton va mai fi posibil să pară necesară o reconstrucție adevărată și drastică. Însă, studiul aspectelor motivaționale (tendențele de constituție emotivă, dinamică) ale personalității, în general, nu a fost urmărit și adâncit nici atât de îndelungat și nici prin metode atât de exacte — ci prin metode, a căror exactitate nu se poate compara cu aceea a tehnicii psihometrice a lui Binet. De aceea, multe din lucrările despre personalitate și turburăările ei — sugestive și ademenitoare — nu oferă decât reflexe parțiale ale adevărului, reflexe din ceea ce trebuie să fie, în ultima analiză, o știință solidă și substanțială.

Cele mai multe din școlile acestui domeniu au reprezentat numai puncte de vedere, cari nu cuprind nimic mai mult decât reflexe vagi, lumini fragmentare, a căror valoare se va clarifica mai bine, considerând probele ce avem azi la îndemână despre seriile de gemeni. Valoarea școlilor și concepțiilor este — în mod

exact — numai în faptul că punctele lor caracteristice de vedere au rezultat în cercetări, cari ne oferă probele despre măsura adevărului statistic dela baza tezei susținute. Însă în cele mai multe directive — a psihologiei clinice, sociale, a igienei mintale, etc. — tendința de a generaliza și lipsa cercetărilor sau lipsa posibilității metodologice de a ne oferi statistic măsura și proba adevărului susținut, a generat adesea un sistem aproape paranoid de dogme rigide — cum este, spre exemplu, interpretarea freudiană pur psihogenică, prin factori de motivație sexuală. În consecință, școlile nu pot fi acceptate toate așa cum sunt — și nu pot fi acceptate mai mult decât pot fi combătute și dărâmate.

Privind realitățile mai adânci, pe cari le reflectă faptele și probele lor, pentru noi rezultă un eclecticism critic și tolerant, cu privire asupra relativității faptelor și *interacțiunii factorilor de ereditate și de mediu*. Acest eclecticism se pare că este ajutat chiar de studiul eredității și mediului în legătură cu „trăsăturile psihonevrotice la gemeni” (Oancea Ursu, 26). Această tendință spre eclecticism nu este deloc răspândită în cercetările existente în literatura problemei, însă ea pare a schița o privire întrucâtva lărgită asupra cauzelor nașterii reacțiunilor nevrotice și psihopatice.

Că singură metoda gemenilor are posibilitatea metodică de a testa lucrurile în mod crucial, este fapt deplin recunoscut azi. Esența științei este de a testa ipotezele prin rezultatele cercetărilor și de a găsi noi ipoteze, cari pot fi testate. Cu cât crește proporția ipotezelor testabile față de cele netestabile, cu atât crește terenul comun dintre școli — până ce școlile vor exista numai pe terenul de vânătoare al istoricilor. Avantajul ei intrinsec a asigurat metodei gemenilor din capul locului și în grad neîntrecut posibilitatea de discuție obiectivă, un fundament mai solid și — ceea ce este mai semnificativ — puncte de vedere mult mai apropiate între cercetători: *a spirit terenul lor comun*.

Încă un fapt pentru înțelegerea diversității de vederi din această parte a psihopatologiei umane. Dacă personalitatea este concepută ca întreg sistemul dinamic (motorul) de tendințe emotiv-active, cari diferențiază o persoană de alta — structura motivațională, dinamică — este clar că vederile despre personalitate trebuie să fie foarte diverse, după latura motivațională, căreia i se recunoaște predominanța; deopotrivă de diverse trebuie să fie vederile despre turburările de personalitate (Adler, Rivers, Freud, etc.). Este clar deasemeni de ce dela deceniu la deceniu și dela școa-

lă la școală au putut fi accentuate alte aspecte — unele de reprezentanții psihologilor medicale și altele de reprezentanții psihologiei biologice (Dougall), cu rădăcini adânci în opera și concepțiile lui Darwin și Galton.

Pentru înțelegerea lucrurilor nu putem lăsa neaccentuat deajuns factorul principal, care a schimbat și variat și mai mult concepțiile: apariția și aplicarea de metode noi. Aceasta ne explică de ce cu aplicarea metodei gemenilor în studiul turburărilor de personalitate (neintelectuale) s'au ivit cercetări și rezultate, cari au desorganizat toate concluziile ce și-au făcut drum prin alte metode. În ciuda incertitudinilor și confuziei considerabile, în această metodă avem o cale ce poate duce spre o înțelegere. Nu încapă nici o îndoială serioasă, că cea mai bună privire asupra raporturilor manifestării dispozițiilor (genelor) ne-o oferă cercetarea gemenilor. Cu deosebire însemnătatea condițiilor de mediu nu se poate stabili decât după comportamentul sau manifestarea partenerului (gemene) ereditar identic al purtătorului unei caracteristice sau turburări, căreia vrem să-i clarificăm baza ereditară sau neereditară.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Metoda gemenilor — metoda crucială în eredopatologia umană.

Intrucât problema celor două grupe de factori, ereditatea și mediul, în etiologia turburărilor psihopatice va fi privită de aproape — și numai în lumina studiilor asupra seriilor de gemeni, între cari vor figura și rezultatele unei cercetări personale (26) asupra unui grup de 50 de perechi (23 perechi de gemeni monovitelini și 27 perechi de bivitelini — sunt indispensabile câteva lămuriri despre unele aspecte din biologia gemenilor, cât și despre locul lor — ca metodă științifică — în metodologia geneticeii umane. Voi desvolta, deci, înainte de a intra în tratarea problemei bazelor ereditare și neereditare în manifestările cari ne interesează, o scurtă privire asupra chestiunii biologice a nașterii gemenilor și, în legătură cu aceasta, o privire asupra unei alte chestiuni, aceea a identității ereditare și a neidentității ereditare. Aceste două chestiuni constituiesc fundamentul pentru înțelegerea metodei gemenilor, cât și a rezultatelor științifice, obținute până azi cu ajutorul ei, în problema eredității și mediului în legătură cu diferitele trăsături umane.

Precizăm din capul locului că cercetarea gemenilor nu este scop în sine, ci o metodă a geneticeii umane (6), o metodă care din

1924 încoace — dela data apariției lucrării *Zwillingspathologie*, de Siemens — este aplicată pe scară foarte întinsă în toată ereditologia umană, ori de câte ori este nevoie de aprecierea însemnătății comparative a eredității și mediului pentru dezvoltarea unei însușiri, trăsături sau anomalii date. Cel care a consacrat-o este însuși Galton — creatorul studiului eredității umane și al eugenicii — în lucrarea epocală *The History of Twins as a Criterion of the Relative Powers of Nature and Nurture* (7, p. 155). Asemănarea deosebit de strânsă atribuită gemenilor, spunea Galton, a fost subiectul multor romane și drame; și cei mai mulți oameni au simțit dorința de a ști pe ce bază de adevăr se pot sprijini aceste opere de ficțiune. „Inșă gemenii au o pretenție specială din partea atenției noastre; este pretenția că istoria lor oferă mijloace de a distinge între efectele tendințelor primite la naștere și ale acelorora cari au fost impuse prin circumstanțele speciale ale vieții lor ulterioare” (7, p. 155).

Galton și-a dat seama că evidențele statistic-genealogice, pe cari le strânsese el în lucrările sale monumentale, ca probe despre ereditatea facultăților mintale ale oamenilor geniali, nu au isbit niciodată să scape de a serioasă obiecție, pe care i-au ridicat-o oponenții săi. Ele nu au scăpat de obiecția că oamenii mari comparați prin date psihogenealogice ayuseseră nu numai ereditate similară, ci și mediu similar — ei trăiseră în condiții sociale similare și ayuseseră avantajii similare de educație, aceste condiții proeminente fiind numai o mică parte din totalitatea celor ce determină viitorul vieții fiecărui om, de vreme ce direcția dispoziției și succesul unui om pot fi datorite uneori esențial unor circumstanțe accidentale, triviale, cari scapă analizei. Geniul științific al lui Galton nu putea să nu recunoască oponenților teoriilor lui dreptatea că rolul influențelor mediului similar îi scăpase neapreciat — de fapt, rolul acestora nici nu putea fi apreciat prin metoda genealogic-statistică — și că, din această cauză, statisticele lui în legătură cu frecvențele capacității superioare în pedigreeurile oamenilor mari, oricât de plausibile la prima vedere, în realitate sunt de foarte puțin folos. „Nici o metodă de cercetare, mărturisește Galton, pe care am fost în stare să o aplic mai înainte — și eu am încercat multe metode — nu este cu desăvârșire la adăpost de orice obiecție. De aceea eu am atacat problema din laturea opusă, căutând o metodă nouă, prin care ar fi posibil să cântăresc prin o scară mai justă efectele eredității (Nature) și mediului (Nurture) și să mă asigur

de părțile lor relative în modelarea dispoziției și capacității intelectuale a oamenilor. *Istoriile vieților gemenilor îmi procură tocmai ceea ce îmi trebuie*". (7, p. 155). Spre a găsi o soluție în problema celor două grupe de factori contributivi, Galton a avut intuiția genială de a începe cercetând gemenii, cari au fost educați împreună mulți ani — ca să stabilească dacă ei s'au dezvoltat în mod neasemănător și, dacă este așa, cări au fost acele cauze, cari, după opinia familiei lor, au produs disimilaritatea. Pe această cale el spera să obțină probele directe de care avea nevoie. Probe și mai valabile spera să poată obține prin metoda inversă și anume cercetând istoria acelor gemeni, cari au fost foarte neasemănători în copilărie, ca să constate de data aceasta în ce măsură caracterele lor au tins să se asimileze sub influența mediului similar (similar nurture) — admițând că gemenii au avut aceeași casă, aceiași învățători, aceiași tovarăși și același mediu înconjurător în orice altă privință.

Determinarea efectului influențelor eredității, spre deosebire de efectul și contribuția influențelor mediului, este posibilă — și s'a încercat — prin diferite metode. Când luăm un grup de organisme de constituție ereditară diferită și le punem în același mediu de dezvoltare, diferențele ce rezultă între ele trebuie să fie ereditar determinate. Astfel în casele de orfani — și alte instituții educaționale — sau casele în cari sunt crescuți copiii adoptivi împreună cu copiii naturali ai acelorași părinți adoptivi oferă în anumită măsură asemenea posibilități. În astfel de exemple avem de a face cu individualități ereditar diferite, ce se dezvoltă în mediu similar, relativ identic. Dar este posibilă și altă cale, opusă: introducând un grup de individualități ereditar identice în medii diferite. Diferențele ce vor rezulta între ele, trebuie atribuite diversității influențelor exterioare, acțiunii mediului variat. Această cale nu ar fi posibilă, dacă natura nu ar fi pus la dispoziție, în mod excepțional, și oameni cu naștere dintr'un singur ou comun și ereditar identici: *gemenii monoovulari* (monovitelini, duplicați sau identici). Aceștia au ereditate identică, datorită nașterii lor dintr'un singur ou — sau zigotă — și sunt o excepție a naturii în ordinea înmulțirii umane.

O scurtă îndeletnicire cu un grup de gemeni duce pe orice cercetător la constatarea că trebuie să facem diferențierea între două grupe de gemeni: (a) gemeni, cari arată o asemănare aproape desăvârșită și (b) gemeni, a căror asemănare nu este mai mare de-

cât cea care există de regulă între frații obișnuiți. Cele două grupe sunt net separate și net separabile unul de altul — ceea ce a dat puțința ca din prima cercetare a 80 perechi de gemeni (Galton) să se poată distinge un grup foarte similar și un grup remarcabil de nesimilar. Cercetătorilor li s'a impus din capul locului problema: căror procese biologice își datoresc nașterea cele două grupe? În ce mod se nasc cele două feluri de gemeni?

Galton a dat un răspuns la această chestiune, precizând că cuvântul „gemeni” este expresie vagă, ce acopere fenomene foarte diferite — unul corespunzând progeniturilor acelor animale, cari de regulă produc mai mult decât un făt la o naștere, fiecare din progenituri derivând dintr'un ou separat; pe când celalalt fenomen este datorit dezvoltării a doi embrioni din acelaș ou (7, p. 156). În cazul din urmă ei sunt înveliți în aceeași membrană și sunt invariabil de acelaș sex. Discontinuitatea rezultatelor lui este considerată a nu fi altceva decât consecința acestui fapt. Extrema asemănare și extrema neasemănare printre gemenii de acelaș sex sunt tot atât de comune cât și asemănarea moderată. Șiind că există două feluri de gemeni — dar fără o metodă precisă de diagnoză a celor de un fel sau altul — Galton nu putea face în prima cercetare, *The History of Twins*, decât să identifice două grupe de gemeni, grupul celor similari și grupul celor disimilari. Acel studiu a devenit impulsul unui progres și dezvoltări științifice ulterioare neîntrecute.

Remarcabil și uimitor pentru Galton — care s'a ocupat și a creat problema însemnătății eredității în raport cu însemnătatea educației, culturii și tuturor influențelor, întâmplătoare sau neîntâmplătoare, exercitate asupra omului de împrejurările de viață — remarcabil i-a părut faptul că doi copii, cari în pânțele mamei au fost laolaltă, se pot dezvolta ulterior așa de diferit că unul apare drept complimentul celuilalt. Tot atât de mult l-au mirat și gemenii similari. Vasta bogăție de observații și studii — antropometrice și psihometrice — asupra variațiunii umane îi arătase lui Galton că fiecare om este o ființă extraordinar de individualizată, de vreme ce ni se dă puțința ca numai după diferențele în trăsăturile de fizionomie să distingem o față cunoscută din mii de fețe străine (7 p. 3) — deși diferențele cele mai multe sunt atât de infime încât scapă măsurării. Expresia generală a unei fețe este suma unei mulțimi de detalii mici, cari sunt văzute într'o succesiune atât de rapidă că ne pare că le percepem din-

tr'o privire. O fizionomie cunoscută poate fi deosebită fără dificultate dintr'o imensă mulțime de oameni după o singură discordanță, fiindcă nu există două fizionomii identice. La fel în orice altă privință; orice om este *un unicum*. Dela această lege a variației numai gemenii similari, remarcă Galton, fac excepție: ei se aseamănă în așa măsură, încât nici de rudele lor cele mai apropiate nu pot fi distinși; și adeseori nici chiar de mama lor, astfel că trebuie să fie marcați cu câte un semn spre a nu-i confunda (spre a evita greșelile într'o împrejurare vitală ca alăptarea sau spre a evita inversarea posibilă a numelor lor, în orice împrejurări, în general). Concluzia lui Galton despre această asemănare este că ea nu descrește niciodată, indiferent că gemenii trăesc în acelaș mediu sau în mediuri diferite.

Meritul lui Galton este acela de a fi introdus studiul asemănarilor celor două grupe de gemeni *nu numai ca problemă, ci ca metodă științifică de cercetare*. Asemănarea completă a acestor ființe umane nici nu se poate închipui cum s'ar fi putut impune ca problemă științifică altui cercetător decât lui Galton, întemeietorul biometriei — legea variației capacității intelectuale însăși fiind o moștenire științifică datorită celor doi biometricieni Galton (ogiva lui Galton) și Pearson. Descoperirea metodei gemenilor ca metodă de genetică umană nu putea fi decât opera unui Galton, opera unui biometrician.

Procesele biologice — cari pentru știință erau încă puteri obscure pe vremea lui Galton — procesele cari îi fac atât de diferentiabili pe unii gemeni și nediferentiabil de identici pe alții, s'au clarificat cu progresele biologiei. Azi știm sigur că există: (1) gemeni — totdeauna de acelaș sex — cari se aseamănă unul cu altul ca o picătură de apă cu alta. Ei arată o asemănare, care poate merge până la completa identitate: *gemeni uniovulari* (identici, monozigotici); (b) alți gemeni — putând fi de acelaș sex ori de sex diferit — se aseamănă numai în măsura fraților obișnuiți; ei pot arăta asemănare de familie sau să se deosebească întratât unul de altul încât nimeni să nu poată crede că ei au fost născuți deodată de aceeași mamă: *gemeni biiovulari* (fraternali). În fond aceștia nu sunt decât frați născuți deodată, pe cari nu-i leagă nimic afară de simultaneitatea nașterii; ei provin din concepții diferite, dela date diferite. De aceea, ei se mai numesc și *pseudogemeni*.

La om regula de înmulțire este fecundația unică. Numai în cazuri excepționale este posibil să ajungă să fie fecundate simul-

tan două ovule. După intrarea lor în uter, pentru fiecare din cei doi embrioni se formează, de regulă, o placentă deosebită și fiecare traversează o dezvoltare independentă de a celuilalt. Când distanța între embrioni este mai mică, cele două placentele se pot contopi. Cauza nașterii acestor gemeni este deci fecundarea a două ovule (16 p. 16) Esențial pentru formarea acestor gemeni este faptul că două ovule sunt fecundate de doi spermatozoizi diferiți — uneori simultan, alteori la oarecare diferență de timp și chiar de celule dela bărbați diferiți: *superfecundatio*. Datorită poliovulației este posibil, deci, să se întâmple în mod excepțional și la om ceea ce la multe animale este regulă. Intrucât fiecare din cele două ouă este fecundat independent, sexul fiecărui embrion este determinat independent de celalalt embrion, astfel că gemenii bivitelini pot fi de acelaș sex, dupăcum pot fi și de sex diferit (după regula poliovulației se formează tot atâtea perechi de gemeni de acelaș sex cât și perechi de sex diferit). Biovularii arată asemănarea, pe care o arată toți frații obișnuiți; se pot mai mult ori mai puțin asemana, alteori pot fi foarte neasemănători. Aceasta-i ușor de înțeles, dat fiind modul lor de naștere; două celule germinale ale unuia și aceluiaș om diferă totdeauna sub raportul cuprinsului lor genetic. De aceea, din fecundarea simultană a două celule (ereditar diferite) dela aceeași mamă, prin două celule ereditar diferite și dela acelaș bărbat, se nasc gemeni, cari în ereditatea lor sunt tot atât de asemănători sau de diferiți cât sunt și frații obișnuiți. Ei sunt pur și simplu frați, cari nu s'au născut — concepțional — și nu s'au dezvoltat la distanța de timp obișnuită și cari în urma fecundării simultane a două ovule și-au desfășurat dezvoltarea în acelaș timp în organismul mamei. Ei sunt gemeni „*fraternali*”, fiindcă din punct de vedere credobiologic ei se comportă întru totul ca frații.

Altfel stau lucrurile cu ceilalți gemeni, monovitelinii sau monoovularii. Concordanța lor în trăsăturile somatice este așa de mare (16 p. 19) încât se impune presupunerea că ei trebuie să-și datorească nașterea unui altfel de proces biologic. Primele constatări medicale despre aceștia au arătat că ei au la naștere un chorion comun; înlăuntrul acestuia, fiecare gemene poate avea un amnion propriu; numai rar au și amnion comun. În urmă (1850) s'a constatat că gemenii formați într'un chorion comun sunt totdeauna de acelaș sex. Ceva mai târziu s'a stabilit faptul că astfel de gemeni sunt caracterizați prin asemănarea extraordinară amintită.

De fapt, acest fel de gemeni se naște (pe baza unui singur ou fecundat) prin una din multiplele diviziuni ce au loc în zigotă, după începerea dezvoltării. Cauza este o diviziune mai completă, mai radicală, care normal dă naștere părții stângi și drepte a unui organism; excepțional se pot naște — în loc de două jumătăți ale aceluiaș individ — doi gemeni monoovulari. Ei sunt *ereditar identici* și în consecință totdeauna de acelaș sex. Ei se nasc întotdeauna într'un chorion comun — sunt monochorionici (16 p. 19).

Identitatea ereditară a gemenilor monovitelini.

Identitatea ereditară a gemenilor monoovulari a fost confirmată de cercetările biologice din domeniul subuman și de toate constatările din cel uman. Teoretic, din „felul nașterii lor urmează că cei doi parteneri ai unei perechi monoovulare au acelaș cuprins genetic și, din această cauză, trebuie să fie ereditar identici. Asemănarea lor extraordinară adevărește teza identității ereditare“ (16 p. 49). Deci monoovularitatea de naștere și origine înseamnă *identitate de ereditate*: gemenii monovitelini sunt ființe *ereditar identice*. La aceasta mai trebuie adăugat și aceea că o altă posibilitate de a se naște și a se ivi identitate ereditară între două ființe — altă posibilitate decât cea monoovulară producătoare de gemeni veritabili — practic este exclusă. Numai gemenii monoovulari sunt ființe ereditar identice (16 p. 50). Ființele de origine biovulară — doi frați ori doi gemeni fraternali — niciodată nu primesc dela părinții lor aceeași ereditate, aceeași garnitură de cromosomi și gene: ei sunt totdeauna ereditar diferiți, au dispoziții ereditare diferite, mai mult sau mai puțin. Probabilitatea ca la nașterea (conceperea) a doi frați sau doi gemeni fraternali să se întâlnească de două ori celule cu o identică garnitură de cromosomi (purătorii eredității, dispozițiilor) este de $1:16,777,216^2=1:280$ bilioane, ceea ce, după regulile probabilității, înseamnă că în 280 bilioane se ivește o singură dată cazul, în care un al doilea copil al acelorași părinți primește exact aceeași combinație de cromosomi, aceeași garnitură genetică pe care a primit-o un alt copil al acelorași părinți (Lotze).

Diagnoza ovularității.

Metoda gemenilor, deși inițiată, aplicată și introdusă ca metodă de primul rang, crucială, în metodologia geneticeii umane deja

de Galton, nu a găsit atenția necesară în lumea oamenilor de știință decât după un mare interval de timp. Aceasta s'a întâmplat, de altfel, și cu opera și descoperirile lui Mendel. A fost necesară acumularea prealabilă a unui stoc vast de cunoștințe cu privire la ereditatea caracterelor somatice — pe baza ipotezelor factoriale mendeliene, în lumina principiilor de segregare mendeliană, aplicate și verificate în genetica umană — ca pe urmă să se asigure prin acele cunoștințe despre ereditatea caracterelor somatice, antropometrice, posibilitatea introducerii unei metode exacte de diagnosticare a tipurilor de gemeni. Prima chestiune, de care se lovește orice cercetător când încearcă să rezolve o problemă de ereditate prin metoda gemenilor, este aceea a diferențierii celor două feluri de gemeni genetic diferite. Această chestiune este de fundamentală importanță pentru interpretarea rezultatelor.

Că într'o pereche dată, concretă, de gemeni are de a face cu monoovulari sau biovulari, el poate face presupuneri după gradul asemănării, în felul în care a procedat și Galton, însă cu siguranță el nu poate ști decât numai după datele despre învelișurile fetale la naștere (16 p. 19) — gemenii monochorionici fiind totdeauna monoovulari. Însă acest criteriu nu este totdeauna accesibil despre orice pereche de gemeni. Astfel, pentru scopurile cercetărilor ereditobiologice s'a ivit nevoia elaborării unui criteriu sigur pentru determinarea felului ovularității oricărei perechi date. Cu această problemă îndeletnicirea cu cercetările asupra gemenilor a trecut aproape exclusiv de partea ereditobiologilor, cari și-au elaborat metoda lor proprie de diagnosticare a ovularității: *metoda similarității polisimptomatice* a lui Siemens. Ea se leagă de un grup de caractere fizice cu valoare diagnostică (pigmenți, trăsături morfologice, măsuri antropometrice, etc.)

Azi există mai multe variante: metoda Siemens, Newmann, Frh. v. Verschuer, Rife, Mac Arthur și a grupului cercetătorilor dela Institutul Maxim Gorki (32 p. 276 și 6). Toate folosesc caractere diagnostice, net ereditare, demonstrate, dintre cari unele au bază mendeliană sigură (grupele de sânge etc.) Baza diagnozei monoovularității este completa identitate a doi gemeni într'o serie de caractere ereditare (16 p. 23) și cari altfel diferă ereditar foarte mult. Determinarea monoovularității a doi gemeni, adică dacă s'au născut dintr'un singur ou, este posibilă prin *faptul probării identității lor ereditare*. (Erbgleichheit). Gruparea a doi gemeni într'o categorie sau alta se bazează pe aceea că monoovularii

sunt ereditar identici și că gemenii ereditar identici în toate caracterele strict ereditar determinate (puțin paravariabile și de un mod de transmitere ereditară complicată) sunt concordanți, de regulă, pe când cei ereditar diferiți sunt discordanți în acele caractere diagnostice. Din concordanța în mai multe caractere (bazate pe două perechi de dispoziții ori pe mai multe, de ereditate demonstrată) se trage concluzia despre ovularitate și se caută pe această cale să se afle ereditatea altor însușiri, a căror ereditate este neclarificată, spre a fi determinate mai deaproape.

Unele din aceste metode oferă un grad de precizie atât de mare încât se poate determina ovularitatea cu mare probabilitate — sau cel puțin una suficientă pentru scopurile științifice și practice. Ele au adus un grad de îmbunătățire și de certitudine metodologică mult superior gradului de certitudine, cu care putea lucra Galton pe vremea lui și cu cunoștințele genetice la începuturile lor. Este ușor de înțeles acum de ce numai după elaborarea acestor metode diagnostice ale tipurilor de naștere monoovulară și biovulară, metoda gemenilor — și patologia gemenilor — a ajuns să fie considerată și recunoscută de cercetători ca definitiv încorporată în metodologia geneticii umane, (cu deosebire după apariția contribuției lui Siemens, *Zwillingspathologie*, 1924) în locul pe care i-l acreditase Galton, născocitorul ei, și unde azi ocupă primul rang.

Metoda gemenilor, aplicată în determinarea bazelor ereditare ale însușirilor de ereditate încă neclarificată, *consistă esențial în compararea asemănărilor monoovularilor cu asemănările celuilalt fel de gemeni (pseudogemenii), în însușirile în care vrem să determinăm proporțiile contributive ale celor două grupe de factori.* Cei doi parteneri ai unei perechi monoovulare fiind ereditar identici, *diversitățile pe care le arată ei, trebuie atribuite influenței mediului.* Aceasta este esența metodei gemenilor. Ele sunt mai evidențiate la monoovularii desvoltați în mediuri diferite.

Elucidarea interacțiunii eredității și mediului.

Drumul dela dispozițiile ereditare (gene) până la caracteristicile aparente (fenotipice) ale organismului desvoltat este lung. Condițiile de desvoltare sunt determinate prin două grupe de factori: *factori intrinseci (ereditatea) și factori extrinseci (me-*

diul). Cele două grupe colaborează la dezvoltarea tuturor trăsăturilor.

Fiecare individ dispune de o anumită garnitură de dispoziții — pentru o constituție somatopsihică definită, cu însușiri definite — prin faptul că este descendentul unei succesiuni de generații nenumărate (numai în 15 generații din cele ce au precedat pe părinții săi el poate avea cca peste 16,000 de strămoși, adică mai mult decât o divizie). Acei ascendenți fac ca fiecare individ să fie o mică parte dintr'o viață înfinit mai vastă și mai cuprinzătoare decât a lui. Cele două celule germinale din care el s'a născut, conțin ereditatea lui, sub formă de dispoziții sau potențe (gene) de dezvoltare. Datele genetice experimentale le-a dovedit a fi factori chimici, a căror acțiune se repercutează în toată dezvoltarea lui somatopsihică. Legile de combinare ale acelor dispoziții (gene) sunt cunoscute ca „legile eredității mendeliene“.

În toate cercetările genetice se presupune că toate genele acționează tot timpul și toate însușirile individului sunt condiționate de ele. Oul, la început se prezintă ca o celulă nespecializată, destinată să treacă prin o serie de schimbări ce duc la diferențierea organelor și tesuturilor. Unele celule devin musculare, altele nervoase, altele rămân reproductive din cauza diferențelor protoplasmice ale oului în fiecare regiune. Stadiul actual al dezvoltării este consecința reacțiunii între acțiunea similară a genelor și diversele regiuni ale oului. (Morgan T. H.)

Se crede deasemeni că atunci când embrionul trece prin stadiile de dezvoltare, diferitele grupe de gene (dispoziții) intră în acțiune una după alta și în diferitele părți ale oului au loc reacțiuni diferite, interesând diferitele grupe de gene. Când regiunile s'au diferențiat, spune genetistul Morgan T. H., intră în acțiune alte gene și în protoplasmă se produce o nouă schimbare, care acuma iar intră în acțiune reciprocă cu complexul de gene (dispoziții). Ca o variantă a acestei concluzii este admiterea că efectul acțiunii unei garnituri de gene cu timpul slăbește și treptat — treptat chiar se anulează sau se schimbă în influența altor gene, cu acțiune mai lentă. (Morgan T. H.: *Bazele științifice ale evoluției*, p. 186).

Se mai admite că felul acțiunii tuturor genelor se modifică după felul protoplasmei în care se află — explicație ce concordă cu activitatea funcțională a sistemelor de organe dezvoltate. Acțiunea fiziologică a genelor asupra protoplasmei și invers a pro-

toplasmiei asupra genelor este sigură și reprezintă o problemă a fiziologiei funcționale de cea mai mare importanță, fiindcă ea se referă la multe feluri de schimbări din organismul în dezvoltare sau cel dezvoltat. Dezvoltarea implică procese complexe; ea nu este așa de simplă, pentrucă ea nu depinde de diferențierea celulară independentă a diferitelor celule, ci și de acțiunile reciproce dintre celule în stadiile timpurii ale dezvoltării (Morgan T. H.) și acțiunea hormonilor asupra sistemului de organe ale organismului dezvoltat. Date pozitive foarte importante (datorite școlii lui Speeman) arată existența acțiunilor reciproce dintre celulele diferitelor regiuni ale oului în dezvoltare. Datele existente despre raporturile dintre gene și diferențiere reprezintă, desigur, un pas important înainte în înțelegerea complexității proceselor dezvoltării embrionare.

În afară de forțele ereditare, la nașterea imaginii actuale (fenotipice) a oricărui organism mai contribuie și celalalt grup de forțe: *influențele de mediu* (factorii *peristatici* ori *paratipici*). Dispozițiile ereditare, potențele, nu se dezvoltă decât din interacțiunea cu stimulenții mediului, cari, după felul și gradul efectului lor, pot favoriza sau împiedica dezvoltarea, într'o privință sau alta — acțiunea mediului putând, deci, tinde în direcția plus sau direcția minus. Coexistența simultană a acestor două grupe de forțe este prezentă oriunde există viață, oriunde există organism. Dispozițiile din masa ereditară sunt forțele de dezvoltare, care determină norma de reacțiune, după care se formează fenotipul în succesiunea reacțiunilor (evolutive) la mediu, reacțiuni ce caracterizează orice existență și dau vieții *conținutul de „luptă pentru existență”* sau luptă împotriva mediului. Mulțimea genelor colaborează ordonat. Felul și gradul în care dispoziția (gena) își evidențiază efectul ei depinde atât de celelalte gene (dispoziții) cât și de condițiile de mediu; dupăcum acele dispoziții și acele condiții externe fac posibil efectul ei, ele pot să-l ajute, pot să-l împiedice sau să-i modifice direcția.

Faptul important este acela că în toate cercetările genetice se admite că nici o însușire *nu depinde de ereditate plus mediu, ci de o anumită interacțiune între ereditate și mediu* (53 p. 381); nici o trăsătură nu este produsul unei anumite eredități plus un anumit mediu, *fiecare este resultanta interacțiunii dinamice a celor două grupe de factori*. De aceea, noi trebuie să mai așteptăm până cercetătorii nu vor fi în stare să aranjeze astfel de expe-

riențe, care să permită să putem distinge toate aceste posibilități. În timpul de față geneticii se străduiesc să găsească și alte metode de cât a gemnilor, cari să permită stabilirea raportului între gene și însușiri.

După experiențele de până azi regula manifestării genei (dispoziției) pare a fi o anumită oscilație. Dela această regulă nu par a face excepție decât foarte puține caractere — exemplul manifestarea neînduplecată a genelor dela baza grupelor de sânge și încă câteva. În comparația exactă a grupelor de gemeni ereditar identici cele mai multe caractere normale arată o anumită variație. Întrucât aceste caractere au la bază grupe de gene (polimerie), fiecare genă (dispoziție) contribuie numai cu o parte la accentul manifestării caracterului, astfel că variația rămâne în limite înguste și asemănarea gemenilor (concordanța) ereditar identici este constatată, în consecință, ca precumpănitoare în aproape toate caracterele normale (continue sau metrice).

În caracterele patologice, oscilațiile sunt cel mai adesea clare, uneori foarte mari. Oscilația manifestării genei poate lovi toate trăsăturile unui caracter și să-l transforme pe o scară întinsă (ea poate decide momentul apariției și îmbolnăvirii etc.). Cantitativ, ea poate chiar să reprime manifestarea genei sau să o facă să varieze dela expresia cea mai slabă până la cea obișnuită, ori până la cea mai puternică moarte prematură. Calitativ, oscilația poate avea o scară de variație similară — astfel încât să se exprime înafară de caracterul, care în mod obișnuit este subordonat și în locul acestuia să se manifeste în alt caracter, altfel localizat și cu alt tablou clinic (cazul bolilor alergice). Fapt este că la baza multor turburări genetic determinate — mai ales la baza celor ce se manifestă din fazele timpurii ale creșterii — există o labilitate de dezvoltare deosebit de mare (caractere peristatic labile). Tocmai asemenea caractere (cu manifestare polifenă ori eterofenă a genelor) sunt de cel mai mare interes, întrucât descoperirea lor constituie toată știința noastră despre patogenia deferitelor boli și turburări și din această cauză pot oferi concluzii mai adânci despre modul de acțiune al genelor și modul de acțiune al mediului. Oscilația manifestării (diferențele în gradul de manifestare) trebuie să fie întrucâtva peristatic determinată și întrucâtva prin diferențele mici de timp cu privire la începutul acțiunii genelor. Spre a distinge o cauză de cealaltă, în toată eredopatologia umană azi se aplică metoda gemenilor.

Fiind recunoscut ca metoda care convine cel mai bine spre a parveni la rezultate relativ sigure, studiul gemenilor a fost introdus și în neurologie (și psihiatrie-etc.) unde a fost aplicat pentru prima oară de Thums, într'o cercetare asupra bazelor genetice ale sclerozei multiple și paraliziei infantile. Resultatele obținute ilustrează dovada că și pe acel teren metoda gemenilor este cea mai bună dintre toate metodele eredobiologiei, aplicabile în cercetarea rolului comparativ al dispozițiilor ereditare și mediului în nașterea bolilor.

Astfel rezultatele (Thums) despre 82 perechi de gemeni arată că pentru scleroza multiplă dispozițiile ereditare nu joacă un rol esențial în apariția ei. Deasemeni rezultatele relative la paralizia cerebrală (având la bază 70 perechi de gemeni) oferă indiciile cele mai sigure că nici pentru această boală nu se poate vorbi de o dependență ereditară și că factorii determinanți sunt accidentele traumatice. Aceasta este o constatare extraordinar de prețioasă. Întrun grup de 12 perechi sigur monoviteline Thums a constatat că partenerii ereditar identici ai celor 12 probanzi nu arătau nici cel mai mic simptom organic și nici anamnezic nimic nu indica vreo boală mai ușoară ori mai gravă a sistemului nervos. Într'un grup de 35 perechi biviteline, nu s'a găsit decât într'o singură pereche la partenera unei probe de sclerotice un tablou clinic, care putea fi interpretat (dar numai cu rezervă) ca scleroză multiplă atipică (49 p. 153: *Erbkrankheitstypen aus der Neurologischen Erbforschung*).

Esențialul cercetării acestei serii rezidă în discordanța perechilor ereditar identice; de aici a tras Thums concluzia că dispoziția ereditară nu reprezintă un factor esențial pentru ivirea sclerozei multiple. Privind deasemeni rezultatele relative la concordanța și discordanța gemenilor în privința paraliziei cerebrale infantile a ajuns la concluzia similară că „*rezultatele metodei serii de gemeni nu vorbesc în favoarea dependenței ereditare a paraliziei cerebrale infantile*“ (49 p. 160). Dimpotrivă există puncte de sprijin în favoarea unei mari însemnătăți a accidentelor traumatice ca factori exogeni în etiologia paraliziei infantile cerebrale.

Părerea lui Thums, căruia i se datorește prima aplicare a metodei gemenilor în domeniul neurologiei, este că exemplele celor două boli (scleroza multiplă și paralizia cerebrală inf.), cercetate de el, sunt cea mai bună probă că cercetarea de serii reprezentative

de gemeni este excelentă din punct de vedere metodologic spre a furniza rezultate și concluzii definitive cu privire la *bazele ereditare și peristatice ale oricărei boli neurologice.*

De aceea, socotește că această metodă ar trebui să fie aplicată la toate acele boli nervoase, organice, a *căror etiologie este încă neclarificată* și, în general, la toate acele boli și turburări pentru cari problema *bazelor genetice și paragenetice este încă nerezolvată.* Metoda gemenilor, apreciază el, nu este numai una din cele mai însemnate metode ale geneticii umane teoretice, ci și ale eugeniei, de vreme ce rezultatele ei sunt de mare însemnătate eugenică.

De fapt, aplicarea metodei gemenilor a depășit azi cu mult ceea ce preconiza Thums (1938). În ultimii ani s'a născut o direcție de cercetare — cercetarea eredoanalitică — ce tinde să examineze concepțiile clinice de patogenie și diagnostic (tablourile clinice) cu metode eredobiologice sub raportul îndreptățirii lor biologice și care vrea să creeze din ereditate cunoștințe clinice. Această tendință de dezvoltare s'a ivit după ce cercetările mendeliene din patologia umană au dovedit că chestiunea modurilor ereditare mendeliene este îndreptățită pentru o serie de boli — pentru acelea cari se reduc la o dispoziție transmisibilă în conformitate cu regulile mendeliene — și că pentru cele mai frecvente și însemnate boli constituționale (și nu numai pentru marile turburări patologice ereditare) căutarea modului ereditar mendelian nu a dus la nici un fel de rezultate palpabile.

Cu ivirea noii dezvoltări a cercetărilor s'a recunoscut că unitățile clinice ale bolilor pot să nu corespundă în mod absolut manifestării directe a unei dispoziții ereditare, ele fiind adesea numai o manifestare secundară a aceleia, condiționată prin influențele externe. S'a recunoscut că nu-i de admis ca la baza unor boli așa de multiforme cum sunt bolile mintale (endogene) să fie numai una ori câteva dispoziții morbide; mai posibil este ca mai multe dispoziții morbide să condiționeze împreună în mod neprevizibil boala. De aceea, analizele tablourilor clinice cu ajutorul metodelor eredobiologice — cercetarea spitelor bolnavilor și cercetarea gemenilor — tind să descopere dacă acele tablouri, cari sunt elaborate și grupate *clinic în acelaș grup, aparțin din punct de vedere biologic aceluiaș grup sau dacă tablourile bolilor interpretate clinic ca diferite nu sunt cumva forme de manifestare ale unei turburări biologice unitare.*

Ele tind deasemeni să analizeze cauzele decursurilor diferite ale bolilor — fiindcă nu-i important din punct de vedere medical să știm numai de ce se naște o boală, ci și aceea: de ce odată boala decurge favorabil, altădată nefavorabil? Și aici cea mai bună cale de a recunoaște în ce mod colaborează dispoziția și mediul la formarea decursului unei boli nu-i compararea spițelor, ci compararea gemenilor. Se tinde să se analizeze deasemeni însemnătatea biologică a diferitelor simptome ale unei boli — spre a se stabili cari sunt primare și cari sunt secundar condiționate, cari sunt în relație directă ori indirectă cu o dispoziție morbidă ereditară și cari sunt greșate pe tabloul clinic din cauza altor dispoziții sau a influențelor de mediu.

Scopul cel mai important al cercetărilor eredoanalitice este stabilirea cauzelor bolilor. Eredobiologia ne descopere nu numai în ce măsură purtătorii unei boli se deosebesc dispozițional de cei sănătoși, ci și altceva: unde și întrucât această deosebire nu apare, adică unde trebuie recunoscute influențele mediului drept cauze ale bolilor? Prin recunoașterea susceptibilităților familiale eredo-biologia ne arată că influențele externe, cari uneori sunt nedăunătoare, au, alteori, o însemnătate deosebită. Și aici metoda cea mai bună este tot metoda gemenilor.

Analiza chestiunilor clinice cu mijloace eredobiologice — cu metoda genealogică și aceea a gemenilor — derivă din intuiția și opera genială a lui Galton, dar ea nu promite succese rapide și senzaționale, cum accentuează Bleuler (55 p. 16). Ea este un drum de cercetare migăloasă, fiindcă aici trebuie cercetate grupe multe de înrudiți ai probanzilor bolnavi până la câștigarea soluției specifice a fiecărei boli specifice. Totuși, ea este singurul drum pe care se poate progresa în acest domeniu. Nu mai este suficientă — i se recunoaște tot mai mult dreptatea lui Galton — diagnosticarea „unidimensională”, adică numai prin manifestările clinice, ce nu pot fi puse în legătură cu cauze anatomopatologice sau fisiopatologice. Tabloul familial — *Life History Album*, cum îl numia Galton (8) — este tot mai mult recunoscut de lumea medicală ca formând „a doua dimensiune”, pe baza căreia se examinează diagnoza. Pe acest drum eredobiologia încearcă să demonstreze întrucât și în ce fel influențele externe și dispozițiile ereditare colaborează într-o boală — în etiologia ei, în manifestările ei, patogenia, decursul, sfârșitul și influențabilitatea ei.

Resultatele atinse în această direcție dată de Galton dove-

desc că problema genetică medicală a străbătut o revoluție, încadrându-se în biologie. Noua dezvoltare (postgaltoniană) dovedește că ereditatea medicală a devenit o specialitate clinică. Fără îndoială, studiul eredității se desfășoară pe drumurile noi — deschise de Galton — reexaminând întreaga sistematică clinicodiagnostică în privința valorii și cuprinsului ei biologic, spre a recunoaște colaborarea diferitelor cauze de boală și spre a clarifica cauzele decursurilor și sfârșiturilor diferite. Alături de condițiile genetice, cari produc cea mai mare parte din aceste tipuri, este nevoie să se cunoască și cele sociale, cari probabil pot da efecte similare. Căci fără îndoială, mediul poate să fie un factor contributiv puternic. Civilizația însăși probabil impune un efort prea mare pentru mulți indivizi. Pentru ei întoarcerea spre o viață simplă poate fi o soluție. Inșă există și lta soluție: încercarea creării unei rase mai rezistente, considerate de eugenisti ca a doua soluție. Cu fiecare pas probabilitățile de a găsi o explicație cresc prin răbdare și metode mai exacte, cu deosebire de când cercetările se îndreaptă asupra gemenilor ereditar identici. Spre a distinge influența diferențelor de mediu asupra variabilității unei trăsături — psihopatice sau patologice — este nevoie de analiza mai detaliată prin corelațiile (ori concordanțele) gemenilor.

Pentru teoria nevrozelor și psihopatiilor trebuie amintit faptul că un impuls principal (în sensul impulsului prim dat de Galton) provine din cercetarea lui I. Lange asupra gemenilor criminali, *Verbrechen als Schicksal* (1929), deși sunt și alte comunicări anterioare, cari deșteptaseră interesul pentru acest domeniu. Dintre acele cercetări cazuistice trebuie amintite ale lui Popenoe (1922) cu privire la gemenii monovitelini crescuți separat din copilărie și cercetați în urmă și de Müller (1925) din punct de vedere psihologic.

II. NATURA PSIROPATIILOR ȘI UNELE SISTEME DE GRUPARE TIPOLOGICĂ

Pentru a avea o bază de plecare mai sigură pentru o serie de mai multe dezvoltări în legătură cu problema eredității și mediului în turburările (sau constituțiile) psihopatice, trebuie să clarificăm mai întâi ce se înțelege prin psihopatie — ceea ce vom face oferind câteva indicații despre ceea ce au înțeles prin ea diferiții reprezentanți ai psihopatologiei din trecut. Nu-i fără folos să dezvoltăm deasemeni și o scurtă privire asupra stadiului actual al con-

cepțiilor despre structura psihonevrozelor și psihopatiilor și despre formele lor de manifestare, înainte de a trece la analiza rezultatelor pe cari știința de azi le are la îndemână despre bazele lor genetice — rezultate care derivă, în partea lor esențială cel puțin, din cercetările întreprinse prin metoda gemenilor. În cadrul acelor cercetări vor fi analizate într'un studiu aparte și rezultatele unei cercetări originale asupra unui grup de 50 perechi de gemeni (26 și 27).

Psihopatia este un termen creat de clinicieni din și pentru nevoi clinice. Personalitatea psihopatică este un termen cu sensuri diferite; el nu este întru nimic dela sine înțeles, cu deosebire din cauză că înainte vreme a fost folosit în mod general pentru toate manifestările cu cari se ocupă azi psihopatologia. Sensul îngustat de azi al psihopatiei a rezultat din progresele a două grupe de cercetări: ale cercetărilor psihoclinice, deoparte și ale celor eredobiologice asupra turburărilor psihice și bazelor lor ereditare, de altă parte. La început avea semnificația largă de boală psihică, în general. Tot ce deviază dela normă și este privit ca morbid, era psihopatie, așa cum prin endocrinopatie se înțelege orice turburare fiziopatologică a sistemului endocrinal. Prin „psihopatie sexuală“, spre exemplu, se înțelegea orice turburare a impulsurilor sexuale, inclusiv apariția turburării în cursul psihozelor (accepțiunea Krafft-Ebing, 1866). Numai cu timpul și în mod treptat termenul de psihopatie s'a desprins cu sensul mai restrâns în direcția stărilor mintale de limită, stări cari tot mai mult sunt împinse — mai ales de Koch — spre considerarea și atenția psihopatologiei, psihiatriei. Prin străduințele clinicienilor termenul a câștigat o aparentă clarificare prin limitarea sensului primitiv. Totodată s'a deschis — cu Magnan — și drumul primelor cercetări eredobiologice asupra lor.

Marile autorități din neuropsihiatrie au ținut termenul psihopatie ad acta, ca concept de tranziție, depășit — probabil datorită deosebirii firești dintre psihiatrii și cei ce au creat termenul din și pentru nevoi clinice, plus adăugării influenței caracterologiei asupra clinicienilor, influență care le-a oferit oarecari puncte de legătură și cu psihologia. Cercetările neuropsihiatrice s'au ținut departe de asemenea influență. Recunoașterea „inferiorității psihopatiei“ ca entitate clinică în literatura psihopatologică psihiatrică este recentă. Ea a început cu Kock (1889). El este cel care a consacrat în psihiatrie termenul de „inferiorități psihopatiei“

prin studii, cari au orientat toată dezvoltarea clinică ulterioară în problemele psihiatrice și pe cari se bazează încă multe împărțiri, limitări și definiții de termeni din zilele noastre (30). El a precizat definind că prin expresia de „inferioritate psihopatică înțeleg toate neregularitățile mintale, fie dobândite, fie înăscute, cari influențează pe om în viața sa personală și cari nici în cazurile mai rele nu reprezintă o boală mintală, dar cari fac ca persoanele atinse să nu apară nici în cazul cel mai favorabil ca fiind în deplină posesiune a normalității psihice și a capacității de reacțiune“ (După Panse, 30, p. 1091). „Inferioritățile psihopatice înăscute au cauza lor în moștenirea unei deteriorări a sistemului nervos. În cazuri deosebite a existat la străbuni inferioritate psihopatică, boală mintală ori alte defecte nervoase și au fost transmise urmașilor pe calea eredității unei deteriorări (alterări) a sistemului nervos și care acuma se exprimă în inferioritatea psihopatică”. Ceea ce lui Panse i se pare mai remarcabil este faptul că Koch atribuie ereditate — transmisibilitate biologică — inferiorităților psihopatice înăscute, dar nu și celor dobândite (celor provenite din leziuni, urmări de intoxicație, fenomene secundare ce acompaniază diferite boli sau din cele cari urmează după psihoze). Pe cele înăscute, Koch le grupează în:

(1) dispoziție psihopatică (constituție fragilă, delicatete psihică, etc.)

(2) defect psihopatic (excitabilitate, impulsivitate, manie de grandoare, manie de a se face observat și a produce senzație, manii în legătură cu indispozițiile și instinctele)

(3) degenerare psihopatică (defect etic înăscut).

Grupul de mijloc îl împărțea în alte subgrupe mai definite; (a) anormalitatea care constă în excitabilitatea psihică; (b) anormalitatea ce constă în lipsa de echilibru în domeniul psihic; (c) eul fixat în punctul central al preocupărilor; (d) contradictoriul în ființă; (e) ciudățenia; (f) excitațiile și exploziile instinctive (anormaliile sexuale). Cu alte cuvinte, Koch are meritul de a separa grupe de psihopati, după simptomatologia clinică specifică fiecărui grup și cari în forme modificate sunt folosite până azi de clinicieni și psihologi. Pe lângă aceasta, el mai are și meritul de a fi înlăturat toate caracterizările morale și eufemistice proprii timpurilor cari l-au precedat. Prin revelarea eredității inferiorităților psihopatice (cu urmărirea individului în relațiile lui eredofamiliale) Koch a deșteptat și un interes general puternic, interesul pe care

în alt domeniu îl deșteptase și Galton cu ceva mai înainte (cu lucrările de ereditate *The Hereditary Genius*, 1869 și *History of Twins*, 1883) prin demonstrarea rolului eredității în capacitățile oamenilor mari. Datele lui Koch oferă priviri noi, neașteptate, asupra vieții omului și a motivelor active în el, chiar dacă el nu a putut procura lămuririle ingenioase (asupra legăturilor cu ereditatea) pe cari le procurase Galton prin aplicarea de metode diverse — genealogică, statistică și a gemenilor. Koch este primul cercetător, spune Panse, care ne învață să vedem de ce slăbiciunea și genialitatea se amestecă adesea așa de minunat (30).

Tot pe vremea lui Koch, Magnan a stabilit un sistem de grade ale degenerațiilor ereditari, pe baza conceptului degenerescenței (desvoltat în psihiatria franceză). Dela concepții premendeliene despre ereditate, Magnan ajunge la stabilirea de grupe clinice: idioti, imbecili, debili și instabili. Ultimii sunt clasa superioară în raport cu celelalte 3 grupe de degenerați; acestora le lipsește echilibrul interior. Uneori, arată, alături de strălucite capacități intelectuale, defecte morale însemnate — ca patima beției, furtului sau deviații sexuale. În primele 3 grade (grupe) de degenerare noi putem indentifica grupele distinse și azi, iar în al 4-lea grup identificăm constituțiile psihopatice distinse azi. Trebuie să accentuăm că, deși aceste grupe erau considerate ca având baze ereditare, probele despre acest fapt erau foarte șubrede în acel stadiu de desvoltare științifică. Eredobiologia animală, desvoltată sub impulsul mendelismului, era în începuturile ei nesigure și nu a reușit să se extindă până în domeniul neuropsihiatriei umane decât mai târziu, cu școala lui Rüdin.

Sensul de azi al psihopatiei este mai precizat în contribuția lui Schneider (1934). După acesta, personalitățile anormale „sunt variațiuni, deviații dela media personalităților umane” (34 p. 3), deviații spre mai mult ori mai puțin, în sus ori în jos, indiferent dacă deviațiile sunt apreciate pozitiv ori negativ sub raport etic sau social. În categoria personalităților anormale Schneider cuprinde toate personalitățile întrucâtva deosebite, oarecum singulare, deosebit de marcante într'o trăsătură a ființei lor. Între personalitățile anormale el distinge ca personalități psihopatice — în *Psychopatische Persönlichkeiten* — două grupe: (a) acele personalități anormale, cari suferă ale înșile pe urma anormalității lor și (b) acele personalități anormale, cari fac să suferă societatea din cauza anormalității lor (34, p. 3). Aceste două forme au fost se-

parate întâiaș dată de Koch, care dăstingea tarații cari sunt o povară numai pentru ei înșiși de cei cari sunt și pentru alții. Practic este posibil ca la unii psihopați să se confunde o înfățișare (suferința) cu cealaltă (turburarea soc.), astfel ca cei ce suferă să și turbure ocazional societatea, sau cei ce o turbură să și suferă ei înșiși. (Psihopații înșiși se pot schimba, astfel că odată ar trebui considerați ca personalități psihopatice, altădată ca anormali). Dacă s'ar considera ca psihopați numai cei asociali, turburători și criminali, s'ar aluneca, susține Schneider, într'o definiție socială-politică, ce nu are nimic de a face cu definiția științifică „Psihopații sunt personalități anormale, cari în urma anormalității lor suferă mai mult ori mai puțin în orice situație și în toate împrejurările ajung în conflicte interne ori externe. Psihopatul este un om, care și fără să considerăm consecințele sociale este o personalitate anormală, deviată dela medie. Numai în măsura, în care turburătorii sunt în propria lor ființă personalități anormale *sunt psihopați*” (34, p. 5). În concluzie, *turburarea ca negativ social este ceva secundar față de personalitatea anormală*. Dacă ea ar fi considerată pe primul plan, probabil că mulți din cei ce conduc un grup revoluționar (ce poate fi turburător pentru unele sfere sociale și mântuitor pentru altele) ar putea fi considerați — în mod greșit — ca psihopați.

În literatură există multe concepții și foarte diferite. Unele din ele (Kraepelin, Birnbaum etc.) au bază esențial genetică. Psihopații sunt, în parte, „trepte nedesvoltate ale psihozelor reale” (Kraepelin), în parte „personalități nereușite”, datorite influenței eredității nefavorabile sau altor agenți turburători. Când defectele lor se mărginesc esențial la viața emotivă și dispozițiile conative, el le numește psihopații. Birnbaum circumscrie caracterele psihopătice (34) „ca naturi anormal înzestrate în urma unui defect ereditar și cari arată deviații mai ușoare, în special pe terénul personalității, deci în sfera emotivă, a voinței și impulsurilor” (30). Trăsăturile relevate în aceste definiții nu îndepărtează prea mult concepțiile (genetice) de definiția strict simptomatologică a lui Schneider.

Unii cercetători cuprind în definiția psihopatiei — în mod greșit — și gradele subnormale de inteligență (deficiența înăscută). Astfel Koch și Gruhle, socotind în personalitate și inteligență, identifică psihopatia cu personalitatea anormală, de unde urmarea firească este că „psihopatia se confundă cu orice deviație

remarcabilă înăscută dela tipul frecvent” (Gruhle, citat din Schneider, p. 5). După această concepție deviațiile plus (favorabile) dela normă (gradele supranormale) ar fi exact tot atât de psihopatică cât și deviațiile negative, ceea ce ar însemna că și oamenii geniali să fie priviți ca psihopați chiar din cauza genialității lor. (De aceea, Schneider precizează că numai acolo unde există probleme medicale, unde există personalități cu conflicte, există psihopatie, adică oameni cari suferă ei înșiși ori fac (turburătorii) să suferă societatea din cauza lor).

Fiindcă în desvoltările problemei eredității și mediului în constituțiile psihopatică am adoptat o concepție asemănătoare în această privință cu a lui Schneider și anume după lucrarea (36) grupului Ștefănescu Goangă-Cupcea-Roșca, accentuez faptul că trebuie să facem deosebire între anormalitate, deoparte, și *gradele subnormale-supranormale* (de inteligență), de altă parte. Ultimii sunt termeni cantitativi, ce se referă la trăsături specifice, însemnând mai mult ori mai puțin *decât un grad sau o măsură tipică* — cuprinsă în norma statistică — pe când *anormalitatea se referă la omul întreg, la personalitate și miezul ei*. Aici ne interesează integrarea sau relația unei părți cu altele. În personalitate există multe componente, așa că nu mai este posibil să exprimăm cantitativ cu aceeași ușurință relațiile acestei mulțimi de variabile independente. Termenul anormal înseamnă ceva mai mult decât sugerează termenii subnormal-supranormal în ordinea inteligenței (sau altei trăsături specifice); el indică o anumită *neuni-re*, indică faptul că *echilibrul dintre multe părți delicate ale personalității — cu deosebire între tendințele de constituție emotiv-dinamică — a fost rupt*. Anormal este acela în care o integrare elaborată între componentele vieții mintale (emoții, impulsuri etc.) s'a distrus sau a suferit o deviere, cel puțin într'o anumită măsură. El este o personalitate, în care părțile componente ale constituției emotiv-dinamice nu sunt bine integrate. De aceea, termenii subnormal-supranormal trebuie ținuti departe de anormalitate, că termeni ce se pot folosi legitim numai când ne referim la faptul că o persoană are mai mult ori mai puțin dintr'o trăsătură dată decât măsura exprimată de norma statistică. Termenul anormalitate se referă la relațiile ce există între factorii multipli ce amintesc acel lucru complex cunoscut ca personalitate. Nici debilul mental și nici geniul nu-i anormal, nu-i psihopatie; unul este subnormal, altul este *supranormal în ordinea unei trăsături specifice: în inteligență*.

Anormalitatea trebuie înțeleasă (54, p. 118) ca termen calitativ, fiindcă „formele de anormalitate diferă unele de altele atât prin felul cât și gradul lor și nu avem nici un mijloc de a exprima cantitativ mulțimea interrelațiilor dintre factorii ce constituiesc personalitatea”.

Multe complicații, ce se ivesc în definirea turburărilor psihopatice prin „anormalitatea de caracter” se datoresc faptului, în parte, că omul este o creatură biosocială și poate fi privit fie ca creatură biologică, fie ca creatură socială.

Când un organism activează în acord cu impulsurile lui intrinsece și reacția de adaptare ce rezultă tinde să le satisfacă, organismul activează cum îi dictează biologia lui și este biologic normal. Dar, în acelaș timp, acțiunea lui poate fi, judecând după standardele sociale, în totul anormală; spre exemplu perversiunile sunt moduri, cari nu-s acceptabile din punctul de vedere al standardelor sociale. Organismul poate fi în acelaș timp biologic normal și social anormal. Definițiile, cari accentuează aspectele sociale ale vieții omului, sunt date în termeni de standarde sociale. (Există nu criteriu normativ, constând într'un standard arbitrar de perfecțiune a psihicului și organismului; alt criteriu este norma cantitativă (Fisher); iar al treilea, cel *patologic*, accentuează condițiile morbide și este o *vedere medicală*. După cel din urmă (Davies) psihologia anormală este studiul fenomenelor mintale morbide, cari — fie ca efecte, fie cauze — sunt cuprinse în turburările comportamentului (în simptome), cari constituiesc tabloul clinic al turburărilor psihopatice — definiție practic utilă pentru cei ce lucrează în psihologia clinică). Dougall accentuează aspectele biologice, de aceea definiția lui privește omul interior sau organizarea și existența mintală. O anumită organizare sau integrare între instincte, emoții și sentimente, rezultă într'o persoană normală, pe când lipsa unei astfel de integrări sau organizări este anormalitate.

Revenim la concepția lui Schneider, accentuând că el elimină din diferitele forme de „inferioritate psihopatică” aspectele intelectuale. Deasemeni — și aceasta este altă trăsătură a concepției lui — domeniul psihopatiilor se mărginește, stricto sensu, numai la inferioritatea psihopatică persistentă, înăscută, reprezentată de factorul genotipic și pe a cărei descriere și Koch, de altfel, puneă toată greutatea.

Alt cercetător, Ziehen, căruia i se datorește introducerea ter-

menilor de „constituții psihopaticе, acordă acestor constituții un sens mai larg decât psihopatia din concepția schneideriană. Aceste constituții cuprind orice transformare totală a personalității, orice transformare care nu este psihoză. De psihoze el deosebește psihopatiile numai gradual, astfel că pentru el „constituțiile psihopaticе” sunt condiții psihice morbide funcționale, cari arată simptome mai ușoare, împrăstiate atât în domeniul afectiv cât și cel intelectual, fără să ajungă la simptome grave (halucinații, deliruri etc.). Și Ziehen (1900) distingea două grupe: constituții psihopaticе dobândite (cu cauze toxice, acute) și constituții psihopaticе înăscute (constituții psihopaticе ereditare degenerative). Grupul al doilea este considerat (de Schneider) ca cel cu adevărat psihopatic, însă evită termenii Ziehenieni de „constituții psihopaticе“, fiindcă evocă laturea sanatoconstituțională și folosește pe aceia de „personalități psihopaticе înăscute” (34, p. 5).

Termenii lui Ziehen nu au avut, în general, influență prea favorabilă — deși constituțiile psihopaticе degenerative acopere ceea ce înțelegem noi prin psihopatie — din cauză că la Ziehen lipsia limita lor precisă în raport cu bolile mintale ereditare și sferele lor. La el găsim deasemeni aruncați, fără distincție, în aceeași categorie atât factorii genetici cât și cei non-genetici (congenitali), fapt ce reflectează situația în care se găsea știința în stadiul aceluia timp — dominat de o mare obscuritate cu privire la măsura și direcția deteriorărilor plasmei germinale prin agenți de mediu (lues, alcool și alte toxice). Debilitatea, epilepsia și psihopatiile de cele mai variate feluri erau privite ca consecințe ale influențelor toxice exogene asupra plasmei germinale — influențe ce acționau ca o nouă cauză de degenerare generală, fiindcă se uniau cu factorii ereditari pentru o acțiune combinată în aceeași direcție minus.

Astăzi turburările sau anormalitățile mintale se împart în două grupe: psihopatii și boli veritabile, psihoze. După J. Lange — una din cele mai recunoscute autorități neuropsihiatrice — psihopatiile caracterizează anumite anomalii de caracter și temperament, înăscute sau permanente și în acelaș timp mai ușoare — în opoziție cu bolile mintale grave (psihozele), cari se nasc ca urmare a unor procese morbide ivite în decursul vieții (52). La baza acestei grupări sunt multe motive practice, între care primul este *gradul de adaptabilitate și capacitate de conservare practică a celor cari manifestă asemenea turburări*. Ca anormal mintal, spune

Lange, „este considerat omul care în urma constituției sale mintale are relativ reduse posibilități de adaptare. Când turburările sunt de grad așa de mare încât cel atins este incapabil de viață colectivă și profesională, acest fapt definește boala mintală. Turburările de grad mai mic, cari au fost prinse de știința psihiatrică mai târziu și cari sunt compatibile cu viața profesională, dar aduc cu ele fie ocașional, fie durabil o împiedecare a conservării personale ori a colectivității, se numesc psihopatii (52, p. 387). Ele sunt *deviații de constituție emotiv-dinamică, deviații de structură motivațională.*

Cu adâncirea cercetărilor psihiatrice clinice și cu adâncirea cauzelor s'a produs o transformare a conceptelor, astfel că, indiferent de gradul de gravitate, se consideră ca psihoze toate acele stări și dezvoltări de boală ce încep la un anumit punct al vieții și se desfășoară în organism. Psihopatiile sunt considerate ca expresii ale unor insuficiențe, cari persistă toată viața și sunt date cu dispoziția ereditară, mai ales insuficiențe ale vieții emotive dinamice. (Lange). Teoretic, abisul între procesul morbid (psihoză) și insuficiență persistentă (psihopatie) este foarte adânc și de netrecut. Dar această pronunțată separație, susține Lange, nu rămâne azi mai mult decât o cerință; realitatea vie se sustrage instrumentului abstract, conceptual. Personalitățile psihopatice înclină în măsură deosebită — chiar și după gravitate — spre reacțiuni anormale asemănătoare cu bolile. Pe lângă aceste există mulți oameni — între aceia cari se îmbolnăvesc de turburări mintale ereditare relativ târziu — cari fuseseră deja de mai înainte psihopatici. Alte psihopatii sunt, foarte probabil, consecințele unor boli mintale trecute. Procesele de evoluție, cari fac din viață un proces, duc unele personalități psihopatice în mod constant la constituții sufletești, cari le fac să se manifeste morbid, patologic. Unul din scopurile cercetărilor ereditivologice este acela de a *recunoaște dispozițiile ereditare (genele) morbide — unitățile ereditare patogene în diferitele lor posibilități de manifestare și să stabilească modurile lor de transmitere — mendeliană sau nemendeliană.* Exista speranța ca din mulțimea psihopatiilor să prindem și să izolăm pe acelea, cari nu au nimic de a face cu marile sfere ereditare ale turburărilor patologice veritabile, de cele cari — cu mare probabilitate — aparțin patogenetic sferelor ereditare ale bolilor mintale nete. Rezultatele ce avem azi la îndemână despre legăturile ereditare dintre psihopatie și procesul morbid, pato-

logic, le vom analiza într'o dezvoltare specială.

Dela Koch încoace s'a dezvoltat o literatură considerabilă despre psihonevroze și psihopatii, fără ca dificultățile problemei să fi fost îndepărtate. Cauza este în faptul că până în ultimul timp constituțiile psihopatică au fost considerate, în general, numai din punct de vedere clinic descriptiv și privity ca: instabilitate, excitabilitate, tendințe antisociale etc. și numai rar a încercat psihopatologul să privească dincolo de suprafața excitabilității, instabilității și tendințelor antisociale. Cât timp a stăruit influența lui Kraepelin, chiar și gruparea psihopatiilor se făcea numai din punct de vedere clinic; deosebiri în diferențierea clinică nu au adus nici o schimbare în punctul de vedere, devenit pentru mult timp tradiția clinicienilor. (Numai după influența lui Kraepelin a pierdut din vitalitate, s'au ivit unele sisteme de psihologie medicală, cari au făcut încercarea de a privi dincolo de suprafață).

Spre a înțelege acea tradiție dominatoare, amintim că psihologia medicală germană, ajunsă pe mâinile lui Kraepelin oferă primul sistem clinic — marele merit al lui Kraepelin — în care turburările mintale sunt privity în relație sistematică unele cu altele și în care diagnoza psihopatologului se bazează pe decursul bolii — nu pe o examinare. Noua și importanta clasificare a bolilor mintale a părut pe acea vreme ca *opera unui sistematician de geniu*. Astfel că nu-i mirare că ea a avut așa de mare influență. (Ceea ce înainte părea un episod sau manifestarea unei pierderi momentane a echilibrului mintal, cum este mania, este evidențiat de Kraepelin ca *aspect al decursului întregii vieți*, ca ceva ce revine pe baza dispoziției ereditare. Ea se poate ivi și în acei oameni, cari sunt predispuși spre depresiune; a fost demonstrată astfel posibilitatea ca amestecul celor 2 caracteristici sau turburări se se manifeste în aceeași persoană). În lumina noului sistem clinic, sub contrastul superficial dintre două turburări se arată că există o *turburare emotivă fundamentală*, ce se poate manifesta când în manie, când în depresiune. S'a demonstrat astfel o identitate fundamentală chiar acolo unde observația superficială făcea pe oricine să bănuiască cele mai diverse dispoziții (53 p. 359). Prin acest fapt noua clasificare a făcut epocă (1873) și considerarea istoriei vieții devine esența concepției moderne psihiatrice. Semnificația psihologică a acestei descoperiri — venite după Kraepelin însuși fusese influențat profund de psihologia experimentală de începuturi — s'a manifestat pretutindeni cu o puternică influență.

Din punctul nostru de vedere sunt mai importante alte sisteme de psihologie medicală, mai noi și cu totul opuse influenței și tradiției înstăpânite de marele sistematician: sistemul școlii franceze, sistemul lui Freud, al lui Adler, Rivers, Jung, etc. cari toate, deopotrivă, au marcat o reacțiune împotriva tradiției clinicienilor și au schițat o psihologie dinamică, o psihologie a personalității — în contrast cu psihologia fragmentelor sensoriale și funcțiilor cognitive.

Am putea accentua în această ordine de idei faptul mai general că progresele medicinei de un secol încoace au avut o imensă influență asupra psihologiei — și nu-i fără semnificație faptul că psihopatologia s'a dezvoltat din capul locului independent de psihologia generală, sub impulsurile venite din medicină. Progresele medicinei au adus afirmarea unui spirit științific viguros. (Înainte de 1840, în domeniul bolilor mintale nu erau deloc clare relațiile dintre organismul bolnav și psihicul bolnav pentru practicienii din medicină; nici chiar strângerea faptelor de bază și clasificarea lor cu înțeles nu era posibilă. Numai începând cu deceniul 1848—1850, care a văzut începuturile recunoașterii pe scară mare a răspunderii colectivității pentru îngrijirea defectivilor și bolnavilor mintale, a văzut primele lucrări mari de psihologie medicală — între cari și aceea cu care apare psihopatologia, după Hart B. — lucrarea *Neurohypnology*). S'au ivit în urmă sisteme de psihologie medicală, sub influența cărora psihologii au început să prindă semnificația metodei medicale aplicate bolilor mintale și să vadă că anormalitățile mintale sunt o parte din domeniul științei despre fenomenele mintale. De acum psihologia se vede împrumutând, pas cu pas, mai mult decât putea restitui, din medicină mai mult chiar decât din biologie. (Însă, azi, după încadrarea medicinei în biologie, se afirmă o interacțiune și mai vie între cele 2 științe, astfel că se poate vorbi de o influență a psihologiei asupra medicinei și o orientare a medicinei moderne spre psihologie (47)). Cu deosebire prin 6 sisteme psihiatrice majore s'a exercitat în trecut o influență puternică asupra psihologiei sistematice. Ele au evidențiat mult *faptul că structura personalității, privită din punctul de vedere al determinantelor comportamentului în trecut, prezent și viitor, trebuie desenată ca structură motivațională* (46 p. 510). Comportamentul nevrotic al unui individ nu poate fi înțeles până nu-i cunoscută structura lui motivațională, motorul personalității. Personalitatea însăși ajunge să fie definită

uneori ca integrare de fragmente de comportament, a cărei organizare trebuie constatată în mod direct, alteori ca un sistem de impulsuri, ținute în coeziune sau tendință oarbă, ce-și toarnă formă pentru sine în limitele, pe cari le îngăduie societatea. Fie că evaluăm adevărul din lupta pentru superioritate (Adler), fie pe cel din lupta tendințelor sexuale (Freud), fie tendințele de conservare și evitare a pericolelor vitale (Rivers), viața și miezul personalității este scos tot mai mult în lumina unor lupte și conflicte între forțele obscure din adâncuri, forțele motivaționale, instinctive.

Tipurile de constituție psihopatică și câteva sisteme tipologice.

Dela constituția psihopatică până la sănătatea completă există absolut toate tranzițiile posibile. De aceea, până la un anumit punct este absolut arbitrar punctul la care se consideră că încep psihopatiile. Și tot de aceea nici numărul psihopaților nu poate fi determinat cu deplin acord de vederi între cercetători.

Deplina sănătate, deplina integritate mintală, nu-i mai frecventă decât sănătatea fizică completă. De aceea se constată că partea din populație, atinsă de diferite inferiorități psihopatice, este considerabilă. Chiar când se consideră ca psihopatii numai acele constituții mintale, cări aduc o capacitate de adaptare evident submediocră — fie că sunt din categoria turburătorilor activi ai societății, fie din a celor izolați în pasivitate. După statisticile medicale ale lui Prinzing (1925) 10⁰/₀ din populație nu sunt, mintal, de valoare normală; după Luxenburger 16⁰/₀ sunt „tipuri eugenic periculoase“ (suspecte). Aceasta constituie $\frac{1}{6}$ din populație. Scăzând de aici numărul bolnavilor mintali și al debililor, pentru psihopatii mai rămân aproximativ 12⁰/₀ (52 p. 436).

După alți cercetători, procentul psihopaților este mai mic. Însă trebuie avut în vedere și faptul că determinarea psihopaților nu are șanse de exactitate numerică (spune Lange) decât după întreg cursul vieții. Astfel că ei scapă, în mare parte, determinării obișnuite. Cercetările cari s'au mărginit numai la faptele sociale obiective, la cari iau parte psihopatii (necesitatea tratamentului medical, sinuciderea, divorțurile, nevrozele, patimile, criminalitatea), au constatat că acea parte din populație, care este atinsă de psihopatie, se ridică la 10⁰/₀ (52 p. 436).

O limitare netă a diferitelor feluri de psihopatie este o problemă și mai dificilă decât aceea a determinării numărului sau frecvenței. Faptul ce trebuie remarcat dela început este că orice turburare a raporturilor sufletești de măsură, de proporție, se repercutază în întreaga lumea psihică și se exprimă diferit, după personalitatea atinsă, după dinamica jocului și contrajocului tendințelor ei. Manifestarea psihopatică este expresia autentică a eului individual. Ea îl caracterizează tot așa de bine și tot așa de complet ca orice altă tendință, de structură emotivă. Vom vedea în alt studiu că în lumina metodei gemenilor trebuie să tragem concluzia ca nevroticismul fecărui „inferior constituțional“ descopere și etalează la lumina zilei calitățile fundamentale ale structurii lui, descopere ereditatea sa în interacțiune cu mediul. Nu exista, fără îndoială, reacțiune umană unde individul să fie mai complet și mai autentic el însuși — de vreme ce mediul nu poate nici să înăbușe sau să ascundă tendința nevrotică și nici să o îndrepte.

Din această cauză, o limitare mai netă a psihopatiilor de diferite feluri, o separare a unora de celelalte, este extrem de dificilă. De aceea nici nu se poate elabora pe terenul constituțiilor psihopatice decât tipuri, cari niciodată nu coincid cu cazul individual, dar cari îngăduesc, totuș, o anumită ordine.

Cel dintâi cercetător care a recunoscut însemnătatea psihopatiilor și a dat prima expunere detaliată asupra inferiorităților psihopatice — cu un sistem netipologic — este Koch (1888). Înainte de el s'au tratat numai despre unele din manifestările psihopatice, din cele pe cari le distingem azi: despre isterie, neurastenie, moral insanity, obsesii, ipochondrie etc. Literatura anterioară, în cea mai mare parte, se ocupa numai cu bolile mintale — din motivul firesc că în casele de alienație mintală ajungeau numai bolnavii. Koch însuși și-a elaborat studiile mai mult în viață decât într'o instituție; numai în urma lui apar institutele și cercetările clinice și interesul științific începe să se deplaseze tot mai mult asupra „inferiorităților psihopatice“.

Natural, prima încercare de sistematizare, netipologică, datorită lui Koch diferă în multe privințe de cele de azi. El deosebia 3 forme, gradual diferite, de inferioritate psihopatică: (1) dispoziția psihopatică înăscută (delicateța psihică) ce corespunde psihopatului astenoid; (2) defectul psihic înăscut — în care cuprindea toate felurile de psihopați, pe cari îi distinge psihopatologia de azi. Orice defect are mai multe manifestări, nu numai una, socotea

Koch. Aşa-s manifestările copiilor considerați de laici ca leneși, sensibili, cruzi, incorigibili, excitabili, capricioși, visători, misantropi, fanțaști, ciudați, capricioși, exaltați și excentrici, genii nereușite, talente rătăcite, turbulenți, inventatori, reformatori și toate spiritele rele, inaccesibile. În cadrul acestor forme psihopatice, Koch a oferit primele începuturi caracterologice, cu prima împărțire în: (a) naturi debile (excitabile), (b) naturi puternice și (c) la mijloc naturile normale. (3) Degenerarea psihopatică înăscută este a treia formă. Ea depășește sensul de azi al psihopatiei.

Din cauza dificultăților, pe cari le întâmpină orice încercare de grupare tipologică a felurilor constituției psihopatice, dela Koch încoace s'au ivit chiar unele încercări, în care se renunță complet la o expunere specială a tipurilor psihopatice de caracter, încercări în care se consideră ca esențială numai analiza individuală, adică prinderea psihologică a psihopatului din anumite puncte de vedere (Schröder, Liebold, Heinze etc). S'au ivit deasemenea încercări în direcția opusă, adică de a elabora trăsăturile comune tuturor personalităților psihopatice (Birnbaum). Klages reprezintă această tendință dusă la extrem, considerând că există numai o formă de psihopatie, a cărei esență ar consta în conflictul dintre aparență și existență. Această tendință este combătută mai ales de Schneider — care spunea că „o patocaracterologie descriptivă, cu deosebire fenomenologic descriptivă, nu poate ajunge la asemenea rezultate”.

Schneider ne oferă diferite tipuri de personalitate, cu ajutorul cărora s'ar putea prinde clinic psihopatii concreți. Incercarea schneideriană de grupare tipologică este pur descriptivă, fără sistem și întrucât este cea care a găsit mai mare aplicare în cercetările asupra eredității, o vom detalia mai deaproape.

În literatură despre tipurile psihopatice diferențiem (Panse, 30), două grupe de încercări:

(a) Incercările tipologice fără sistem — cari sunt foarte frecvente dela Kraepelin încoace (Bumke, Bleuler, Schneider, etc).

(b) Incercările tipologice sistematice (Homburger, Ewald, Kretschmer etc.).

Primele încercări oferă tipuri de personalitate psihopatică, ce sunt caracterizate prin trăsăturile cele mai proeminente. Aceste trăsături fiind diferite, au avut drept consecință că același tip de personalitate psihopatică a fost grupat foarte diferit de di-

feriții clinicieni. Adesea aceleași forme de manifestare psihică anormală au fost puse în socoteala altei psihopatii. Numărul tipurilor a fost totdeauna foarte diferit, fiindcă orice insuficiență psihică poate ieși pe primul plan al tabloului clinic. Kraepelin însuși a fost nevoit să descrie din marele număr posibil numai tipurile cele mai frecvente (excitabilii, nestăpâniții, (labili), minci-noșii, escrocii și dușmanii societății).

Bleuler grupează psihopatiile astfel: nervozitatea, deviațiile sexuale, excitabilitatea anormală, nestăpânirea exagerată, pseudologia fantastică (minci-noșii și exrocii), deviațiile etice constituționale (antisocialii, oligofrenia morală, imbecilitatea morală, moral insanity) și pseudoquerulanța.

În mod similar Reichhardt distinge tipurile: neurastenia, tendința nevrotică obsesivă și nevroza obsesivă, tendința ipohondriacă, excitabilitatea anormală, instabilitatea, nestăpânirea, slăbiciunea de voință, caracterul isteric, querulanța morbidă, anomaliile sexuale, nebunia impulsivă etc.

Bumke distinge tipurile psihopatie: schizoizii (fanaticii schizoizi), inactivii, moral insanity, dușmanii societății, timopații (hipertimicii, labilii, deprimații, sintonicii, egoiștii), personalitățile paranoide, asertivii, insuficienții, nestăpâniții și psihopații excitabili.

Sistemul lui Heinze aduce o concepție multidimensională caracterologică, bazat pe faptul că sistemele anterioare, prea unidimensionale, nu au putut epuiza diversitatea de tipuri de caractere psihopatie. Considerând multiplele laturi și directive fundamentale ale caracterului, notează la fiecare variantele în direcția plus și variantele în direcția minus și arată legăturile cu alte laturi și directive. Laturile psihice considerate sunt: deviațiile emotivității (bogăția și deficiența ei), deviațiile atitudinii (statornicia ori nestatornicia), deviațiile tendinței de aserțiune (tendință obiectivă ori exagerată, nemăsurată), deviațiile impulsurilor (inițiativă ori lipsă de inițiativă), dispoziția (hipertimică ori labilă), deviațiile excitabilității (afectabilitatea emotivă grea ori ușoară). Acest sistem îi pare lui Heinze a fi cel mai promițător pentru eredobiologia psihopatiilor. Căci psihopia nu este ereditară, după el, dar diferitele laturi ale caracterului — laturile cari iau parte la structura ei — acelea sunt date ereditare.

Pentru eredobiologia psihopatiilor, Heinze consideră că problema cea mai importantă ar fi să se examineze eredobiologic va-

loarea de radicali a acestor însușiri de bază, distinse de el pe cale structural-psihologică.

De fapt gruparea lui Heinze nu se îndepărtează prea mult de celelalte sisteme tipologice. Multiplicitatea însușirilor considerate este evidentă în cele mai multe și, deopotrivă cu aceasta, opoziția polară dintre variantele plus și variantele minus. În mod asemănător cu alți cercetători, Heinze acordă mare greutate variantelor minus. Toți cercetătorii au constatat că acestea sunt cele cari caracterizează constituțiile psihopatie, de regulă, și nu variantele plus (exceptând numai dispoziția fundamentală, al cărei pol superior caracterizează psihopatia hipertimică). Într'o psihopatie predominant inafectivitatea, în alta dispoziția hipertimică plus trăsături de inafectivitate; într'una bogăția afectivă, în alta labilitatea afectivă combinată cu bogăția afectivă etc. În sistemul lui Heinze se recunosc dela prima privire tipurile din gruparea lui Schneider.

Tipurile lui Schneider.

Tipurile indicate de sistemul lui Schneider (1934) rezumă diferitele sfortări de mai înainte, sunt o condensare a tipurilor clinice distinse de clinicienii cari l-au predat și ele par a îngădui oarecare ordine în mulțimea variantelor psihopatie, de vreme ce au găsit o întinsă aplicare în cercetările eredobiologice germane. Între tipurile distinse de Schneider lipsesc personalitățile psihopatie, despre cari se acceptă că au relații și afinități calitative (din punct de vedere patogenetic) și ereditare cu bolile ereditare grave (ca schizofrenia, paranoia și psihoza maniaco-depresivă).

1. *Psihopații hipertimici.* Constituția hipertimică psihopatică distinge un grup de personalități, ce se caracterizează prin dispoziția senină, optimismul neînfrânt, explozibilitatea, temperamentul sanguin și o anumită activitate. Alți clinicieni au numit acest tip cu alți termeni, foarte diferiți: excitație constituțională (Kraepelin), dispoziție maniacă, tip eretic, formă expansivă de reacție (Kretschmer). O trăsătură caracteristică a acestor psihopați consistă în aceea că sunt lipsiți de critică, de prevedere, temeinicie și adâncime; sunt egoiști, „fără griji și plini de speranțe“. Pentru moment dau oricărui lucru mare importanță, iar pe urmă nu se mai gândesc deloc la el. Ei promet cinstit, dar nu-și țin cuvântul, „fiindcă nu s'au gândit adânc că-l pot ori nu ținea“ (Kant).

Despre ereditatea constituției hipertimice avem multe constatări prețioase. Mai ales Stumpfl a găsit că în sfera ereditară a criminalilor recidiviști există — alături de psihopații inafectivi și cei lipsiți de voință — există mulți hipertimici. El a demonstrat deci ivirea ereditară a acestei forme umane.

2. *Psihopații depresivi*. Aceștia sunt caracterizați, în general, prin tonalitatea afectivă turbure a experiențelor personale din viață; ea justifică numele singură — fiindcă anormalitatea dispoziției se reduce la atât. Ea le împrumută o concepție pesimistă sau cel puțin sceptică: pentru ei trecutul este fără valoare, iar viitorul este amenințător. Curajul în viață și încrederea în sine le lipsește. Temerile ipochondriace și îndoelile despre sensul existenței sunt semănate pe toate drumurile vieții lor. Experiențele dureroase le produc crize adânci.

Hipertimicii nu se ascund, pe când psihopații depresivi sunt mai greu de recunoscut. Depresivii pot apărea și hipertimici, dar hipertimicii nu pot părea depresivi. Ei pot arăta deasemeni o tendință spre manie ori o simptomă maniacă. Despre ei Koch afirmă că „ce greutăți interne duc ei adesea și ce lupte suportă depresivii, oamenii fericiți nici nu își pot închipui” (34 p. 62).

Despre acești psihopați lipsesc cercetările amănunțite asupra eredității (34, p. 60). Despre bazele somatice comune ale personalității psihopatiei depresive și ale depresiunilor endogene (formele morbide ereditare) nu se știe nimic, spune Schneider. Psihologie cele mai multe forme de psihopatie depresivă sunt complet diferite de depresiunile patologice endogene.

Se pare că arta are unul din izvoarele ei în aceste caractere (Schneider). Însă raportul între psihopatie și creația artistică a fost greșit interpretat, fiindcă nu dispoziția depresivă duce direct la artă, la creație. Adâncimea legată de ținuta fundamentală depresivă este esențială, dar nu putem deriva puterea artistică din concepția depresivă despre viață (34 p. 62). Pentru asemenea manifestări este necesar să nu predomine în mod persistent dispoziția depresivă.

3. *Psihopații nesiguri de sine* — numiți și sensitivi — constituiesc un grup ce se distinge prin nesiguranța și insuficiența interioară. Aceștia sunt oameni de mare capacitate de impresionabilitate pentru toate experiențele, dar în imposibilitate de descărcare. Sensitivul caută vina în el pentru tot ce nu i-a reușit, suferă lupte grele și iartă totul altora. Acești psihopați au deasemeni

mari ambiții etice. „Oamenii de conștiință“ (Koch) au multe sentimente de insuficiență și multe scrupule. Alături de tendința de dezvoltare etică a caracterului, coexistă în ei anomalii contrastante (sexuale), ce aduc intense lupte interne — cu biruințe scurte, cu înfrângeri, disperări și obsesii.

Caracterul psihopatului nesigur de sine, spre a-și ascunde nesiguranța — la maladie du doute — caută neîncetat compensații. Astfel formalismul social ascunde adesea incertitudinea internă; sub aparența cea mai pretențioasă se ascunde frica de a fi trecut cu vederea.

Schneider insistă că marea putere a sentimentelor face ca obsesia să fie ireprimabilă. Presiunea emotivă este refuzată ca neînțeleasă și absurdă; închipuirile apar pe planul întâi al conștiinței, împotriva voinței — izvorând din sentimentul de insuficiență, din continua frică în care trăește. Este caracteristică deasemeni absurditatea conținutului și neinteligibilitatea ideilor ipochondriace ori metafizice, cari domină conștiința. Sâmburele acestui tip constă în neputința de a alunga ideile, deși le ia drept absurde. Inafară se manifestă prin pedanterie, corectitudine și nesiguranță.

Apariția familială frecventă (prezumțiunea eredității) a acestor trăsături psihopatice a arătat-o Griesinger, Kehler și Luxenburger (Schneider).

4. *Psihopații fanatici*. Caracteristica lor este aceea de a apărea ca „oamenii dreptății“, ca oameni cari au „conștiința pentru toți ceilalți oameni“ (Koch). În structura lor predomină „un complex, care prin o prea mare tonalitate afectivă, a câștigat o poziție dominatoare, o greutate stăpânitoare în viața sufletească“ (Birnbäum); există la ei „un grup de idei, care din cauza tonului afectiv, posedă rangul întâi față de toate celelalte idei“ (34 p. 78).

Ideea supravaloasă este fundată și rațională, dar ocupă prea mare spațiu în cercul închipuirilor individului, așa că elimină orice idei contrare. Supravaloările psihopaților fanatici, spre deosebire de ale celor nesiguri de sine și ale depresivilor, nu au nici un semn anterior negativ și duc la luptă deschisă majoră. Acești psihopați sunt personalități active de natură stenică. Când apar percepțiile delirante și alte simptome, încetează cercul reacțiilor psihopatice și încep cele psihotice, paranoice.

Despre ereditate lipsesc cercetările genealogice (Schneider).

5. *Psihopații supraasertivi*. La aceștia leitmotivul este eul exagerat. Oamenii, în ale căror preocupări și trăiri afective eul ocu-

pă punctul central, cu tendința exagerată de a se face văzuți (Koch), manifestă trăsături ce amintesc caracterul isteric. Kraepelin găsea drept note specifice marea afectabilitate emotivă, lipsa de răbdare, setea de nou, puterea de a se închipui, egoismul și lăudăroșia, sentimentul eului exagerat — cu tendința de a ocupa punctul central — influențabilitatea închipuirile ipochondriace și tendința spre scene și romantism. Precumpănesc deosemeni trăsături ca sugestibilitatea, iubirea eului, teama de boli și nivelul etic inferior. Jaspers reduce toate aceste simptome la unul singur: tendința de a apărea mai mult decât este. Spre a câștiga importanță, acești psihopați sunt gata să joace un rol chiar în dauna onoarei și sănătății. Cu cât se dezvoltă latura teatrală, cu atât scade orice emoție reală; aceștia niciodată nu sunt cu adevărat adânci. Totul devine un teatru de experiențe imitate. Hipertantazia, autolauda și exagerarea renumelui sunt simptomele cardinale (Ziehen). Birnbaum îi numea „fantaști degenerativi“.

6. *Psihopații labili* sunt caracterizați prin excesele de beură, de cheltueli, incendiarism, furt, fugă de acasă, atitudine nihilistă și impulsivi, sunt oameni cari suferă de o turburare emotivă. Formele ce rezultă din crizele labililor sunt căi, pe cari ei se descarcă de o turburare emotivă. Dacă eliminăm pe toți cei cu motivație normală și cei cu motivație psihotică (patologică), toți oamenii caracterologic nestabili sunt psihopați labili, după Schneider.

7. *Psihopații explozibili* sunt relativ mai cunoscuți atât din viață cât și din manifestările clinice. Tabloul lor poate fi prins mai pe scurt prin trăsătura acelor oameni, cari la cel mai mic prilej se aprind sau lovesc fără nici o reflecție — un fel de adaptare caracterizată prin „reacția de scurt circuit“.

Cercetări eredo-biologice încă nu există (Schneider).

3. *Psihopații inafectivi*. Grupul acesta se distinge prin obtuzitatea afectivă — el cuprinde oamenii fără milă, fără onoare, fără conștiință și brutali în atitudinile sociale. Ei sunt sâmburele grupului antisocial (Kraepelin), grație acelei trăsături, care evidențiază anormalitatea lor emotivă: anestezia morală (Scholz), specifică celor ce cunosc legile morale, dar nu le simt nici nu le urmează. Pentru aceeași manifestare s'au folosit o mulțime de expresii echivalente: insanitatea morală, nebunia morală, imbecilitatea morală, datlonism moral și complexul anetic de simptome (Albrecht).

Psihopații inactivi se recunosc din copilărie. Totuși, după Kramer inactivitatea ar fi reacțiunea la relele mediului. Schneider nu acceptă opinia lui Kramer, dar recunoaște că reacțiunile brutale pot fi determinate și de mediul nefavorabil. Copiii cari din punct de vedere afectiv sunt numai măcinați, fără să fie săraci în afectivitate, se schimbă întrun mediu nefavorabil. Amărăciunea poate produce un tablou asemănător. Neînțelegerea față de interesele altora ce poate rezulta nu trebuie confundată cu inactivitatea, care este anomalie persistentă, neinfluențabilă de mediu în dezvoltarea ei — mediul putând cel mult să ascundă asemenea defect constituțional.

În ce privește ereditatea, apariția familială a fost de repetate ori descrisă (Bleuler, Panse și mai ales Stumpfl). Legătura ereditară cu schizofrenia a fost adeseori cercetată (Meggendörfer) și confirmată.

9) *Psihopații fără voință*. Caracteristica cea mai pregnantă a acestui grup este lipsa de rezistență la influențele din afară, rele sau bune. Psihopații aceștia sunt nestăpâniții lui Kraepelin sau instabilii — caracterizare, care după Scheider este prea sociologică, prea simptomatică — sunt oamenii ușor de sedus de ceilalți și de situațiile de moment. Ei sunt cei cari prind toate modelele rele din mediu, fără nici o împotrivire.

Despre ereditatea lor — vom vedea, în altă dezvoltare, detaliată, cu privire la bazele ereditare — există azi multe date sigure, recunoaște Schneider. Alături de hipertimici și inactivi, Stumpfl a găsit în cercul ereditar al criminalilor recidiviști o mare frecvență a psihopaților fără voință, frecvență pe care a găsit-o deasemeni Baeyer în spițele escrocilor și mincinoșilor, împreună cu alte tipuri „nearticulate” (Ungebundene). Se pare (Scheider) că educația nu are nici o perspectivă de succes pentru acest grup.

10. *Psihopații astenici (nervoși)*. La aceștia pare a fi vorba de trăsături de caracter, cari ies în evidență numai după pierderea capacității de rezistență, când ei manifestă tendința de a deveni autoobservatori neobosiți. Ei controlează — sau tind să controleze — toate funcțiile corporale cu rezultatul că tocmai prin asta ei le turbură buna desfășurare. Aceștia privesc în ei, în loc să privească în afară, ajutând tot mai mult la menținerea turburării. Leitmotivul este teama de a se îmbolnăvi, teamă în care factorii psihici se complică cu cei fizici. Nu se știe dacă există neurastenii

acută altfel decât o slăbire generală, care depinde mult de factorii psihici (turburare psihogenă), repercutați în sistemul nervos. Se pare că reacțiunile psihice (primare) sunt cele ce aduc turburări organismului labil.

Cercetările genealogice (Riedel) arată că astenicii sunt un grup mult mai puțin unitar decât psihopatii hiperasertivi.

În general, sistematizarea schneideriană a inferiorităților sau insuficiențelor psihopatice în cele 10 tipuri schițate este strict psihologică (psihoclinică), fără nici o orientare după considerații constituționale, psihobiologice. După Schneider, o patocaracterologie pur psihologică ar avea și atunci deplină justificare, când ar exista o patocaracterologie solid întemeiată pe principiile școlii constituționaliste kretschmeriene și când ar fi sigură existența unei corelații între psihopatie și tipurile constituționale. Cele 10 tipuri schneideriene ar putea fi multiplicat, însă nici o sistematizare tipologică nu ar putea desvolta și arăta toate formele personalității psihopatice. De aceea a ales Schneider „*forma unei tipologii fără sistem*“ (34 p. 41), care are avantajul că este relativ neutră față de construcțiile psihologice și somatologice mereu schimbătoare în concepțiile psihologilor.

Deși cu grupările de natură clinică ori filosofică nu se poate face eredobiologie, sistemul lui Schneider este mai acceptat de când eredobiologii au arătat că această tipologie, pur psihologic elaborată, este aplicabilă și în cercetările genealogice. Schneider, însă, admite că tipurile lui nu reprezintă *unități biologice, genotipuri și nici nu există ca tipuri pure*. Există numai subforme ale tipurilor, tipuri combinate: labili explozibili, hipertimici fără voință, astenici depresivi cu trăsături megalomane sau tipuri și mai complicate de psihopatii. *Așa fiind, tipurile schneideriene sunt numai puncte de orientare grosolană asupra individualului și totdeauna de o principală unilateralitate; nu pot fi aplicate niciodată în sensul de diagnoză exactă și înțelegere comprehensivă.*

Tipurile lui Kahn.

Altă clasificare clinică, asemănătoare cu a lui Schneider, este aceea a lui Kahn. Ea se deosebește numai prin aceea că cuprinde 16 tipuri și acordă o mai mare latitudine (48 p. 16). Însă, nici Kahn „*nu are în minte alte tipuri decât acelea ale lui Schneider*“ Astfel el distinge:

(1) Tipul *psihopaților nervoși* (considerați psihopați constituționali), (2) *psihopații fricoși* (pe cari îi caracterizează anxietatea practic totdeauna prezentă, dar variind în intensitate), (3) *psihopații sensitivi* (sensitivitate exagerată), (4) *psihopații obsedați* (acei sensitivi, cari au obsesii), (5) *psihopații excitabili* (explozivii lui Schneider, aceia cari răspund la stimulenții exteriori în mod nemăsurat și au reacții emotive fără control), (6) *hipertimicii* (caracterizați prin veselie extremă, euforie), (7) *psihopații depresivi* (naturile constant triste), (8) *psihopații labili* având drept notă caracteristică alternanța dispozițiilor opuse) (9) *psihopații de afectivitate rece* (de o caracteristică ostilitate rece și nemiloși în realizarea planurilor lor: insanitatea morală), (10) *psihopații de voință slabă* (la cari nu este atât de caracteristică lipsa de voință, ci instabilitatea, schimbările și neglijența), (11) *psihopații impulsivi* (caracterizați prin cedarea fără nici o rezistență opusă impulsurilor), (12) *psihopații perversi* (la cari viața impulsivă este deviată), (13) *psihopații isterici* (la cari este caracteristică tendința de a prevela și a poza), (14) *psihopații fanatici* (toți cei ce luptă și suferă pentru o idee, de care nu se pot desprinde), (15) *psihopații oscilanți* (the cranks) și (16) *psihopații excentrici* (cei ce caută să se facă evidenți prin aparente, gesturi, fel de a gândi, de a vorbi și năzui).

Aceste grupe diferite de psihopați se bazează, după Kahn, pe deviațiile ce se ivesc într'unul din cele trei straturi ale personalității:

- (a) în stratul vieții impulsive,
- (b) în stratul temperamentului,
- sau (c) în stratul structurii caracterului

În mod real orice deviație, cât de slabă, privește totdeauna personalitatea totală sau are efect asupra personalității totale; deviația într'unul din cele 3 straturi nu dovedește că deviația — sursă rezidă numai în acea unică regiune (48 p. 85). Turburarea afectează toate straturile personalității.

Există, totuși, unele personalități, în cari turburarea izvoarăse esențial din stratul impulsurilor. Aceste personalități se aleg cu o disproporție în toată structura — ceea ce face potrivita analogia cu nivelurile infantile de dezvoltare — deși, original, asemenea tipuri au alunecat dincolo de normă în virtutea vieții lor impulsive. Cea mai caracteristică nu este incompleta dezvoltare a impulsurilor, ci deviațiile pur cantitative în stratul impulsurilor,

presiunea mai mică sau mai mare a impulsurilor în acțiuni; ele sunt mai caracteristice. Unde se ivește o deviație cantitativă dela dezvoltarea normală în acest strat, se ivesc trăsături psihopatice, se ivește „o turburare a dezvoltării personalității în progresul ei spre unitatea ei naturală, ca sistem strâns, spre aranjarea armonioasă a tuturor componentelor psihice în schema unității funcționale totale“ (Birnbaum, 48, p. 83). Faptul că în psihopatii impulsivi predomină viața impulsivă, în general, nu înseamnă că ei posedă o forță impulsivă foarte accentuată; mai degrabă sunt caracterizați prin o *disproporție, o nesimetrie în relația dintre impuls și voință ori impuls și control ori impuls și îndrumarea lui prin caracter*. Această disproporție poate fi condiționată de o intensitate exagerată a forței impulsive, astfel că psihopatii impulsivi sunt în grad remarcabil conduși de impulsuri (vagabonzi fără scop). Inșă în cele mai multe personalități psihopatice deviația cantitativă merge în direcția contrară; în ele viața impulsivă este comparativ așa de slabă, că foarte frecvent impulsurile inițiate nu urmează cursul lor complet (psihopați de impulsuri slabe), și-s lipsite de îndrumare (48 p. 98).

Există astenici, a căror constituție totală se bazează pe o slăbiciune în viața impulsivă. Ca rezultat al acestei slăbiciuni, ei sunt epuizați de orice emoție intensă, orice sfârțare energică; ei sunt lipsiți de vitalitate. Nu rezistă decât când condițiile economice le oferă posibilitatea unei vieți parazitare; altfel, ei nu sunt adaptați pentru o poziție socială independentă. (Relațiile psihosomatice nu-s cercetate).

În alți psihopați, susține Kahn, descoperim trăsătura psihopatică în alt strat (decât cel impulsiv), dând în mod asemănător o pecete psihopatică întregii personalități (48): în stratul temperamentului sau al caracterului.

Astfel la hipertimici găsim o creștere a excitabilității și o mare vivacitate (deviația pozitivă), la hipotimici, dimpotrivă, găsim o notă de pasivitate (la timizi, fobici, indispuși, depresivi, labili etc.)

Devațiile psihopatice din stratul caracterului sunt egal de frecvente. (Există tipuri de supraevaluare a eului, tipuri de subevaluare a eului și tipuri ambitendente cari oscilează între ego și mediu, între apărare și agresiune). Exclusiva autoafirmare este o deviație, ce rezultă în ruperea relațiilor armonioase cu

mediul. Odată cu supraevaluarea eului, sistemul pseudovalorilor personale este întregit cu subevaluarea mediului (autiştii, ego-centricii), iar la tipul de subevaluare a eului este invers.

Directiva psihobiologică.

În legătură cu constituțiile psihopatice mai este de remarcat directiva psihobiologică, reprezentată de Kretschmer și Hoffmann. Fiind ajutată de cercetarea medicală generală a constituției, această directivă tinde spre înțelegerea totalității personalității, în opoziție cu tendința concepțiilor anterioare. Este în natura concepției psihobiologice de a recunoaște legăturile între constituția fizică și caracter (funcția psihică) cât și reacțiunea psihicului la factorii și schimbările fizice. Desvoltarea reacțiunilor este legată de *organizația psihosomatică*. Tot de această directivă s'a ridicat și chestiunea în ce măsură poate fi influențată condiția fizică de funcția psihică, recunoscându-se — drept răspuns — că forma este *expresia plastică a funcției psihofiziologice*, este funcție stabilizată (errstarrte Funktion, după K. Conrad). În toate acestea, interacțiunea dintre constituție și mediu trebuie relevată ca nota fundamentală a școlii kretschmeriene; ea aduce *concepția statică a personalității* (spre care s'a resimțit oarecare tendință deja la Birnbaum) și reprezintă o dezvoltare și o corelație a directivelor anterioare, în cari personalitatea era considerată numai dintr'un punct de vedere sau altul. Tendința psihobiologică este importantă pentru studiul constituțiilor psihopatice. S'ar putea spune că tocmai aceste constituții au nevoie de un studiu din punctul de vedere al întregului. Însă puținul ce s'a realizat pe acest teren și ceea ce ar trebui realizat nu se pot contrabalansa una pe alta; de aceea încă nu există un sistem psihobiologic al constituțiilor psihopatice.

Cele două tipuri kretschmeriene — psihopatul cicloid și schizoid — nu sunt acceptate de unii psihologi din cauza derivării lor din două tipuri patologice (psihoze), cu cari ar avea, după cum s'a pretins, mari afinități genetice. Criticii concepției kretschmeriene în legătură cu aceste două tipuri susțin că este mai corect și mai efectiv să considerăm grupele clinice din punctul de vedere al personalităților (48 p. 29) decât să considerăm personalitățile din punctul de vedere al psihozelor.

O grupare mai importantă, având la bază tot presupunerea

kretschmeriană despre afinitatea genetică dintre psihopatie și psihoză, este aceea a lui Achille Delmas și Marcel Boll. Ea are un cadru mai larg decât cea kretschmeriană, cuprinzând toate acele constituții psihopatică, cari sunt mai bine cunoscute și mai bine descrise până azi:

- (1) constituția paranoică,
- (2) „ perversă,
- (3) „ mitomaniacă,
- (4) „ ciclotimică,
- (5) „ hiperemotivă.

Amintim că unii cercetători, cari admit aceste 5 constituții, consideră că numărul tipurilor psihopatică nu poate fi limitat la cele 5 de mai sus. Astfel grupul Ștefănescu Goangă, S. Cupcea și A. Roșca (36) admit 8 tipuri de constituție psihopatică. Numai Boll-Delmas consideră că cele 5 constituiesc *cadru* precis și complet — fiind în același timp comparabile între ele în privința originii, rolului și importanței. Cunoașterea lor reprezintă baza solidă pentru *interpretarea și înțelegerea psihozelor constituționale*. Prin oricare constituție psihopatică ei înțeleg „existența unui ansamblu special de tendințe, cari făcând parte integrantă din individ, permit să precizăm personalitatea lui și să prevedem spre care psihoză, progresivă ori regresivă, intermitentă ori continuă, este susceptibil să evolueze“. Aceste constituții au drept caracter comun tendința „de a fi transmise prin ereditate, de a se manifesta în mod precoce și de a persista tot cursul vieții; de a reprezenta, în consecință, un comportament original și permanent al personalității; de a fi o inferioritate și nu o boală cu evoluție determinată; de a crea un teren specific propriu dezvoltării psihozelor, trecătoare ori durabile, ale căror simptome nu sunt decât exagerarea, mărirea tendințelor constituționale” (2. p. 37). Constatarea legăturii dintre unele și celelalte — constatarea că psihozele constituționale nu sunt decât „manifestările paroxistice” ale acelor moduri de dezechilibru continuu, cari sunt constituțiile psihopatică (2 p. 50) — este recunoscută ca o cucerire științifică de mare importanță și definitivă (Boll-Delmas).

Uneori, aceste constituții psihopatică se pot remarca numai prin tendințe morbide ușoare, discrete, foarte apropiate de starea normală; alteori, pot evolua spre forme psihopatică, cari nu sunt decât accentuarea tendințelor constituționale și corespund bolilor mintale (psihozelor). În general, din doi indivizi născuți

cu constituții psihopaticice cel puțin unul din ei va prezenta acea stare dusă la paroxim, care este psihoza constituțională (2 p. 49): (1) paranoia, (2) folia morală (psihoza perversă), (3) psihoza isterică (mitomania), (4) mania melancolia și (5) psihoza hiperemotivă.

În general, trebuie să recunoaștem că atât timp cât în dezvoltarea sistemelor de grupare tipologică a predominat numai preocuparea de *simptomele nevrotice* (la clinicienii preocupați de chestiunea „cum”? spre a lămuri trăsăturile psihopaticice) sau numai preocuparea de „*motivele nevrotice*”, mai mult sau mai puțin ascunse sub simptome, înțelegerea psihopatiilor nu s'a putut desvolta dincolo de un anumit punct mort, din cauză că problemele se mărgineau la *simpla diferențiere și multiplicare a tipurilor clinice recunoscute*.

Dincolo de acest punct mort înțelegerea nu s'a putut desvolta decât prin *comparația kretschmeriană directă a tipurilor de personalitate psihopatică cu tipurile de boli mintale adevărate*. Această comparație — trebuie să accentuăm — rămâne o importantă încercare în multe privințe și mai ales prin aceea că a adus un *punct de vedere nou, erodogenetic* (reprezentat de Kretschmer, Boll-Delmas și grupul Goangă-Cupcea-Roșca) consistând în *preocuparea de tendințele (dispozițiile) ereditare psihopaticice și legăturile (afinitățile) lor ereditare cu psihozele endogene*. Considerarea pur clinică a psihopatiilor fiind înlocuită, elaborarea variantelor psihopaticice și alegerea unui sistem sau altul (ca sistemul Schneider ori Kahn etc.) de acuma este cu totul altceva decât o chestiune de gust și preferință științifică personală, cum era pentru clinicienii din celelalte școli.

Sistemul grupului Goangă-Cupcea-Roșca.

După unii cercetători (Stumpfl și alți critici) acea comparație nu ar fi suficientă pentru fundarea unui sistem de constituții cu bază erodobiologică în înrudirea cu psihozele și sferile lor ereditare; după alții, dimpotrivă, ea este recunoscută și dezvoltată prin extinderea sistemului la mai multe tipuri de constituție psihopatică. Astfel grupul Ștefănescu Goangă-Cupcea-Roșca distinge 8 tipuri (36): constituția neurastenoidă, psihastenoidă, isteroidă, hiperemotivă, perversă, paranoidă, cicloidă și schizoidă.

În legătură cu această grupare remarcăm că, deși clini-

cienii s'au ocupat multe decenii de problema tipurilor de constituție psihopatică, între diferitele încercări nu poate fi recunoscută o sfortare de adâncire și mai ales de *sistematizare și diagnosticare* decât în contribuția grupului Goangă-Cupcea-Roșca. De aceea, în cercetările asupra unui grup de 50 perechi de gemeni am aplicat sistemul și metoda de diagnosticare din lucrarea acelu grup, *Instabilitatea emotivă* (36).

1. *Constituția psihastenoidă*. Caracteristica acesteia este supradesvoltarea instinctului de conservare. Din cauza aceasta individul este plin de frici. El este susceptibil de frică neobișnuit de intensă, încât întâmpină dificultăți de adaptare în toate împrejurările de pericole neînsemnate. Imaginația lui este dominată de frică, tremură cu anticipație la tot felul de dezastre, cari nu se pot întâmpla, închipuite.

Accentuarea dispozițiilor psihastenoide poate sfârși în dezvoltarea unei turburări net patologice, în psihastenie, care se caracterizează prin: fobii, obsesii, îndoieli și scrupule morbide, sentimentul de insuficiență și irealitate, plus o mare tensiune nervoasă.

2. *Constituția neurastenoidă* diferă de celelalte tipuri prin condiția de slăbiciune, lipsa de vigoare și voință. Această condiție nu este efectul unui instinct de supunere, ci al inferiorității constituționale. Două trăsături o scot mai bine în evidență: o excitabilitate remarcabilă și o fatigabilitate neobișnuită (36).

Accentuarea trăsăturilor neurastenoide duce la dezvoltarea unei turburări grave, la neurastenie, care se manifestă prin explozii deplorabile, fără vigoare și lipsă de energie. Neurastenicii rar încearcă întreprinderi grele, aventuri îndrăznețe. În opoziție cu debilitatea mintală, aici baza constituțională a slăbiciunii constă într'o *redusă rezervă de energie* (Lenz, Lange, etc.). Turburarea de adaptare este mai gravă acolo unde inteligența superioară înaltă neurastenoidului scopuri mari, în opoziție cu rezervele sale reduse de energie. Acolo tragedia este inevitabilă (Lenz).

3. *Constituția hiperemotivă* se caracterizează prin aceea că cele mai multe emoții și impulsuri umane întrunesc un grad de neobișnuită intensitate. Desfășurarea lor nu decurge în mod treptat, măsurat, ci prin salturi, cu deosebire când rămân complet nesubjugate de scopuri și interese mai înalte. Întâi o emoție, apoi alta, una în contradicție cu cealaltă, explodează în acțiune, fiecare fiind ușor excitabilă de situațiile schimbătoare ale momen-

tului (Burt C.) Supradesvoltarea emoțiilor face ca natura emotivă a indivizilor cu asemenea constituții să inunde cu exuberanță în toate direcțiile. În această psihopatie există o ireductibilă forță emotivă, care dacă i se închide o supapă, trebuie să-și caute alta.

4. *Constituția schizoidă* o ilustrează naturile reci, inaccesibile, neîncrezătoare. Schizoizii sunt înclinați spre interiorizare și detașare de mediu, spre rumațiuni interne. Aceste tendințe există într-o anumită măsură în orice om, însă la schizoizi sunt mai accentuate și turbură adaptarea. Când încearcă să rezolve o problemă, care pentru ei este insolubilă, o părăsesc și își găsesc refugiul în lumea imaginară, care este propria lor creație.

Această constituție este terenul specific al schizofreniei, psihoza caracterizată prin desintegrarea completă a personalității (*demența precoce*).

5. *Constituția cicloidă* se caracterizează prin pendulațiile ample ale vieții sufletești, dela supraentuziasm la depresiune (dela exces de energie la lipsă de energie). Oamenii de dispoziții extreme aparțin acestui tip de constituție psihopatică. În psihopații cicloizi, în cari aceste tendințe se accentuează, se dezvoltă, potrivit terenului, psihoza maniaco-depresivă, care aduce o turburare net patologică a dispozițiilor (36).

6. *Constituția paranoidă*. Trăsăturile caracteristice ale acesteia sunt: (a) tendința exagerată spre orgoliu (hipertrofia eului) (b) inabilitatea psihopatică de a face față problemelor vieții; și (c) încercarea de a evada din dificultățile practice prin mijloace variate, de natură a proteja autoconsiderația. (Prin accentuarea turburării psihopatice se dezvoltă paranoia, fie sub forma unei psihoze de interpretare, fie a unei psihoze de revendicare).

7. *Constituția perversă* se caracterizează prin: (a) inafectivitate, (b) tendința spre neascultare și indisciplină și (c) cruzime, amoralitate. Aici turburarea (psihopatică) de adaptare constă într-o lipsă de emotivitate (36).

8. *Constituția isteroidă* se caracterizează prin tendința de simulare a turburărilor spectaculoase. (Când tendința este mai accentuată, rezultă o turburare net patologică, isteria, consistând după unii într-o imitație inconștientă a tabloului clinic al oricărei boli, iar după alții în atacuri emoționale episodice, produse de variatele impulsuri instinctive).

Problema fundamentală care ne interesează în legătură cu

turburările psihonevrotice și psihopatice este aceea a eredității și a mediului, problema factorilor cauzali, în care am arătat cât de diverse sunt punctele de vedere. Rămâne să arătăm în alte dezvoltări ce bază ereditară și ce influență de mediu s'a constatat până azi mai ales în lumina metodei gemenilor.

INDICE BIBLIOGRAFIC.

1. Association for Research in Nervous and Mental Diseases: *Heredity in Nervous und Mental Disease*. Vol. III. 1923. Paul Haeber. New-York.
2. Achille-Delmas et Marcel Boll: *La Personnalité humaine*. Paris. E Flammarion. 1922.
3. Banu, G.: *Tratat de medicină socială*. Ed. Casa Școalelor. Buc. 1943.
4. Borgstrom, C. A.: *Eine Serie von kriminellen Zwillingen*. Arch. f. Rassen- und Ges.-Biol. Bd. 33 H. 4.
5. Bleuler, M.: *Erbanalitische Forschung*. Rev. „Der Erbartzt”. Bd. 9. H. 1. 1941.
6. Cupcea, P. S.: *Din metodologia geneticeii umane*. Bul. eug. și biopolitic. Vol. XIV. 1943. No. 7—8.
7. Galton, Fr.: *Inquiries into Human Faculty and its Development*. London. 1883.
8. Galton, Fr.: *Life History Album*. London, 1884.
9. Hart, B.: *Psychopathology. Its Development and Place in Medicine*. Cambridge. Univ. Press. 1929.
10. Hogben, L.: *Genetic Principles in Medicine and Social Science*. New-York A. Knopf.
11. Hogben, L.: *Nature and Nurture*. London. Allen and Unwin. 1933.
12. Hoffmann, H.: *Die erbbiologischen Ergebnisse in der Neurosenlehre*, (în lucrarea lui Rüdin, E.: *Erblehre und Rassenhygiene im völkischen Staat*).
13. Kranz: *Lebensschicksale krimineller Zwillinge*. (Lehmans Verl. Berlin 1938).
14. Lange, J.: *Erbliche Geisteskrankheiten und Psychopathien*, (în lucrarea *Erhpathologie*, p. 386, de Lange-Lenz-Verschuer-Weitz. Lehmans Verl. München. 1940).
15. Lange, J.: *Der Zirkuläre Irresein* (în lucrarea *Handbuch der Erbbiologie des Menschen* 5/2. *Erbpsychiatrie*. Berlin, 1939).
16. Lotze, R.: *Zwillinge*. Verl. Hohenlohesche Buchhandl. Ferd. Rau, Ochringen. 1937.
17. Lottig: *Hamburger Zwillingsstudien*. Lehmans Verlag, Berlin.
18. Lombroso: *Le crime*. Paris, 1907.
19. Luxenburger H.: *Psychiatriche Erblehre*. München, Lehmans Verl. 1938.
20. Luxenburger H.: *Rassenhygienisch wichtige Probleme und Ergebnisse der Zwillingspathologie* (în Rüdin E.: *Erblehre und Rassenhygiene im völkischen Staat*).

21. Luxenburger H.: *Die Schizophrenie und ihr Erbkreis* (in lucrarea *Handbuch der Erbbiologie des Menschen*. Berlin. Springer, 1939).
22. Morgan J. J. B.: *The Psychology of Abnormal People*. Longmans. New-York, 1928.
23. Moldovan I.: *Biologia familiei și etnobiologia*. Bul. Eug. și Biopol. Vol. XIII. No. 9—12, 1942.
24. National (American) Society for Study of Education: *Nature and Nurture*. 27-th. Jr. Bk. 1928, Bloomington.
25. Neureiter, Ferd. v.: *Kriminalbiologie*. Karl Heymans Verl. Berlin, 1940.
26. Oancea Ursu G.: *Trăsăturile nevrotice la gemeni*. Rev. Bul. Eug. și Biopol. Vol. XII, 1941, No. 5—8.
27. Oancea Ursu G.: *Ereditatea emotivității la gemeni*. Rev. de Psihol. Vol. IV, No. 4, Oct.-Dec. 1941.
28. Oancea Ursu G.: *Ereditatea capacităților intelectuale*. Editura „Vreerea”. Timișoara, 1943.
29. Râmneanțu P.: *Inrudirea de sânge*. Bul. Eug. și Biopol. Vol. XIV, No. 7, 1943.
30. Panse F.: *Erbpathologie der Psychopathien*. (In *Handbuch der Erbbiologie des Menschen* 5/2. Berlin. Springer, 1939).
31. *Proceedings of the Maxim Gorky Medico-Genetical Institute*. Vol. III. 1935. Moscow.
32. *Proceedings of the Maxim Gorky Medico-Genetical Institute*. Vol. IV, 1936. Moscow.
33. Rosanoff A. J.: *Manual of Psychiatry*. John Wiley and Sons. New-York, 1927.
34. Schneider, K. *Psychopathische Persönlichkeiten*. Wien, 1936.
35. Stumpfl F.: *Kriminalität und Vererbung*. (In *Handbuch der Erbbiologie des Menschen*, 5/2. Berlin, Springer, 1939).
36. Ștefănescu-Goangă, S. Cupcea, A. Roșca: *Instabilitatea emotivă*. Ed. Inst. de Psihol., Cluj, 1936.
37. Schaefer: *Abnormal Psychology*.
38. Verschuer, O. Frh. v.: *Der Erbartzt an der Jahreswende*. In rev. „Erbartzt”. Bd. 8. Ian. 1940. H. 1.
39. Verschuer, O. Frh. v.: *Erbpathologie*. Dresden. T. Steinkopf, 1937.
40. Verschuer, O. Frh. v.: *Die Erbbedingtheit des Körperwachstums*. Z. f. Morf. Antropol. p. 407.
41. Wallin W.: *Personality Maladjustments and Mental Hygiene*. New-York, Mc Grow, 1935.
42. Wallin W.: *Clinical and Abnormal Psychology*. Boston, N.-York. Mifflin, 1927.
43. Woodworth, R. S.: *Dinamic Psychology*. Columbia Univ. Press. N.-York, 1925.
44. Patzig, B.: *Erbbiologie und Erbpathologie des Gehirns* (din *Handbuch der Erbbiologie des Menschen*. 5/1, Lehmans Verl. München, 1939).
45. Meggendorfer: *Erbpathologie der Psychosen*. (In *Handbuch der Erbbiol. des Menschen*, Berlin. Springer, 1939).
46. Young T.: *Motivation of Behavior*. J. Wiley. New-York, 1936.

47. Kernbach M.: *Orientarea medicinei moderne spre psihologie și alte științe spirituale*. Rev. de Psihol. Vol. VI, No. 7, 1943.
48. Kahn E.: *Psychopathic Personalities*. Yale Univ. Press. London, 1931.
49. Congrès international de la population (Paris, 1937): *Problèmes qualitatifs de la population*, VIII. Herman et Cnie. Paris, 1938.
50. Birnbaum, K.: *Die psychischen Heilmethoden*. Thieme Verl. Leipzig, 1927.
51. Burgess, E. W.: *Personality and the Social Group*. Univ. Chicago Press, 1929.
52. Verschuer O. Frh., Weitz W., Lange J., Lenz F.: *Erbpathologie*. Lehmanns Verl. München, 1940.
53. Murphy G. and Jensen Fr.: *Approaches to Personality*. Coward-Mc Cann. New-York, 1932.
54. Skaggs E. B.: *The Meaning of the Term „Abnormality“ in Psychology*. In „Journal of Abn. and Soc. Psychol. Vol. XXVIII. July-Sept. 1933.
55. Bleuler: *Erbanalitische Forschung*. In rev. „Der Erbarzt“. Bd. 9, Heft 1. (Ian. 1941).

VALOAREA FUNCȚIONALĂ A CUVINTELOR ÎN MEMORIA ASOCIATIVĂ¹⁾

de Coste Aron

1. Problema.

În istoria cercetărilor psihologice experimentale, procesul memoriei s'a bucurat de o neobișnuită atenție, în acelaș timp teoretică și experimentală. Din acest punct de vedere singurul proces psihic, în stare a rivaliza cu procesul memoriei, ar fi inteligența — presupunând că soluțiile date problemelor învățării s'ar fi construit în mare, pe soluțiunile date proceselor psihice ale memoriei și inteligenței. Această neobișnuită cercetare experimentală a memoriei își găsește explicarea, îndată ce ne gândim că psihologia a trecut și prin faze de evoluție în care a fost posibilă confundarea voită sau limitarea principială, a procesului învățării, la granițele, mai puțin cuprinzătoare, ale procesului de memorie.

Așa dar motive stringente, de natură practică, isvorite din identificarea memoriei cu învățarea, au contribuit la înmulțirea considerabilă a cercetărilor diferitelor aspecte ale procesului de memorizare. Când însă s'a ajuns la viziunea clară și justă a raportului dintre memorie și învățare, adică la subordonarea primei, secunde, întrucât memorizarea nu constituie decât un singur aspect al procesului de învățare, care e mai complex, atunci s'a produs și o deplasare a atenției pragmatice în spre învățare, iar memoria, descărcată de greutatea imperativelor pragmatice — care strâmtau orizontul și infeudau privirile cercetătorilor — a pu-

¹⁾ Prezentul studiu este un extras dintr'o lucrare postumă a regretatului Coste Aron, fost Director al Oficiului de orientare profesională Sibiu, una dintre cele mai promițătoare inteligențe din generația sa.

tut fi prinsă în toată complexitatea aspectelor și relațiunilor sale, în mod științific și desinteresat.

Având în vedere unitatea morfologică și unitatea funcțională a organismului și a tuturor proceselor care se petrec în el și față de mediu, rezultă că procesele sufletești particulare se ridică pe un substrat morfologic și funcțional complex și unitar, substrat care le integrează în realitatea complexă și unitară a organismului întreg, în relație cu mediul.

2. Despre funcțiune.

Orice fenomen, fie el din lumea exterioră, fie din domeniul sufleteș, prin faptul că există pentru mine ca subiect, are o funcțiune. Și are o funcțiune, privindu-l în raport cu restul fenomenelor existente, tocmai datorită faptului că, un fenomen oarecare, *este așa cum este* și nu se identifică cu celelalte fenomene.

Am putea spune că „unicitatea” fenomenelor, în parte, le creează funcțiunea.

Acest fel de funcțiune primară, inerentă existenței, oricărei forme de existență, am putea-o numi *funcțiune existențială*.

Dar realitatea fenomenului nu se reduce numai la aspectul lui de funcțiune. În orice dat perceptiv se poate distinge un material intuitiv, o formă fenomenală, în care se realizează înțelesul, funcțiunea.

Așa dar orice percepție are un sens, o funcțiune, un înțeles, care se imprimă configurației intuitive — datului perceptiv. Aceste înțelesuri se numesc funcțiuni, deoarece prin simpla lor existență, ele dau viață materiei intuitive, făcând din datul intuitiv un tot plin de înțeles, o ființă.

3. Limitând acum cadrul discuției numai la subiectul care ne interesează, la cuvinte, putem afirma că un cuvânt, din acest p. d. v., arată două aspecte coexistente: *forma* și *sensul* (funcțiunea). În lăuntru acestor două concepte: formă și funcțiune se pot stabili mai multe distincțiuni, ca varietăți ale celor două concepte tipice. Intrucât în cercetarea prezentă, pe noi ne interesează numai valoarea funcțională a cuvintelor în procesul memoriei asociative, vom căuta, în cele ce urmează, să precizăm mai de aproape, gradațiile care se pot stabili în lăuntru conceptului: *funcțiune*.

4. În cercetarea prezentă dela început s'a operat o primă distincție, în interiorul funcțiunii și anume avem: a) funcțiunea cuvintelor cu înțeles și semnificație și

b) funcțiunea cuvintelor fără înțeles și semnificație.

Funcțiunea cuvintelor cu înțeles. Fiecare cuvânt, prin simpla sa existență, simbolizează ceva ce nu e cuvânt, Așa dar cuvântul e simbolul unei anumite forme de existență. Când spiritul uman vine în contact cu cuvântul, în procesul de percepere, cuvântul exercită o anumită influență asupra spiritului, directivându-l pe acesta în spre forma de existență simbolizată de cuvânt.

Aceasta e posibil numai datorită experienței sociale, care a înglobat totdeauna în același tot, cuvântul și forma de existență simbolizată de cuvânt. La un cuvânt putem distinge următoarele aspecte:

a) forma

b) conținutul (înțelesul)

c) semnificația.

Putem spune că există atâtea funcțiuni ale cuvintelor, câte funcțiuni sau categorii gramaticale posedă limba.

Din totalul funcțiunilor gramaticale noi vom izola următoarele 3 mai importante — simbolizând trei, din aspectele fundamentale ale realității — pentru a le observa comportarea în procesul de memorie asociativă:

a) Funcțiunea substantivală, pe care o posedă toate cuvintele care indică un obiect (lucru sau persoană).

b) Funcțiunea adjectivală, pe care o au toate cuvintele care indică o calitate sau însușirea obiectului sau persoanei.

c) Funcțiunea verbală, pe care o au toate cuvintele care indică o acțiune.

La întreita funcțiune a cuvintelor cu înțeles — obiect, calitate și acțiune — se mai adaugă, întărind forța de reținere a cuvintelor, — și semnificația particulară, pe care un cuvânt o prezintă pentru subiect, precum și particularitățile de formă ale cuvântului respectiv.

5. *Funcțiune și semnificație.* Aceste 2 noțiuni nu trebuie identificate. Cu atât mai mult în cazul nostru se impune o delimitare precisă a lor, întrucât noi vorbim de funcțiune și la cuvintele fără de înțeles, cuvinte care nu pot avea semnificație. Dacă cele două concepte nu se identifică, apoi nu urmează, din acest fapt, că nu ar putea exista o strânsă unitate de funcțiune între ele.

Ceeace se și obsearvă de fapt. În adevăr, semnificația, de cele mai multe ori, e un rezultat al funcțiunii. Semnificația nu este altceva decât trăirea psihică rezultată din confruntarea efectului reacțiilor organismului cu trebuințele organismului. Din această conturare a semnificației rezultă — că semnificația e un rezultat al experienței trecute. Dar mai rezultă și relativitatea și varietatea semnificațiunii aceleiași situații, dela organism la organism. Această datorită marei varietăți care se observă, în configurarea trebuințelor organismelor diferite.

Funcțiunea însă e un dat obiectiv. Un cuvânt care simbolizează un obiect, o calitate sau acțiune, va fi perceput, întotdeauna ca atare (afară de copii și se pare că și primitivii — care disolvă substanța în acțiune, după cum susțin: Binet, Stern și Malinowski).

O altă deosebire, ce poate fi făcută, între funcțiune și semnificație, ar consta în faptul că, funcțiunea cuvântului e prinsă chiar dela prima percepere, pe când semnificația reclamă o anumită experiență trecută.

În sfârșit în aceeași conștiință, funcțiunea rămâne constantă, pe când semnificația evoluează, odată cu modificarea factorilor săi determinanți.

Din cele de mai sus rezultă, că două cuvinte, sau două situații oarecare, îndeplinind aceeași funcțiune, pot avea semnificație diferită.

Am crezut necesare aceste precizări, întrucât mai târziu, la discutarea rezultatelor, intervine raportul dintre funcțiune și semnificație.

REZULTATELE ȘI INTERPREȚAREA LOR.

1. Când am vorbit, în partea introductivă, despre funcțiune, am amintit că între funcțiunea existențială a cuvintelor sau obiectelor fără înțeles și între funcțiunea conceptului plin de sensuri și semnificații există o tranziție lentă, formată din mai multe trepte funcționale.

Primul stadiu ar fi acela al obiectului sau cuvântului fără înțeles. Acest cuvânt fără înțeles e perceput ca un sunet și ca atare posedă funcțiunea existențială. De altfel limitarea funcțiunii numai la funcțiunea existențială nu e un fenomen caracteris-

tic numai cuvintelor fără înțeles ci și cuvintelor unei limbi străine, pe care o învățăm prima dată.

O treaptă superioară formei de funcțiune a sunetului este funcțiunea cuvântului. În acest stadiu cuvântul cuprinde în sine cristalizările de sensuri și semnificații dobândite în urma experienței trecute, ca un ceva care simbolizează un obiect, o însușire sau acțiune, precum și toate celelalte forme de relațiuni posibile.

Intenția noastră s'a limitat numai la observarea modului de comportare al următoarelor trei clase de funcțiuni din interiorul cuvântului: substantiv — substantiv, substantiv — adjectiv și substantiv — verb.

Credem că dincolo de forma de funcțiune: cuvântul (cu subfuncțiunile amintite) am mai putea stabili o formă superioară de funcțiune: a cuvântului — concept. Conceptul e simbolul cel mai concentrat și mai cuprinzător al tuturor formelor de existență, care manifestă funcțiuni cu semnificații similare pentru organism. Deci, conceptul e egida sub care se operează *condensările de experiență cu funcțiune de semnificație similară*.

2. Din cele de mai sus rezultă că sistemul verbal are, în sine însuși, anumite calități care motivează reținerea sa de către subiecți.

Varietăți de sisteme verbale.

În materialul aplicat, cuprins în listele folosite¹⁾ se găsesc următoarele 5 sisteme verbale felurite:

1. A B r — B r — vătrai — trai
2. A r — B A r — temă — crizantemă.
3. A r — B r — steag — cheag.
4. A r — B r — stareț — semeț.
5. A — B — cotor — verigă²⁾.

¹⁾ Materialul și listele folosite în prezentul studiu sunt aceleași cu cele amintite în studiul d-lui D. Salade: „Valoarea formală a cuvintelor în memoria asociativă”, publicat în Vol. VI, No. 4, al prezentei reviste.

²⁾ La sistemul No. 1 în lista No. 5, la sist. No. 2 în lista No. 1, 2 și 3, la sistemul No. 3 în lista No. 7, la sistemul No. 4 în lista No. 8 și 9, la sistemul No. 5 în lista No. 11, 12 și 13.

Insușirile funcțiunilor.

Aici trebuie să facem o primă distincțiune între a) funcțiunea existențială (a cuvintelor fără înțeles) și

b) funcțiunea superioară (a cuvintelor cu înțeles și semnificație).

A) *Insușirile funcțiunii existențiale.* Putem face următoarea distincție în interiorul acestei funcțiuni: funcțiunea sistemelor

{ omogene.
heterogene.

Această distincție nu e numai un joc de cuvinte, ci un fapt verificat de experiență.

În grupul sistemelor funcționale existențiale omogene, înără listele 4 (cuvinte fără înțeles, rime similatorii albă-cătăvablă) și 10 cuvinte fără înțeles, rimate, vatic-ciliz). Iar funcțiunea existențială a sistemelor eterogene e cuprinsă în lista 14 (cuvinte fără înțeles, nerimate).

La prima vedere s'ar fi putut crede că listele 4 și 10 — funcțiuni existențiale omogene (cuvinte fără înțeles și rimate) vor fi reținute mai bine decât cuvintele fără înțeles nerimate din lista 14. Totuși rezultatele sunt exact contrarii, atât la prezentarea vizuală cât și la cea auditivă. În adevăr procentul mediu de reținere vizuală a cuvintelor fără înțeles și rimate e de 15,68 iar cel al cuvintelor fără înțeles și nerimate e de 25,02. La auz procentul mediu, al reținerii cuvintelor fără înțeles și rimate, e de 4,85 iar cel al cuvintelor fără înțeles și nerimate e de 9,51.

TABLOU Nr. 1

Prezentarea vizuală			Rangul	Prezentarea auditivă			Corelația între ord. de prezentare și ord. de reținere a cuv. în listă		
Forma	Funcțiunea	Nr. listelor		Nr. listelor	Funcțiunea	Forma	Nr. listelor	vizual	auditiv
R. ec.	s-s	5	1	5	s-s	r. ec.	1	+0,96	+0,33
r. ec.		6	2	1	s-s	r. as.	2	+0,84	-0,07
r. c.	s-s	7	3	7	s-s	r. com.	3	+0,93	+0,55
r. as.	s-a	3	4	6		r. ec.	4	+0,31	+0,24
	s-a	13	5	3	s-a	r. as.	5	+0,89	+0,11
	s-s	11	6	11	s-s		6	+0,98	+0,30
	s-v	12	7	13	s-a		7	+0,96	+0,80
r. forț.	s-av	8	8	8	s. a. v	r. forț.	8	+0,87	+0,63
r. as.	s-s	1	9	2	s-v	r. as.	9	+0,87	-0,03
r. forț.	s-s	9	10	9	s-s	r. forț.	10	+0,90	-0,38
r. as.	s-v	2	11	12	s-v		11	+0,95	+0,58
		14	12	14			12	+1	+0,82
r. com.		10	13	10		r. com.	13	+1	+0,35
r. as.		4	14	4		r. as.	14	+0,80	-0,39

TABLOU Nr. 2

Prezentarea vizuală		Numărul listelor	Prezentarea auditivă	
Funcțiunea	Reținerea medie		Reținerea medie	Funcțiunea
s-s	40,86	1	64,33	r. as.
s-v	32,89	2	37,33	r. as.
s-a	52,82	3	50,45	r. as.
	11,73	4	3,97	r. as.
s-s	67,04	5	81,20	r. ec.
	61,68	6	57,90	r. ec.
s-s	54,70	7	60,22	r. c.
s. v. a	41,18	8	38,62	r. forț.
s-a	39,22	9	33,03	r. forț.
	19,64	10	5,73	r. c.
s-s	48,76	11	45,78	
s-v	41,57	12	22,67	
s-a	50,13	13	40,60	
	25,02	14	9,51	

TABLOU Nr. 3

Mod. de prezent.	Procent. mediu de reținere al list. de cuvinte cu înțeles	Procentul mediu de reținere al list. de cuv. fără de înțeles
Vizual	47,02	10,80
Auditiv	42,86	7,71

Coincidența aceasta, la văz și auz, ne oprește să credem că am avea de a face cu o simplă întâmplare. Un factor constant trebuie să opereze aici, cu tăria unei reguli. Cum s'ar putea explica acest fapt?

Trebuie să amintim aici că această explicație, a faptului că se rețin mai bine, atât vizual cât și auditiv, sistemele de cuvinte fără înțeles și nerimate, este valabilă numai atât timp cât, în procesul de memorizare a cuvintelor fără înțeles, apelăm la *evocare*, iar nu la *recunoaștere*.

În adevăr, prezentând lista a 6-a — cuvinte fără înțeles, rime ecou — (algostar-ostar) listă care se adresează aspectului de recunoaștere din procesul de memorizare, s'a obținut un rezultat surprinzător. În ciuda lipsei de înțeles a cuvintelor, la vizual, lista 6-a ocupă rangul doi, din ordinea tuturor listelor, iar la auditiv, rangul 4. Ceeace înseamnă că acest sistem A Br — Br po-

sedă calități mai mari decât le poate da înțelesul (căci lista 6 cuprinde cuvinte fără înțeles (și mai mari decât calitățile rimei) căci am văzut că la cuvintele fără înțeles, cuvintele rimate sunt reținute de cel mai mic număr de subiecți). Așa dar în cadrul funcțiunii existențiale am constatat că cuvintele fără înțeles și nerimate se rețin mai bine — după rezultatele noastre aproximativ de 2 ori mai bune — decât cuvintele fără înțeles dar rimate, atât timp cât apelăm — în reproducere — la aspectul de *evocare* al procesului de memorizare. Și în cele de mai sus am căutat să și explicăm, pe scurt, acest lucru.

B) *Insușirile funcțiunii superioare*. În acest stadiu al funcțiunii, aceasta apare mai bogată și cu un sens bine delimitat de experiență trecută, individuală și socială.

Substantiv-substantiv, substantiv-adjectiv și substantiv-verb au fost cele 3 varietăți de funcțiuni gramaticale pe care le-am urmărit.

1. La prezentarea vizuală:

Ordinea reținerii perechilor de funcțiuni a fost următoarea:
 substantiv-adjectiv 51,97
 substantiv-substantiv 50,13 iar fără lista 5, e 45,66
 substantiv-verb 37,19

Așadar funcțiunea gramaticală *s-a* s'a clasat prima, în procesul memorizării sistemului prezentat vizual. Cărui fapt se datorește aceasta? Aci trebuie să amintim că, și sistemele de cuvinte au fost întocmite din cuvinte luate la întâmplare, așa încât, s'au obținut neașteptate împerechieri de cuvinte. Ba mai mult, chiar, sistemele de *cuvinte nerimate* care aparțin funcțiunilor *s-a* și *s-v* au fost întocmite în așa mod ca tendința de asociere, a adjectivului la substantiv și a verbului la substantiv, să fie împiedecată, pe cale obișnuită. Și ca toate acestea *sistemul funcțional s-a s'a reținut cel mai bine* dintre sistemele de funcțiuni.

Având în vedere toate acestea, pentru a explica forța cu care acest sistem funcțional s'a impus subiecților, trebuie să deducem că, în general între substantiv și adjectiv, sau între obiect și calitate, se stabilește o puternică configurație inteligibilă funcțională. Se operează aci un *pronunțat proces de integrare*: termenul doi al sistemului este asimilat, în cazul acestei funcțiuni, integral de termenul prim. Calitatea sau adjectivul — termenul doi al

configurației funcționale s-a este integrată fără rest în termenul prim, *constituind, uneori, un simplu aspect* al întregului, care poate avea, în același timp și alte calități.

Așa s'ar explica reținerea procentuală mare a sistemului s-a atunci când cuvintele componente ale sistemului ar fi fost potrivite ca să se conformeze experienței trecute și să poată forma ușor împreună un mănunchiu funcțional. Cum se explică însă faptul că funcțiunea gramaticală s-a, s'a reținut în procent mare și atunci când între cei doi termeni ai configurației, în mod obișnuit, nu se putea stabili o asociație inteligibilă directă (ex. casă-iute)? Vom aminti aci trei factori care ar fi determinat reținerea procentuală mare, dintre sistemele de funcțiuni prezentate vizual, a sistemului funcțional s-a: 1. *Configurația funcțională s-a* e atât de coerentă și puternică în general, încât chiar și în cazurile de opoziție a termenilor săi, ea totuși se stabilește modificând înțelesul termenului prim, în sensul *personificării lui*. De ex. în sistemul „casă-iute”, casă e personificată evitându-se astfel incompatibilitatea inteligibilă dintre casă și iute, care devine un atribut al casei personificate. Acest caz s'ar putea întâmpla în cazul tuturor substantivelor asociate cu adjective care cer personificarea.

2. Contrastul, din punct de vedere funcțional, ar putea să aibă aci un rol hotărâtor.

3. În sfârșit *asociațiile inteligibile indirecte* — întrucât cele directe sunt inițial excluse — contribuie, poate cel mai mult, la reținerea sistemului funcțional cu dificultăți: s-a.

După sistemul funcțional s-a urmează în ordinea mărimii procentului, sistemul funcțional s-s. Și în cazul acestui sistem funcțional avem de a face ca un proces de integrare. Numai că aici integrarea se face pe alte baze decât cazul sist., funcțional substantiv-adjectiv.

În sfârșit sistemul funcțional subst.-verb a fost ultimul reținut. E un rezultat surprinzător întrucât s'ar crede că între obiect și acțiune, între subst., și verb se poate stabili întotdeauna o configurație mai strânsă. Mulți psihologi susțin acest lucru. Și mai susțin și faptul că sistemul funcțional subst.-verb a apărut primul în evoluția limbajului.

Poate că așa s'ar fi întâmplat și în experimentul nostru dacă am fi împerechiat un substantiv cu un verb, conform experienței trecute și nu s'ar fi luat cuvintele la întâmplare și uneori nu s'ar

fi căutat să se pună unele dificultăți intenționate în calea asocierii funcționale a substantivului și a verbului. Căci evident că sistemul „calul-fuge” va fi mai ușor reținut decât sistemul „drum-râde”.

La prezentarea auditivă. Distincțiunea operată la prezentarea vizuală s'a urmat și aici. Deasemenea multe din explicațiile schitate cu ocazia discuției forței de reținere a configurațiilor funcționale, la vizual, sunt aplicabile și la prezentarea auditivă.

Totuși se observă o deosebire în reținerea configurațiilor funcționale, după cum au fost prezentate vizual sau auditiv. Iată ordinea de reținere a configurațiilor funcționale prezentate auditiv:

s—s — 50,84

s—a — 45,51

s—v — 30,00

Sistemul funcțional „s-a” s'a clasat al doilea, ceace înseamnă că și-a reținut, în mare și la prezentarea auditivă, însușirile pe care i le-am descoperit la prezentarea vizuală. In ceace *privește slabele calități de reținere ale sistemului s—v*, pe care le-am constatat la prezentarea vizuală, *se verifică și la prezentarea auditivă.*

Reținerea comparativă a funcțiunii existențiale și a funcțiunii superioare:

Din tabloul 3 (pag. 6 a acestei lucrări) reese că la prezentarea vizuală, procentul mediu de reținere a sistemelor de funcțiuni superioare e de aproximativ 4 ori mai mare decât procentul mediu al listelor compuse din sisteme de funcțiune existențială numai.

La reprezentarea auditivă procentul mediu de reținere al cuvintelor cu înțeles e de 5 ori și jumătate mai mare decât procentul mediu de reținere a cuvintelor fără înțeles. Rezultate care nu surprind, deoarece apare dela sine înțeles că e o mare diferență în reținerea procentuală a cuvintelor cu înțeles și a celor absurde. Unii psihologi susțin o și mai mare diferență, în reținerea materialului logic, de o parte și a celui absurd, de alta. In special C. B. Key pretinde că învățarea materialului cu înțeles este de 20 de ori mai mare, decât învățarea materialului fără înțeles.

Raportul între Funcțiunea superioară și Formă, în procesul de memorizare.

Cum se comportă acești doi factori (funcțiunea superioară și forma) în interiorul celor 2 feluri de memorie: auditivă și vizuală?

Pentru acest scop s'au prezentat 5 liste deconfigurații de cuvinte cu înțeles și rimate compuse din funcțiunile gramaticale s—s, s—a, s—v și trei liste de configurații de cuvinte cu înțeles și nerimate compuse din aceleași funcțiuni gramaticale. S'au prezentat listele atât vizual cât și auditiv. Iată și rezultatele, în procentul mediu a celor trei liste, la prezentarea vizuală:

Sistemul de cuvinte cu înțeles, rimate 43,78.

Sistemul de cuvinte cu înțeles, nerimate 46,82.

La prezentarea auditivă:

Sistemul de cuvinte cu înțeles, rimate 47,33.

Sistemul de cuvinte cu înțeles, nerimate 36,35.

Rezultatul este surprinzător, mai ales la prezentarea vizuală. În adevăr, contrar așteptărilor, aici sistemele de cuvinte cu înțeles și nerimate s'au reținut, procentual, mai bine decât sistemele de cuvinte cu înțeles și rimate. Și având în vedere că, listele de cuvinte cu înțeles și rimate au fost mai multe decât cele de sisteme de cuvinte cu înțeles și nerimate, precum și faptul că listele prime au fost compuse din cuvinte luate la întâmplare — aveau deci destule șanse să se împerecheze în mod logic și obișnuit — pe când listele cuvintelor cu înțeles și nerimate au fost compuse din cuvinte intenționat alese cu dificultăți de asociere obișnuită, putem trage concluzia că, la prezentarea vizuală, calitatea de formă (rima) nu adaugă nici un plus de rentabilitate sistemelor de cuvinte cu înțeles.

În câmpul memoriei auditive, rimele cu calitățile lor de sonoritate și ritmică măresc considerabil reținerea cuvintelor cu funcțiunea superioară.

Raportul dintre memoria vizuală și memoria auditivă.

A) *Diferența.* Pornim dela accepțiunea comună a celor 2 tipuri de memorie: vizuală și auditiv.

Reținerea procentuală a cuvintelor e mai mare la prezentarea vizuală decât la cea auditivă în general. De ce? Părerea comună e că, în general, tipul vizual e mai răspândit în populația neselecționată decât tipul auditiv. S'ar putea să fie și așa. Însă nu e mai puțin adevărat că însăși condițiile tehnice ale experimentării influențează reținerea. Să amintim câțiva factori de aceștia, care au determinat și ei în parte, diferența procentuală între frecven-

ta cuvintelor prezentate vizual și a cuvintelor prezentate auditiv.

Lyon, Hederson, Peterson și Stump (13) au găsit că cititul rapid reține materialul mai bine legat decât cititul încet. Metoda noastră vizuală permitea o citire ori cât de rapidă, pe când metoda auditivă nu.

Corelația dintre ordinea de prezentare și ordinea de reținere a cuvintelor în interiorul listelor iarăși arată o mare diferență între prezentarea vizuală și prezentarea auditivă. În timp ce la prezentarea vizuală coeficientul mediu de corelație, între ordinea de prezentare și ordinea de reținere a cuvintelor în listă este de 0,91, la prezentarea auditivă, nu numai că de abia două liste (13 și 14) au atins coeficientul de 0,80 celelalte liste arătând în general un coeficient foarte scăzut, dar s'au înregistrat și 4 liste cu coeficient de corelație negativ.

B) *Afinități*. În ciuda diferențelor amintite mai sus între memoria vizuală și memoria auditivă, din rezultatul global al cercetărilor noastre, reese concluzia că e foarte greu să vorbim de două tipuri de memorie distincte. În adevăr făcându-se coeficientul de corelație între ordinea de reținere a listelor prezentate vizual și ordinea reținerii listelor prezentate auditiv am obținut coeficientul de 0,82. Acest coeficient e destul de mare și arată că în general, cam aceiași factori au luat parte la procesul de memorizare vizuală, care au operat și în procesul de reținere auditivă.

Din rezultatele noastre reese că nu avem de a face cu o memorie diferențiată precis și repartizată pe sectoare sensoriale, ci mai degrabă, cu un proces integral de memorizare ai cărui factori centrali sunt afectați puțin de particularitățile organului sensorial periferic, prin care se pune în mișcare procesul. O cercetare mai largă în această direcție, ar putea așa dar să pună din nou în discuție problema, atât de mult desbătută, a tipurilor de memorie.

CONCLUZII. 1. Teoretice. În acest capitol sunt date, într'o formă mai corectă, toate formulările care s'ar fi putut stabili, pe baza materialului experimental utilizat.

Există o mare deosebire în ceea ce privește reactivarea unui fragment de experiență trecută, între rezultatele obținute, după cum ne adresăm aspectului de *recunoaștere* al procesului de memorizare, sau ne adresăm aspectului de *evocare* al procesului de memorizare. Reîntregirea unei configurațiuni verbale, sau al unui sistem verbal, prin aspectul de *recunoaștere* al procesului de me-

morizare, e foarte ușoară. Atât de ușoară, încât, în experiențele noastre, înțelesul funcțiunilor superioare rămâne aproape indiferent. Ceeace înseamnă că deși sisteme de cuvinte fără înțeles, dar rimate și adresându-se recunoașterii, sistemele listei a 6-a au fost reținute, la prezentarea vizuală, mai bine decât toate sistemele de cuvinte cu înțeles rimate și nerimate, dar care se adresau evocării, iar la prezentarea auditivă, lista a 6-a ocupă locul al 4-lea din rangul listelor.

Cuvintele cu înțeles (cu calități de formă sau fără) se rețin cu mult mai bine decât cuvintele fără înțeles.

Sistemele de cuvinte, fără înțeles și nerimate, se rețin mai bine decât cuvintele fără înțeles dar rimate (cu excepția listei a 6-a care se adresează recunoașterii nu evocării).

Iată cum favorizează memorizarea celor 3 feluri de funcțiuni superioare și ordinea în care se rețin:

<i>Vizual</i>		<i>Auditiv</i>
<i>Funcț.</i>	<i>sup.</i>	
substantiv—adjectiv		s — adjectiv.
substantiv—substantiv		s — substantiv.
substantiv—verb		s — verb.

Sistemele de funcțiuni fără calități de formă, se evocă mai bine vizual decât auditiv.

Iar cele cu calități de formă, se evocă mai bine auditiv decât vizual.

În cazul cuvintelor, o bună reținere poate să se sprijine numai pe sisteme, de funcțiuni inteligibile, fără a fi necesare și marcate calități de formă (diferite categorii de rimă). Forma singură însă e inoperantă.

Când însă sistemele de funcțiuni superioare mai posedă și calitățile formale ale sistemului Ar — Br (steag-cheag) evocarea atinge treapta sa maximă, atât vizual cât și auditiv.

Procesul de memorizare e un proces unitar, la realizarea căruia participă factori psihici centrali și care e puțin afectat de organul sensorial prin care e stimulat. Nu există tipuri de memorie vizuală și auditivă categoric diferite, fiecare tip supunându-se unui mecanism psihic central. La periferiile acestui proces psihic central de memorizare se împregnează particularitățile diferitelor sectoare sensoriale, prin care e deslănțuit procesul central.

2. *Practice*. Din coeficientul de corelație mare (0,91) dintre ordinea de prezentare a cuvintelor și ordinea reținerii lor, în liste la prezentarea vizuală, rezultă că, pentru învățare, *primatul cronologic*, are mare importanță. În general, ceea ce se percepe prima dată se reține, vizual, mai bine, decât ceea ce se percepe mai la urmă.

Se pare că iuteala cititului, până la o anumită limită, favorizează învățarea, deoarece cititul rapid asigură prinderea totului fragmentat în mod fatal, în propozițiuni și fraze. Înțelesul total structurează în jurul său ideile mai periferice, care altfel s'ar pierde în mulțimea materialului.

Din afinitatea mare pe care am găsit-o între rimă și auz putem deduce că, totdeauna materialul posedând calități de formă și sonoritate va fi mai bine reținut pe cale auditivă. Așa dar cititul cu voce tare a poeziilor, ușurează reținerea lor.

În învățarea anumitor date, cuvinte străine, sau rezumate de orice natură, e bine să se aranjeze materialul în ordinea în care apare de obicei în viață. Trebuie respectată ordinea funcțională gramaticală a cuvintelor, deoarece din cercetarea noastră, a rezultat o puternică tendință spre configurație a acelor funcțiuni, care se întregesc, de obicei în limbajul curent.

În sfârșit în orice act de învățare, pentru a se atinge o performanță bună, trebuie ca materialul să fie ordonat logic după funcțiune, căci numai configurațiile funcționale inteligibile sunt capabile să păstreze și să evoce fragmente din configurația totală a experienței individuale și sociale.

B I B L I O G R A F I E.

1. Beniuc Mihai: *Inteligența și Invățarea la animale*. Ed. Inst. de Psihol. Cluj, 1934.
2. Brown F. Jand D. D. Feder: *Thorndike's theory of learning as Gestalt Psychology*. Psych. Bull. 1934, 31 pp. 426—437.
3. Cason, H.: *The concept of backward association*. The Amer. Journ. of Psychology 1924, pp. 217—227.
4. Delacroix, H.: *Le langage et la pensée*, Paris, Alcan, 1924.
5. Devivh Grace E.: *Words as Gestalten*. Journ. of. Exp. Psychol. 1937. 297—30.
6. Hollingworth, H. L.: *The conditions of verbal configuration*. Journ. of exp: Psychol. 1935, 18, pp. 299—306.
7. *Characteristic differences between recall and recognition*. The Amer. Journ. of. Psych. 1913, pp. 532—544.

8. Key, C. B.: *Recall as a Function of perceived relations*. Arch. of. Psychol 1925—26, 83 pp. 106.
9. Lambrino, Al.: *Problema semnificației*. Cluj 1933(manuscris).
10. Mărgineanu, N.: *Psihologia învățării*. Ed. Inst. de Psih. Cluj, 1931.
11. Salade, D.: *Valoarea formală a cuvintelor în memoria asociativă*. Rev. de psihologie. Vol. VI. Nri 4.
12. Ștefănescu Goangă: *Curs de Psihologie Generală*, Cluj, 1938.
13. Stump, NF.: *Logical learning*. Journ. Appl. Psychology, 1927, 117—126.
14. Thorndike, E.: *The Fundamentals of learning*, New-York, 1932.
15. Werner, H.: *Einführung in die Entwicklungs Psychologie*, Leipzig 1933.

COTA PROBELOR EXTEMPORALE.

de Șt. Iacob

În cele ce urmează vom arăta felul în care au fost examinate și notate de noi două probe extemporale: una la istorie și cealaltă la limba română.

Mai întâi trebuie să menționăm că prin probe extemporale noi înțelegem, de data aceasta, nu controlul lecțiunii unice a zilei, ci un control sumar asupra cunoștințelor mai rezumate, rămase în minte după o serie mai mare de lecțiuni. E vorba deci de cunoștințe care în mod normal, neforțat, sunt și rămân însușite de elevi.

Felul nostru de notare are două faze: 1. stabilirea cotei la proba dată și 2. încadrarea cotei obținute în seria de note de dat. Deci fiecare lucrare primește întâi o cotă și numai apoi, pe baza acesteia, o notă.

Proba la istorie. La clasa I-C am dat, în primul trimestru, un chestionar compus din următoarele nouă întrebări:

1. Când a cucerit Traian Dacia?
2. Când s'a numit țara noastră Dacia Felix și de ce?
3. Unde au trăit Românii în timpul năvălirilor barbare?
4. Cu ce popor năvălitor a conviețuit mai mult neamul nostru?
5. Cum se numeau țărișoarele române până la întemeierea principatelor?
6. Sub ascultarea cui erau principatele române la întemeiere?
7. Cine a adus independența Țării Românești (Munteniei) și când?
8. Cine a adus independența Moldovei și când?
9. Sub care domni au atins Țara Românească și Moldova cele mai mari hotare?

Elevii aveau să asculte fiecare întrebare în parte, fără s'o scrie, și să dea imediat în scris, după fiecare întrebare, numai răspunsul, numerotat în ordinea întrebărilor.

La cercetarea foilor, am însemnat cu o cruce fiecare răspuns adevărat. Cota maximă posibilă era 13, căci patru din cele 9 întrebări sunt duble, răspunsurile la ele putând aduce astfel câte două puncte.

Dăm aci un exemplu de cotare:

(Acest exemplar va fi notat cu nota 8).

Elevul N. N.

1. 106	+
2. Până la venirea Goților.	+
3. Retrași în munți.	+
4. Cu Avarii.	
5. Voivodate, cnezate.	+
6. Sub ascultarea Turcilor.	
7. Basarab 1330.	++
8. Bogdan	+
9. Mircea cel Bătrân, Alexandru cel Bun	++

9

După ce au fost stabilite cotele la toți cei 39 elevi ai clasei, ele au fost rânduite în 7 clase de frecvență, după criteriul ca așezarea să aibă cât de câtă tendință spre curba de variație a lui Gauss.

Rezultatele se arată în tabela I, dată aici:

TABELA I: *Proba la istorie.*

Clase freqv.	I	II	III	IV	V	VI	VII
Cote	0-1	2-3	4-5	6-7	8-9	10-11	12-13
Note	4	5	6	7	8	9	10
Elevi	4	6	9	11	4	5	0

Menționăm cu acest prilej că numărul claselor de frecvență trebuie să fie cel mult 10. După cum înseși rezultatele ne orientează, clasele de frecvență se pot acorda lor variind în general între 5 și 10.

Terminată așezarea cotelor dela extemporalul nostru pe șapte clase de frecvență, astfel: brută, neajustată, am potrivit pe ele șase note școlare, anume dela 4 la 9 inclusiv. Clasa I-C fiind selecționată mai puțin riguros decât I-A și I-B, am apreciat că notele 6 și 7 sunt cele care trebuie să corespundă frecvenței celei mai

ridicate, chiar dacă pentru nota 10 nu mai rămâne frecvență reală, ci doar posibilă.

În urma acestei operații, corespondența notelor cu cotele se prezintă conform Tabelei I, rândurile de jos.

Uneori aceeași cifră e și cotă și notă. Astfel ni s'a întâmplat la cl. I-B. Chestionarul dat putea prilejui cota maximă 10 și rezultatele date de elevi s'au așezat pe o bună curbă de variație cu 9 clase de frecvență. Însă acest lucru se întâmplă numai excepțional, căci de obicei cota este o cifră mai mare sau în limite mai extinse decât nota.

Proba la limba română. O probă de dictare poate fi cotate și notată tot după tehnica aceasta, adică sumându-se punctele bune. Ceva mai simplu e a se da nota după cota punctelor rele (greșeli), numai că în acest caz nota scade invers proporțional cotei.

Ne oprim acum la examinarea lucrării de liberă reproducere dată elevilor din clasa II-C. De data aceasta nu mai e vorba de teme egale, căci fiecare elev a lucrat diferit.

Aceste lucrări au fost corectate întâi în modul școlar obișnuit: fiecare greșeală de limbă și de scris a fost însemnată cu o subliniere roșie. Suma acestora a constituit un element al cotei: cifra roșie. Am însemnat apoi cu câte o cruce albastră fiecare propozițiune bună ca fond, exprimând astfel, cantitativ, calitatea compunerii executate. Unele propozițiuni și construcții le-am considerat împreună cu propozițiunile lor regente. Din sumarea cruceșilor a rezultat al doilea element al cotei: cifra albastră. Pentru ca diferențele între cele două cifre să nu fie prea în favoarea celor roșii, acestea au fost împărțite cu 2 și numai după aceea am fixat cotele unice la diferențele între ele, cele mai multe cote ieșind astfel cifre albastre.

Stabilite în felul acesta cotele celor 38 elevi ai clasei, am procedat la așezarea lor în clase de frecvență și apoi am potrivit notele pe clasificarea obținută. Rezultatul e arătat de Tabela II. Cotele merg dela -6 la +14).

TABELA II: *Proba la limba română.*

Clase frecv.	I	II	III	IV	V	VI	VII
Cote	6-4	3-1	0-2	3-5	6-8	9-11	12-14
Note	3	4	5	6	7	8	9
Elevi	1	2	11	9	9	4	2

Observații generale Tehnica arătată mai sus asigură o notare obiectivă relativ, adică ne ajută să notăm just pe un elev prin raport cu colegii săi de clasă. Obiectivitate absolută se poate obține, firește, numai printr'o etalonare pe mulți elevi și diferite regiuni a probelor extemporale de felul nostru. Totuși, o curbă de variație bine obținută, e prin sine însăși un indiciu de justete a cărei valoare depășește clasa de elevi.

Cineva, poate, se îngrozește de timpul mult ce crede că-l pretinde folosirea procedului pe care l-am înfățișat. De aceea țin să dau precizarea că nu e o muncă tocmai atât de mare; căci, din experiență, pot afirma că sistemul nu necesită un timp mai lung decât o serioasă cântărire prin impresie. Dar chiar dacă ți-ar cere să sacrifici o oră în plus la o clasă, efortul depus în cercetarea lucrărilor devine mai mic în intensitate, iar împăcarea cu tine că nu ai lăsat munca elevilor expusă unei variabile aprecieri, e o reconfortare care te compensează.

B I B L I O G R A F I E

1. Claparède, Ed.: *Orientarea profesională, probleme și metode*. Trad. S. Cunescu.
2. Mărgineanu, N.: *Organizarea științifică a uceniciei*. (Rev. Psih. V 1, 47—83).
3. Mărgineanu, N.: *Notarea la examenul de bacalaureat*. (Rev. Psih. V, 3, 259—265).
4. Onițiu, Fl.: *O metodă de supraveghiere a corpului didactic din școlile secundare și profesionale*. (Rev. Psih. V, 3, pp. 266—274).

R E C E N Z I I

PSIHOLOGIA TEORETICĂ

PSIHOLOGIE GENERALĂ

CORNELIO FABRO, C. P. S.: *La Fenomenologia della Percezione. (Fenomenologia percepției)*. Contributi del Laboratorio di psicologia, Serie decima, Ed. Societa „Vita e Pensiero”, Milano, 1941.

În prefața pe care o scrie A. Gemelli, directorul Laboratorului de Psihologie experimentală dela Universitatea catolică Sacro Cuore, cărții cu titlul de mai sus, ne spune că lucrarea lui C. Fabio: „Fenomenologia percepției” este o reușită expunere critică a teoriilor și rezultatelor obținute de Psihologia formei, de teoria Gestaltului. Este lucru cunoscut că teoria configurației (așa a fost tradus la noi termenul de Gestalt de către D-nii L. Rusu, L. Bologa, N. Mărgineanu, Al. Roșca și G. Todoran în Psihologia Configurației Cluj, 1929) a făcut cea mai temeinică, mai perseverentă și mai necruțătoare critică teoriei asociaționiste din psihologia clasică. Autorul volumului cu titlul de mai sus însuși, dă loc în cap. final al lucrării despre care vorbim, intitulat Concluzii, părerilor lui G. W. Hartmann, psiholog neutru, care grupează sub aspectul pozitiv al configuraționismului, atribuindu-i ca un merit, faptul că teoria formei sau școala Gestaltului a criticat în mod definitiv poziția pe care problema experienței o avea în psihologia clasică și de a fi revendicat cu pricepere tehnică, adeseori originală, caracterul imediat și primar al obiectului percepției. Aceasta e meritul de căpetenie al configuraționismului pe care îl recunoaște și Gemelli.

După școala configuraționistă ai cărei reprezentanți mai de seamă sunt K. Koffka, W. Vökhler, M. Wertheimer, Lewin și alții, formele pe care le percepem există ca structuri, ca totalități unitare și cu înțeles, primordial, spre deosebire de asociaționism care susținea că întregul rezultă din totalitatea, din adunarea, din sumarea părților care îl coșapun. Wertheimer a dovedit că în perceperea unor figuri sau linii, noi mai percepem pe lângă elementul obiectiv dat în excitanți și un element subiectiv, mișcarea sau melodia de exemplu, care se adaugă excitanților, modificându-le raportul și dând naștere la o formă, la o configurație. Exemplele, mai ales acela cu melodia, arată că suma notelor individuale nu poate da naștere configurației, în cazul acesta melodiei, întregului din care fac parte. Mai lipsește ceva ce se adaugă și care depinde de subiect.

Noi prindem deci lucrurile, elementele lor, situațiile, în anumite configurații și această posibilitate de a le prinde așa ne este dată ereditar. Această afirmație a posibilității de a prinde configurații este susținută și de faptul că animalele și copiii încă manifestă această tendință spre întreg. („Dranz nach Ganzheit“).

Prinderea acestor configurații este supusă, se face, ascultă de anumite legi pe care reprezentanții acestor teorii le-au formulat astfel: A) Legea generală a „celel mai bune forme” din care derivă 1. legea asemănării, 2. legea apropierii, 3. legea tendinței spre ansamblu și 4. legea formelor închise. La acestea am putea adăuga alte două legi în legătură cu caracterul static și dinamic al accepiunii de configurație și anume: 1. legea pregnanței bune forme și 2. legea întregirii configurației, strâns legată de legea tendinței spre ansamblu.

Era de așteptat ca o concepție psihologică cu atâta răsunset ca aceea a configuraționismului, care a dat lovituri atât de mortale școalei psihologice engleze asociaționiste, să trezească un viu și puternic interes și să dea naștere la agitate și prelungite discuții. Lucrarea lui C. Fabro limitează din acest punct de vedere discuțiile la problema fenomenologică a percepției. Ea cuprinde o dezvoltare istorică și critică a întregii probleme. În mare, cele trei părți ale lucrării tratează despre: 1. teoria asociaționismului, 2. noua teorie a formei și 3. critica și problemele psihologiei noi. Întâmpinări, nedumeriri și critice explicit formulate au venit din toate părțile. Pe lângă părțile bune, pozitive ale configuraționismului, unanim acceptate și recunoscute de toți criticii și comentatorii acestei psihologii, cum ar fi critica adusă concepției atomiste a asociaționismului și faptul că au mutat punctul de vedere și au deschis interesante discuțiuni științifice în câmpul psihologiei propriu zise, aceștia găsesc și o serie întreagă de neajunsuri teoriei de care vorbim.

Percepția ocupă un loc de frunte în psihologie și de modul cum este ea rezolvată și explicată depinde o mulțime de alte soluții date altor probleme ale psihologiei, cum ar fi inteligența, învățarea etc. După asociaționiști percepția rezultă din sumarea, din adunarea părților care compun întregul. După configuraționiști întregul este înaintea elementelor și percepția este întreg, ceva mai mult decât părțile laolaltă.

Fabro arată pe ce se întemeia concepția asociaționistă din psihologie și care sunt argumentările reprezentanților ei dela cartezianism până la apariția teoriei formei. Apoi arată, în partea a doua, evoluția teoriei formei, tratând despre fenomenologia percepției normale, percepțiile fundamentale: spațiul și mișcarea și despre forma în patologie, în activitatea superioară și în geneza sa.

În partea a treia arată „reacțiunea critică” căreia i-a dat naștere teoria formei și poziția speculativă psihologiei Gestaltiste. Vom insista mai mult asupra acestei părți.

Întâiu, C. Fabro le refuză Gestaltiștilor originalitatea, arătând că termenul de Gestalt a fost folosit și înaintea lor și în special de Goethe, așa că sârguința lor pentru a-și dovedi originalitatea în acest punct este nedreaptă și zadarnică. Elementele pe care le folosesc configuraționiștii au fost folosite înaintea acestora de către psihologii și filosofi ca Hamilton, Wundt, Ehrenfels și alții, găsind în ei precursori siguri ai gestaltismului. Word de ex., în Anglia vorbește de „complex percept”, Stout, afirma încă din 1911 în opera sa „Body and Mind” că percepția nu e o impresie pasivă a realității, ci că ea implică din partea subiectului un proces activ de coordonare și unificare a conținutului psihic. Bühler și Selz revendică pentru ei

prioritatea analizei fenomenologice și introducerea principiului de analiză funcțională și alții la fel.

Gestaltiștii recunosc că au avut precursori (Ehrenfels și Școala din Graz de exemplu) dar spun că aceștia s'au oprit la jumătatea drumului. Să formulăm, pe scurt, câteva din obiecțiunile mai de seamă aduse configuraționismului de către diferiți psihologi:

După Gestaltiști totul este formă, aceasta fiind socotită categoria supremă și cuprinzând sub această denumire tot: unitate, obiect, grupare, melodie, cuvinte etc. Rignano de ex., un critic italian înverșunat, care a dus o polemică cu W. Köhler în revista „Scientia”, 1928, vol. 43, este revoltat că aceștia vorbesc de forme și totalități, una peste alta, în aceeași clasă.

2. Janet îi azuză că au folosit un termen pentru a îmbrățișa semnificații prea disparate. După el forma e o noțiune legată de materie fără care nu poate fi valorificată ca obiect. Materia și forma sunt nedespărțite și a avea în vedere numai forma înseamnă a renunța la o parte importantă a înțelegerii lucrurilor. El dă și exemple semnificative pentru aceasta. Pentru Gestaltiști problema percepției se reduce la o problemă de fiziologie cerebrală.

3. Alții au criticat, conceptele de *complex, structură, formă, forme tari și forme slabe, înțelegere* etc., găsind că sunt deosebiri între aceste noțiuni, iar acolo unde și configuraționiștii recunosc aceasta, găsind că ele n'au fost bine sau îndeajuns precizate sau că ele sunt relative. Janet de ex., a arătat că altceva este percepția formei și altceva percepția unui obiect, iar Michotte a dovedit prin experiențe la tahitoscop că nu este tot una prezența unei forme și prinderea unei semnificații. Acestea cu privire la termenii de care configuraționiștii se folosesc mai des.

4. Configuraționismul e amenințat să revină la vechea poziție asociaționistă, căci prin formă și raportul pe care îl au agregatele ei cu ea, cu grupul, teoria se apropie de vechea poziție a senzațiilor. După Stern configuraționismul e un asociaționism camuflat, iar Spearman îl numește „cameleon”.

5. Prin afirmația că principiul unității e în noi configuraționismul înclină spre un apriorism, iar când îl face să depindă și de condițiile fiziologice ale sistemului nervos se îndreaptă spre empirism și materialism.

6. Configuraționiștii au extins principiile lor și la psihologia infantilă și animală, cu intenția de a transporta principiul în câmpul pur fenomenal și de a încerca să fundeze pe observațiile culese în acest domeniu o psihologie umană.

7. Experiențele lui Wertheimer în modernul percepției vizuale nu se pot extinde și la percepția tactilă de ex., căci dacă văzul e întâiu sintetic, simțul tactil e mai mult și mai întâiu analitic.

8. Cei mai mulți critici neagă caracterul primar al configurației pe care îl recunosc gestaltiștii. După Gemelli, configuraționiștii n'au studiat percepția obiectului ci numai aspectele existenței. Prin experiențe, el arată că subiectul: 1. observă *prezența* obiectului, 2. recunoaște în obiect o formă definită și precisă care-i este *nota*, 3. înțelege *semnificația* lucrului și 4. găsește numele obiectului prezentat. Împreună cu elevii săi, Gemelli stabilește

și șase legi după care se petrec percepțiile și dezvoltă teoria formei fizice, atât de mult discutată, și a structurii perceptivă.

9. Configuraționiștii trec dela constatarea formei fenomenale la afirmația existenței formei fiziologice și a corespondenței în chestiune. E aci un cerc vicios.

10. Configuraționiștii suprimă conținutul caracteristic al psihicului: semnificația și valoarea, termeni care au sens numai într'un sistem care recunoaște natura finalistă și cauzalitatea teleologică a acțiunilor și conduitei noastre. Elementele unei configurații, ale unei percepții sunt subordonate unui principiu: *persoanei*. „Keine Gestalt ohne Gestalter”.

Obiecțiunile sunt expuse și comentate pe larg, după autori, în cele peste 500 de pagini. Configuraționiștii s'au apărat dărz, agresiv chiar și au revenit adeseori asupra teoriei lor, primind numeroase sugestii și făcând unele rectificări sau precizării principiilor inițiale. W. Köhler a răspuns de ex., numeroaselor obiecțiuni aduse de Rignano, lămurind unele lucruri și arătând, cu destulă ironie, ce acesta nu a înțeles. Cu privire la principiul „forme fizice” de ex., Köhler recunoaște judicios că acesta nu e considerat ca o teorie sau ca un fapt, ci doar ca o ipoteză de lucru care în prezent se dovedește utilă.

Cartea lui C. Fabro aduce o prețioasă contribuție în domeniul percepției și ea ar merita să fie citită chiar și numai pentru istoricul problemei pe care o înfățișează, fără a mai adăuga celelalte calități ale expunerii cum ar fi claritatea, sistematizarea și altele.

Dumitru Salade

Dr. GABRIEL COTUL : Psihofiziologie muzicală Cartea Românească. Sibiu 1944.

În literatura noastră științifică există puține studii în legătură cu problemele de psihologie muzicală. Printre ele amintim pe acelea al lui I. Creangă și L. Giurgeca, întreprinse în cadrul Institutului de Psihologie din Cluj. Lucrarea de față este opera unui otorinolaringolog practician, pe care l-a preocupat și interesat deopotrivă și cercetarea științifică în legătură cu problemele de limită dintre otorinolaringologie și psihologie. De aceea, ea depășește cadrul strict psihologic al celorlalte studii prin latura fiziologică.

Cercetări și rezultate personale nu ne oferă — acelea fiind rezervate pentru o lucrare mai vastă, *Funcțiunea auditivă*. Însă, ea constituie o excelentă și documentată punere la punct a problemei psihofiziologiei muzicale, în lumina cercetărilor existente mai de seamă din acest domeniu.

Dr. Cotul accentuează din capul locului că „aptitudinea muzicală nu poate fi redusă la o singură dimensiune psihofiziologică” și „nu poate fi confundată cu acuitatea auditivă a individului” (p. 1). Oricât ar fi de excelentă acea acuitate „ea nu este suficientă pentru a explica facultățile complexe ale unui muzician”. Ceeace se obișnuiește să se numească „ureche muzicală” cuprinde o serie de aptitudini (complexe supraotice, corticale) „cari prezintă numai raporturi cu funcțiunea auditivă și cu plăcerea muzicală”.

Cu asemenea privire comprehensivă autorul a oferit în studiul său o prezentare sistematică, cu riguroasă bază științifică documentară, a celor patru probleme fundamentale în legătură cu psihofiziologia muzicală (1) fi-

ziologia aparatului auditiv, discutând diferitele cercetări electrofiziologice asupra auzului și diferitele teorii asupra analizei sunetelor; (2) *acustică psihologică* (problema psihologică a audibilității, cu perspectiva deschisă de Stumpf C. în *Tonpsychologie* și numită de Dauriac Lionel „acustică psihologică”). Aici discută calitățile sunetelor muzicale și elementele cantitative ale melodiei: măsură, mișcare și ritm.

(3) *Psihologie muzicală*. Aici discută factorii psihologici, cari mijloacesc trăirea și creația artei muzicale: inteligența muzicală, memoria muzicală, imaginația muzicală, stările afective muzicale. Desvoltă deasemeni o privire asupra esteticii muzicale, asupra eredității aptitudinii muzicale cât și asupra metodelor prin cari a fost sesizată ereditatea acesteia.

(4) *Măsurarea aptitudinii muzicale*. În expunerea acestui capitol discută metodele de determinare a dotației muzicale și cercetările mai de seamă asupra aptitudinii muzicale: Stumpf C. (1890), Rupp H. (1915), Seashore (1919), Révész G., Brehmer F. (1925), Serejski M. și Maltzew C. (1928), Nestele A. (1930), Chevais M. (1934), Creangă I. (1940) și Giurgeca L. (1941). Această parte a expunerii se bazează pe cercetările întreprinse în ultimii ani în Institutul de Psihologie din Cluj la Sibiu de I. Creangă și L. Giurgeca.

Contribuția mai de seamă a Dlui Cotul se leagă cu deosebire de primele două probleme, cari pentru prima oară sunt temeinic discutate în literatura noastră științifică. Prin ea, studiile cari s'au ivit până acuma cu privire la psihologia muzicală, primesc o prețioasă completare, grație extinderii discuției asupra problemelor legate de latura fiziologică.

BCU Cluj / Central University Library Cluj G. Oancea-Ursu

GH. COMICESCU : Problema întregului în psihologie în raporturile ei cu educația. vol. I, Tip. Alexandru Terek. Mârzescu, Iași, 1943, pag. 236.

Lucrarea de față este începutul unei probleme pe care autorul și-a propus s'o trateze și al cărei miez este formulat în „Unitatea vieții sufletești”. „Primul volum, spune autorul cu modestie în prefață, poate fi considerat și ca o introducere pentru celelalte”. Tot în prefață autorul mărturisește că va privi „întregul sufletesc”, în ansamblul lucrării, „sub dublu aspect: sub aspectul său teoretic, adică așa cum a fost conceput de către diferiții oameni de știință și sub aspectul evolutiv, așa cum ni se înfățișează în el structura individuală și națională”. Aspectul al doilea urmează să fie tratat în lucrările viitoare. Din chiar titlul lucrării se poate vedea că autorul își propune să trateze problema în raporturile ei cu pedagogia și de aceea nu va uita să raporteze rezultatele fiecărei directive psihologice și efectele ei la procesul de educație. Într'un capitol introductiv dl Gh. Comicescu arată care sunt dificultățile pe care le-a întâlnit psihologia în constituirea ei ca știință (limbajul psihologic puțin prins, autonomiile psihologice, directive psihologice numeroase și variate) și pledează pentru un sistem unic de coordonate în psihologie. Urmează apoi un capitol despre „psihologia științifică” și altul despre „psihologia quasi-științifică”, (asociaționismul). Partea cea mai întinsă a lucrării este cuprinsă sub titlul: „Directivele integraliste în psihologia științifică”, cuprinzând: 1. psihologia behavioristă, 2. psihologia biologică, 3. psihologia configurației 4. teoria complexului, 5. teoria emotivistă, 6. psihologia vitalistă, 7. psihologia personalistă și 8. psihologia spiritualistă.

Partea ultimă a lucrării tratează „concepția structurală în psihologie” și „interpretarea integralistă a vieții sufletești”.

De un deosebit interes sunt paginile care tratează directivele psihologice — și care constituiesc partea centrală a lucrării, — aranjate dela cele mai accentuate biologice până la cele mai accentuate spiritualiste, după cum se poate vedea din simpla lor înșirare. Această parte poate fi considerată și un istoric al teoriilor psihologice, deși ele nu se înșiruesc strict în ordinea cronologică. Fiecărei directive și teorii psihologice tratate îi sunt arătate pe scurt: reprezentanții mai de seamă, punctele esențiale, valoarea sau progresul față de tema anterioară sau contrară, criticele aduse și raporturile ei cu educația. O asemenea expunere clară și sistematică, noi am spune chiar prea didactică, a acestor probleme în literatura psihologică românească n'am avut până acum. De aceea, subscriem cu tot entuziasmul meritul autorului în acest punct. Nu tot astfel stau lucrurile cu capitolele care preced partea despre care am vorbit și cu cele finale. Autorul ne avertizează, tot în prefață, că „lucrarea întregă (e vorba și de volumele viitoare, credem) poate fi considerată în același timp ca o încercare de psihologie științifică, filosofică, critică și pedagogică”. Mare, curajoasă și grea încercare! Părțile peste care am ridicat semn de întrebare suportă mai multe discuții decât celelalte în care am văzut o impusă orânduire și limitare, voită de autor. Vrem să spunem, cu alte cuvinte, că introducerea și partea finală a lucrării sunt mai susceptibile de obiecțiuni atât în informația pe care o folosesc cât mai ales în îndoiala pe care autorul o manifestă față de unele aspecte ale problemei. Să precizăm. Relevarea „dificultăților în constituirea psihologiei ca știință” se sprijină pe unele informații venite mai degrabă din tabăra filosofilor decât și psihologilor, iar unele fapte aduse ca argumente (folosirea unor termeni de ex.) pentru lipsa de precizie în limbajul psihologic sunt pe cale de dispariție. Dar nu numai conceptele, ci și anumite concepții care s'au bucurat de mare circulație în timpul copilăriei psihologiei sunt pe cale de dispariție — unele au și dispărut, — semn că multe din aceste piedeci erau inerente începutului. Tot așa stau lucrurile și cu directivele psihologice, numeroase, variate și chiar contradictorii, care sunt faze asemănătoare cu acelea din istoria oricărei alte științe tinere:

Cu privire la îndoiala pe care o manifestă autorul față de unele aspecte ale problemei am putea aminti cuvintele d-sale dela pag. 11, unde declară sentențios și exclusivist că: „Psihologia actuală marchează astfel tendința de a deveni o știință personală, concepută în mod deosebit de marile personalități care își au adepții lor”, iar mai sus afirmă concludent: „Nu există așadar o singură psihologie, ci atâtea psihologii, câți oameni de mare prestigiu științific se află în această specialitate”.

Această afirmație comportă f. mult risc întrucât azi sunt foarte multe lucruri definitiv câștigate pentru psihologie și considerate bunuri comune, în toate directivele psihologice variate și contradictorii. Apoi, autorul nu amintește niciunde de ramurile psihologice care dau impresia și mai multor directive, dar care reprezintă totuși un progres, ca și succesiunea cronologică a directivelor sau teoriilor psihologice. Deși, în linii mari, lucrarea d-lui Gh. Comicescu te obligă, sau mai exact te ispitește, să-i semnezi concluziile, totuși unele din subdiviziunile capitolelor au rămas cu o porțiță deschisă spre

obiecțiuni. În partea finală a prezentului volum vedem, cu recomandăția autorului, numai întreruperea tratării problemei începută, de care așteptăm să fie legată în curând urmarea ei din volumele următoare.

În general, lucrarea d-lui Gh. Comicescu umple un gol în literatura psihologică românească prin însuși modul cum și-a propus să trateze „unitatea vieții sufletești”. Ea va fi de un real folos cercurilor didactice, prin legătura strânsă și continuă pe care o stabilește cu pedagogia și problemele educației. Trebuie accentuată fără rezervă claritatea expunerii, sistematizarea materialului și clasificările numeroase care ușurează lectura și, poate!? multora și asimilarea și prinderea caracterului „unitar-integralist” al vieții sufletești.

Că autorul lucrării de față a conceput într'un anumit fel tratarea problemei unității vieții sufletești aceasta nu este numai decât o scădere. Punctul de vedere poate fi lărgit în volumele ce vor urma. Nici într'un caz acest fapt nu poate întuneca calitățile prezentului studiu.

Dumitru Salade

S. P. CUPCEA : Ereditatea și mediul în determinarea caracterelor somatice și mintale. Bul. eug. și Biopolitic. vol. XIV. 1943. No. 9—10. p. 324.

Printre problemele însemnate, desbătute și urmărite temeinic, științific, de către Institutul de Igienă dela Cluj-Sibiu în paginile *Buletinului eugenic și biopolitic*, sunt și acelea cari privesc importanța relativă a eredității (sau dispozițiilor native) și mediul (sau peristazei) în dezvoltarea însușirilor antropometrice (somatice) și mintale. Ele sunt urmărite în lumina rezultatelor obținute de știința modernă prin metoda gemenilor și constituiesc o prețioasă parte adăugată la preocupările (inițiate de Institutul de sub direcția profesorului I. Moldovanu) în legătură cu biologia familiară și etnică, și cu chestiunile medico-sociale (de prevenție și terapeutică socială, ocrotire și asistență etc).

Considerând că determinarea raportului de contribuție a eredității și mediului este de o covârșitoare importanță atât teoretică cât și practică, Dl. Cupcea susține că „limitele plasticității unui caracter somatic sau mintal „sunt fixate de componenta sa ereditară” (p. 324), iar limitele îmbunătățirii și educabilității acestui caracter sunt „supuse limitelor determinanței genetice”.

Elaborând prin metoda lui Lenz și aceea a lui Holzinger datele publicate de Frh. v. Verschuer și acelea ale lui grupului dela Chicago Newman-Freeman-Holzinger privitoare la caracterele somatice ale gemenilor uniovulari și biovulari, a obținut valori ale raportului ereditate-mediu (în determinarea variației), din cari rezultă că importanța componentei ereditare nu este aceeași pentru toate caracterele antropometrice. „Raportul ereditate-mediu variază între 100 F: O M (grupele sanguine) și până la 66 E: 33 M (greutatea), formând între aceste valori extreme o serie continuă de valori descrescânde ale raportului E (ereditate): M (mediu)” — p. 333. În concluzie, contribuția finală a mediului în determinarea caracterelor somatice (antropometrice) nu a trecut nici în cazul celui mai plastic, și modelabil de mediu (peristatic-labil) caracter, de $\frac{1}{2}$ din contribuția eredității, ceea ce înseamnă, susține dânsul, că mediul poate actualiza și modela potențialitățile ereditare, dar numai în anumite limite (p. 334).

Ereditatea este determinanta fundamentală și în funcțiunile mintale (memorie, atenție), în aptitudinile motrice și în scris. Valoarea componentei ereditare, rezultă prin elaborarea corelațiilor gemenilor uniovulari și biovulari, publicate de diferiți autori, este următoarea:

Atenția (Poetzold)	72%	ereditatea
Memoria (Luria)	66%	"
Aptitudini motorice (Mc. Nemar)	68%	"
Scrisul (Newman și colab.)	76%	"
Afectivitate (Carter)	44%	"

(Rezultatele cercetărilor asupra gemenilor cu privire la ereditatea inteligenței, mai ales ale lui Meruman, Lauterbach, Wiengfield, Holzinger, Herman și Hogben, au mai fost analizate în paginile acestei reviste, așa că nu le mai redăm. Ele se găsesc în „Ereditatea inteligenței în lumina cercetărilor asupra gemenilor, vol. V. No. 3, Iulie—Sept. 1942 p. 283). Din datele existente, rezultă că în determinarea inteligenței, a funcțiunilor mintale și aptitudinilor motrice, *factorul ereditar este de 2—3 ori mai important decât factorul peristatic* (p. 239). *In afectivitate rolul mediului este mult mai însemnat, ereditatea atingând numai valoarea de 44%.*

Din elaborarea datelor lui Gotschald, cel mai de seamă cercetător în erodopsihologia de azi, raportul ereditate—mediu este următorul:

Aspectul cognitiv al personalității	2,6	Ereditatea la 1	Mediu
Dispozițiile motivaționale	6,3	"	"
Tonalitate afectivă fundamentală	12,0	"	"

Transformând aceste rapoarte în procente — pentru comparabilitatea datelor cu ale altor cercetători — Dl. Cupcea obține valorile :

Aspectul cognitiv	Ereditatea = 72%	Mediul = 8%
Disp. motivaționale	" = 86%	" = 14%
Tonalitatea afect. fundamentală	" = 92%	" = 28%

Aceste date arată că, atunci când considerăm persoana umană în sens longitudinal (din punctul de vedere al conduitei de durată, așa cum a procedat Gotschaldt în lagărele de gemeni din Berlin, unde a aplicat metoda observației prelungite) factorul care domină în determinarea atitudinilor afective este tot factorul ereditar, ceea ce contrazică complet rezultatele de până azi în acest domeniu (analizate în *Ereditatea emotivității la gemeni*, din această revistă, vol. IV. No. 4 Oct.—Dec. 1941. p. 385). După Gotschaldt, cum accentuează și Dl Cupcea, în domeniul substratului endotin (afectiv), modificabilitate trăsăturilor psihice prin influențe de mediu este mai mică chiar decât a capacităților intelectuale, ceea ce răstoarnă toate celelalte rezultate (Carter, Oancea Ursu, etc.)

Alegând rezultatele obținute de diferiți cercetători prin metodele cele mai valabile (prin metoda testelor în domeniul intelectual și motric și prin metoda observației longitudinale, semibiografice, aplicate în lagărele de gemeni mai ales pentru aspectele infrastructurii afective a personalității). Cup-

cea elaborează valorile raportului ereditate-mediu în determinarea celor mai importante aspecte ale vieții psihice (p. 341).

	Ereditate	Mediu
Tonalitatea afectivă fundamentală (după datele lui Gotschaltdt):	92%	8%
Dispozițiile motivaționale (Gotschaltdt)	86%	14%
Flexibilitatea psihică (Gotschaltdt)	82%	18%
Exercițiul (Wilde)	82%	28%
Inteligența (Newman și colab.)	80%	20%
Aspectul cognitiv în ansamblu (Gotschaltdt)	72%	28%
Scrisul (Newman și colab.)	76%	24%
Aptitudini motorice	68%	32%
Etatea educațională (Newman și colab.)	64%	36%

Concluzia studiului este că determinanta fundamentală a vieții mintale — în toate aspectele ei principale — este determinanta ereditară. „Valoarea contributivă a eredității în domeniul mental variază”, după datele analizate de Dr. Cupcea, „între 64% și 92%, fiind deci de aceeași ordine de mărime ca și valoarea contributivă pe care ereditatea a avut-o în câmpul caracterelor somatice (între 66% și 100%.

G. Oancea-Ursu

V. PREDĂ și A. G. LUDU: **Complexul pigmentar la copiii din județul Turda și relația lui cu grupurile sanguine.** (*Institutul de Biologie al Facultății de Medicină Cluj-Sibiu*), Bul. eugenic și biopolitic. Vol. XIV. 1943, No. 11—12.

Studiul se ocupă cu rezultatele unei cercetări antropologice asupra unui grup de 779 băieți și 742 fete cu privire la complexul pigmentar. Domnii Preda V. și Ludu A., — și împreună cu dânsii Institutul de Biologie al Facultății de Medicină Cluj — ajung la concluzia: (1) că „procentajul cel mai mare de indivizi au părul închis și ochii de culoare intermediară”, (2) că „în județul Turda predomină nuanța închisă a părului și irisului, fapt ce deosebește această populație de restul Ardealului, unde predomină nuanța deschisă a irisului și a părului”, (p. 414).

Cea mai interesantă concluzie este alta, (3), că „reiese în mod evident existența unei puternice corelații între complexul pigmentar și anumite grupe sanguine”: (a) Astfel se evidențiază o corelație importantă între grupa A și complexul pigmentar deschis (ori între B și cel deschis); (b) între celelalte grupe sanguine (AB și O) și complexul pigmentar nu se poate stabili o corelație precisă” (p. 416).

La baza concluziei (3) autorii au găsit, totuși, corelații egale, egal de super-„puternice”:

C. cor. (r):	3,23	între	grupa	O	și	ochii	desoșiși,
	3,18	„	„	O	„	„	intermediari
	3,57	„	„	O	„	„	închiși
și coef. d. cor.	3,64	între	grupa	A	și	ochii	deschiși
	3,40	„	„	A	„	„	intermediari
	2,95	„	„	A	„	„	închiși.

Dela 1864 încoace, dela data apariției lucrării lui Galton *Hereditary Genius* se știe că valorile corelației pozitive variază între limitele + 1,00 și 0. Dela întemeierea științei biometriei încă nu s'au constatat valori peste + 1,00. Coeficientul + 1,00 însuși nu poate exista decât poate în lumea fenomenelor mecanice. În lumea biologică cele mai ridicate corelații s'au constatat între trăsăturile gemenilor identici, ființele cele mai similare cu puțință. Dar nici acelea nu ating nivelul + 1,00; ci numai + 0,90, + 0,97, etc. Corelațiile celor doi antropometricieni dela Institutul de Biologie sunt pur și simplu de neînțeles, pentru că în Biometrie nu se cunosc atari valori de corelație. Am dori să avem un răspuns lămuritor din partea autorilor. Până atunci aceste cercetări trebuie să le considerăm ca fiind lipsite de orice valoare științifică.

G. Oancea-Ursu.

PSIHOLOGIE SOCIALĂ

MOLDOVAN, I.: *Igiena Neamului*, Buletinul Eugenic și Biopolitic, vol. XIV, Nr. 5—6, 1943.

Neamul, în concepția d-lui prof. I. Moldovan, este „o comunitate de sânge, tradiție, spațiu și destin”, iar idealul care „să ne unească și să ne oblige la supreme eforturi și jertfe” nu poate fi pentru noi altul decât desăvârșirea neamului.

Problemele, care derivă din acest ideal, sunt strâns legate de fiecare element al definiției de mai sus.

Elementul de sânge, adică fondul etnobiologic, pune problema reducerii progresive a natalității elementelor de elită atât la sate cât și la orașe. Procesul acesta de contraselecție se accentuează prin creșterea mare a numărului celor atinși de boli ereditare, Generalizarea denatalității urcă numărul bătrânilor în dauna tineretului, care duce la inevitabilul dezechilibru „între generații ca urmarea prevalării conservatismului exagerat și preamărirea trecutului propriu al bătrânilor și deficiența elanului, curajului, capacității de adaptare și sensibilității la chemarea viitorului ale tineretului” (pag. 142).

Întârzierea căsătoriilor, pe lângă reducerea perioadei de reproducere aduce cu sine răspândirea boalelor venerice, alcoolismului și însușirea unor deprinderi, cari întăresc individualismul.

Problema nutriției, alături de aceea a amestecului cu alte neamuri, prin căsătoriile mixte vizează tot etnobiologia neamului.

Tradiția, al doilea element constitutiv al neamului, ca expresie a sufletului etnic, are un rol de ocrotitoare și îndrumătoare a fondului etnobiologic fără a împiedeca regenerarea neconținută a neamului. În acest sens ea constituie o problemă a igienei neamului.

Spațiul vital al neamului, care adăpostește generațiile și asigură posibilitatea punerii în valoare a potențialului sufletesc încă constituie o problemă. Orășenizarea, cu desrădăcinarea din glia strămoșească aduce cu sine un dezechilibru organic și sufletesc, deopotrivă de periculos existenței neamului.

Destinul își găsește dușmani necruțători în individualismul și materialismul, ce rezultă din cele de mai sus, pentru că destinul neamului cât și al individului nu „poate să fie stăpânit numai printr'o permanentă luptă pentru

continuarea și afirmarea vieții, printr'o sensibilitate capabilă să semnalizeze orice atingere ostilă intereselor vitale proprii... printr'o reactivitate promptă până la ultimile unități ale organismului menită unei apărări și adaptări imediate preventive sau reparatorii și înfârșit printr'o perfectă organizare a muncii și o prudentă integrare a tuturor eforturilor, a tuturor gândurilor și faptelor spre un scop superior, spre un ideal capabil să mențină permanența luptei, să cheme spre supreme eforturi și să realizeze acea solidaritate și disciplină, care abia ele pot asigura biruința". (pag. 144).

Progresul civilizației cu întregul ei cortegiu de elemente distrugătoare a ființei neamului, pregătește și grăbește declinul lui.

Pentru a înlătura această situație, se impun următoarele măsuri: 1. *Ocrotirea familiei*, prin încurajarea natalității, în general, a elementelor de elită în special și împiedecarea amestecului cu alte popoare; 2. *Combaterea plăgilor etnice*; 3. *Asigurarea unei nutriții satisfăcătoare* pentru țărâtime și muncitorime; 4. Să se păstreze echilibrul dinamic între sat și oraș, capacitatea de creație și de regenerare a patrimoniului spiritual moștenit" și să ferească țărâtimea de urbanizare și exod către oraș; 5. Un *destin sănătos* se asigură: a) prin igiena muncii dirijată de o selecție și orientare profesională și o rațională organizare a ei; b) prin deșteptarea și întreținerea unei conștiințe, răspunderi și sensibilități etnice, grupate în jurul unui ideal, care să solidarizeze în gând și fapte pe toți fiii neamului întreținând mereu lupta pentru continuarea și afirmarea vieții.

Instituțiile chemate să facă educație în acest sens, sunt familia și școala, dela școala primară până la universitate, precum și organizațiile de educație extrașcolară.

L. Bologa.

PSIHOLOGIE APLICATĂ

PSIHOLOGIE ECONOMICĂ

GEMELLI, AGOSTINO : Nuovi punti di vista e nuovi criteri nella selezione e nell'orientamento professionale. (*Nouii puncte de vedere și noii criterii în selecția și orientarea profesională*). Extras din „Medicina e Biologia Vol. IV. 1943, XXI”.

În Italia, mărturisește autorul, metodele de orientare și selecționare profesională au fost privite cu multă neîncredere, datorită unui scepticism față de inovații, dar și dintr'o simțire instinctivă a ceea ce chiar și autorul consideră un pericol. Ceea ce urmărește autorul în articolul recenzat, e să justifice în mod științific motivele pentru cari selecția și orientarea profesională nu trebuie făcute cu metodele făcute până acum.

Criticele pe cari le aduce sunt din trei puncte de vedere : psihologic, economic-social și umanitar. Dacă prima categorie are unele puncte de vedere juste până la un punct, cele de natură socială și umanitară sunt pe deplin nejustificabile. Le vom schița pe rând:

În opera de selecție și orientare profesională, psihologul se folosește de anumite metode, de teste prin care caută să descopere aptitudinile și gradul de dezvoltare al aptitudinilor pe cari le are un individ. În afară de neajunsul că aceste metode constituiesc o mare simplificare a activității respective, ele îl mai au și pe acela de a nu ține seama că un individ nu este numai un „fascicol” de aptitudini, ci și o anumită combinaire a acestora, combinaire care duce la mari varietăți. Apoi nu ține seama de interesele individului, de educabilitatea lui și în rezumat de personalitatea lui. S'ar putea răspunde următoarele : nu se poate susține că psihologul nu ține seama de felul cum aptitudinile se combină, căci el nu ține seamă numai de una sau două aptitudini ci de mai multe și de însăși felul cum ele se combină. Ce ar fi altceva „profilul psihologic” decât felul cum aptitudinile se combină ? În ceea ce privește interesele s'ar putea răspunde că interesul, chiar dacă nu se ține seama de el în momentul examenului, se va desvolta și se va desvolta cu atât mai puternic, cu cât va fi în direcția aptitudinilor. Cât privește examenul personalității el nu e necesar în meserii cari nu cer activitatea personalității. De ex., la o muncă de fabrică unde lucrătorului nu i se cer decât anumite mișcări specializate și mecanice.

Cât privește critica din punct de vedere social și economic, anume că orientarea și selecția profesională ar fi una din cauzele șomajului, i s'ar putea răspunde printr'o simplă judecată logică. Chiar dacă prin selecție profesională unii sunt îndepărtați dela o meserie oarecare, prin orientare sunt îndreptați către meseriile pentru cari totuși sunt potriviți. Iar dacă nu au totuși nici o aptitudine rămân să fie întrebuințați în meseriile necalificate. Nu se poate spune că orientarea e o cauză de șomaj, dar se poate susține că e o cale de economie și întrebuințare rațională a energiei umane. Vorbind de aspectul umanitar al problemei, e iarăși exagerată părerea autorului, care cu mult sentimentalism vorbește de massa cea mare a celor cari sunt îndepărtați : ”procedul de selecție prin metoda probelor și testelor e ceea ce poate fi mai crud și mai nedrept”. Dar răspunzând chiar din punctul de vedere al umanitarismului putem spune : e mult mai injust și mai crud ca locul unui om capabil să fie ocupat de un altul incapabil, ajuns acolo prin considerente umanitariste. Și nu facem un serviciu nici chiar omului așezându-l într'un loc căruia nu-i poate face față. Dar cu toate criticile severe aduse actualului sistem de orientare și selecție, autorul vorbește de noi puncte de vedere, de unde se deduce că totuși e de acord asupra necesității lor.

Iată cum vede autorul felul în care ar trebui să fie studiat omul în scopul orientării : „Și astfel, cine vrea să studieze omul cu scopul de a determina capacitățile sale și posibilitățile sale de a-și desvolta viața în modul cel mai bun, trebuie să studieze toată complexitatea felului său de a acționa, considerându-l în mediul în care e chemat să trăiască ; adică trebuie să facă studiul personalității sale. Numai procedând în felul acesta se poate pune selecția și orientarea pe o cale mai umană de utilizare a activității omului”.

TECOZ HENRY FRANCOIS. — Le rôle du médecin en orientation professionnelle (Rolul medicului în orientarea profesională). Journal Suisse de Médecine. 73-em année. 1943. N. 38 p. 1140.

Plecând dela constatarea lipsei de cunoaștere, în general, a termenilor tehnici noi, cari definesc ramuri de știință modernă, autorul precizează termenul de orientare profesională ca fiind: dirijarea individului către profesiunea corespunzătoare aptitudinilor proprii, spre a-i da mulțumire în muncă și maximum de randament.

Aceste cercetări cer: 1. Studii psiho-fiziologice ale individului și mediului său, 2. Studii tehnice ale profesiunii, 3. Studii economice ale evoluției travaliului.

În ceea ce privește punctul al 3-lea medicul nu poate fi competent, nici nu i-se poate cere acest lucru; în primele două puncte, însă, medicul are rolul predominant.

Medicul va cunoaște profesiunile și va studia individual monografiile cu indicațiile și contra indicațiile medicale.

Medicul va ajuta psihologul în examenul său, urmărind examenul psihologic și colaborând la examinarea senzorială.

Considerând evoluția cercetărilor, în acest domeniu, începutul lor datează dela războiul trecut. Încercărilor din 1919 le urmează cercetările științifice serioase ale lui Lauber în 1923 la Viena. Acestea au rămas și până azi cele mai complete.

În urmă au apărut în Statele Unite, Franța și alte centre de cultură încercări de valoare, dar nu studii complete.

În general în toate aceste cercetări se observă disensiunea între medic și psihotehnician, în fapt fiind necesară cea mai strânsă colaborare ca să dea bune rezultate activitatea deusă.

Problemele care se pun nu pot fi soluționate nici de psiholog singur nici de medic singur.

Studiul profesiunilor din punct de vedere medical e inexistent, monografiile profesionale medicale lipsind azi, singura lucrare în acest domeniu rămânând aceea a lui Lauber.

În examinarea candidatului pentru orientarea sa profesională se cere în primul rând examenul pur medical, complet, cu toate corectările necesare predispozițiilor la maladii, menționând secretul profesional în fișe, dar discutând cu psihotehnicianul constatările înregistrate.

În al 2-lea rând examenul senzorial și motor obligă maximum de colaborare între medic și psiholog.

La fel în ceea ce privește aptitudinile manuale, intelectuale și morale, colaborarea medicului cu psihologul este necesară, medicul singur având un rol puțin competent în aceste domenii.

Formarea medicului mai ales dacă aceasta este un clinician, cere mult studiu practic.

Nu se ajunge la scopul dorit prin lectură de specialitate sau alte cunoașteri teoretice, se cere vizitarea mediului de lucru, a atelierului și fabricii pentru cunoașterea acestei vieți din câmpul muncii.

Paralel se pot face și cursuri speciale, singurele de acest gen au fost cursurile dela Viena organizate de Lauber și la Berlin.

În Franța se cere medicului să fie specialist psihiatru, ceea ce nu este o soluție practică.

Problema formării medicului de orientare profesională nu este încă soluționată, discuțiile fiind în stadiul empiric.

Se pare că medicul din facultate ar fi necesar să studieze problemele medicale din câmpul muncii cu bolile și accidentele profesionale, apoi în cei câțiva ani de practică de spital la care e obligat după doctorat să facă și o licență în filosofie dacă este posibil.

La terminarea acestor studii medicul ar fi un bun secund, timp de 1 an, într'un oficiu de orientare profesională, ca apoi să fie singur, conducător medical în acest domeniu.

Se cere ca aptitudini înăscute acestui medic: o mare sociabilitate, iubirea aproapelui și darul de a inspira încredere adolescenților și familiei lor.

Orientarea profesională e încă într'un stadiu empiric de cercetări, dar fiecare studiu nou o precizează în importanța sa, mai cu seamă în viitor.

Medicina tinde azi spre prevenire și profilaxie, orientarea profesională are la bază principiul prevenirii inadapțărilor posibile în greșelile ce se fac în alegerea unei profesii.

Cei cari caută succesul în domeniul lor de lucru, pot să-l atingă mai ușor, îmbrățișând ramuri noi de studiu în cari se așteaptă directive, cu condiția să știe să imprime aceste directive.

Medicul în orientarea profesională, ca și psihologul în rolul de psihotehnician găsec un teren vast, în care dezvoltând aptitudini scioase de muncă și pricepere, vor putea recolta succese.

Dr. V. Lăcrișeanu

PSIHOLOGIE MEDICALĂ

Bănu G.: **Tratat de medicină socială**. Casa Școalelor. 1943, București.

Este o lucrare care în literatura științifică românească inaugurează un domeniu nou de preocupări: domeniul medico social. Igienea veche, tratând bolile infecto-contagioase și poliția sanitară, „au rămas cu totul necorespunzătoare”, față de calea pe care se îndreaptă azi grija de sănătate. Alături de școala terapeutică, spune Dl profesor Banu, trebuie să intervină medicina socială, spre a preveni boala și a înlătura toți factorii de natură a degrada sănătatea. „Ideea centrală în medicina socială este omul social, așa încât această disciplină devine știința care se ocupă de înlăturarea factorilor dăunători omului și de asigurarea condițiilor optime pentru dezvoltarea ei”.

După Dl Banu, „medicina socială este disciplina, care consideră omul ca un inel de legătură între generații, studiază influența diferiților factori asupra sa și organizează măsurile preventive și curative, sanitare și sociale, pentru a-i asigura un optim biologic”. Această precizare de obiective depășește definițiile clasice ale igienei ca „artă de a conserva sănătatea individului sau ca „Studiul cauzelor bolilor”.

Preocuparea de sănătatea colectivă este în continuă dezvoltare dela apartia lucrării lui Paracelsus (1535) și mai cu seamă, a lui Ramazzini (1700) asupra bolilor meseriașilor, a lui Gomasso Campanella (în care se resimte

reafirmarea ideilor lui Platon, în legătură cu normalizarea descendenței) „a studiilor și măsurilor de igienă socială privind natalitatea, mortalitatea, condițiile de viață, factorii profesionali, a cercetărilor pe teren și primelor organizări sociale ale lui Cadet de Gassicourt (1802), Villermé, Parent-Duchâtelet etc.

Astăzi, medicina socială completează și desăvârșește un mare număr de probleme, tocmai prin faptul că le armonizează într'un tot organic, la baza căruia este concepția unică a medicinei sociale (p. 12). „Ea studiază înrăurirea mediului ambiant asupra grupelor omogene de indivizi cu caracterul lor specific dobândit prin stratificarea socială realizată în timp. Știința sănătății pe grupe umane poate fi considerată dela mica unitate, familia până la națiune și rasă” (9). Factorii economici, culturali și profesionali sunt de natură a influența și determina starea sănătății unei colectivități. Gradul de civilizație, cultura igienică sunt condiționate de stările sociale. Această legătură s'a verificat suficient în decursul timpurilor. Astfel că programele de redresare a sănătății, accentuează prof. Banu, azi nu pot fi începute înainte de a se cerceta structura economică și socială a claselor, cărora se adresează (p. 9). Acțiunea medico-socială se desfășoară în multe domenii.

Capitolele expunerii din această primă lucrare românească în domeniul medicinei sociale sunt :

1. *Medicina socială ca știință* (sferă, materie, metode, etc).
2. *Energia și demografia.*
3. *Medicina preventivă sau biologie și fiziologie socială.*
4. *Patologia socială* (boli organice, boli infecțioase, boli sociale etc.).
5. *Asistența socială* (înfăptuiri pentru defectivi și dependenți).
6. *Probleme autonome* (materno-infantile, igienă preșcolară, geniu sanitar, personal medical și sanitar, educație, organizare sanitară etc.)

Ideea care călăuzește spiritul și organizarea lucrării este populația din punctul de vedere al *valorii sale biologice* :

- a) masa covârșitoare a *elementelor sănătoase*, în favoarea căreia intervine medicina preventivă.
- b) o parte relativ importantă numerică, reprezentată din elementele temporar bolnave, obiectul medicinei curative.
- c) elementele bolnave, cari prin gravitatea stării lor ies din cadrul masei valide (obiect de asistență socială).

În legătură cu fiecare din aceste subdiviziuni profesorul Banu dezvoltă și discută problemele importante ale domeniului, în lumina datelor pe cari această știință le are astăzi la îndemână, aducând o prețioasă contribuție literaturii noastre științifice.

G. Oancea-Ursu

NOTE ȘI INFORMAȚII

ACTIVITATEA OFICIILOR DE ORIENTARE PROFESIONALĂ DIN SUBORDINEA INSTITUTULUI PSIHOTEHNIC DIN CLUJ-SIBIU, pe anii 1942—1943.

Intr'un studiu mai larg, am publicat la începutul anului 1942, în Revista de Psihologie (vol. IV, Nr. 2) o serie de considerente asupra modului în care sunt organizate Oficiile de orientare profesională din subordinea Institutului Psihotehnic din Cluj la Sibiu, aparținând Ministerului Muncii, și am dat toate lămuririle asupra felului cum au funcționat aceste instituții dela înființare și până la sfârșitul anului 1941. În rândurile de mai jos vom arăta care a fost activitatea acestor Oficii în anii 1942 și 1943.

Câteva cuvinte asupra locului unde funcționează cât și asupra persoanelor care conduc Oficiile de orientare profesională de sub controlul și organizarea Institutului Psihotehnic din Cluj la Sibiu:

1. *Oficiul de orientare profesională din Arad.* Funcționează în localul nou al Căminului de ucenici din Arad, Str. Regina Mamă Elena, Nr. 1, fiind bine dotat ca număr de încăperi pentru sălile de examene psihologice și medical, cât și ca mobilier și aparate psihologice. În prezent Oficiul este condus de către Dl. Alexe Floca, licențiat în psihologie al Facultății de Filosofie și Litere din Cluj și specializat în materie de psihologie experimentală pe lângă Institutul de Psihologie al aceleiași Facultăți. D-sa are conducerea serviciului psihologic al Oficiului cât și conducerea administrativă a lui. Serviciul medical este condus de către Dl. Dr. Tabac Miron.

2. *Oficiul de orientare profesională din Brașov.* Acest Oficiu funcționează în Brașov, Calea Victoriei Nr. 9, putându-se mândri ca cel mai bine înzestrat cu săli, mobilier și aparate științifice de examinare psihologică a ucenicilor. Conducerea psihologică și administrativă revine D-lui Dumitru D. Văcaru, licențiat al aceleiași Facultăți cași Dl. A. Floca dela Arad. Pe lângă studiile de specializare pe lângă Institutul de Psihologie dela Cluj, Dl. Văcaru și-a însușit numeroase cunoștințe tehnice de psihotehnician, pe lângă Institutul Psihotehnic din Cluj, unde a funcționat ca secretar mai bine de 5 ani. Serviciul medical este condus de către Dl. Dr. Sever Cărpinișan.

3. *Oficiul de orientare profesională din Craiova.* A aparținut până în 1941, Institutului Psihotehnic din București. În prezent funcționează într'un local împreună cu Inspectoratul Muncii Craiova. Titularul postului de psihotehnician—conducător este Dl. Constantin Stăncescu, licențiat al Facultății de Filosofie și Litere din București, și detașat în Ministerul Muncii într'un post de „Consilier M. L.". În lipsa titularului, conducerea psihologică și administrativă o are Dl. Avram Giurcă, profesor de filosofie la Colegiul Carol I din Craiova. Serviciul medical este condus de către Dl. Dr. Ippolit Scaletchi.

4. *Oficiul de orientare profesională din Sibiu.* Deși nu are localul corespunzător din toate punctele de vedere, totuși poate sta ca dotare alături de Oficiul din Brașov. Funcționează în Sibiu, Șos. Alba Iulia, No. 15. Conducătorul Oficiului este Dl. Dumitru Salade, format tot la Universitatea și școala psihologică clujeană. Serviciul medical este îndeplinit pe rând, de medici dela Oficiul Asigurărilor Sociale Sibiu, postul de medic al Oficiului fiind în prezent vacant.

5. *Oficiul de orientare profesională din Timișoara.* Funcționează în Timișoara, Str. Regina Maria, Nr. 7. Ca înzestrare cu aparate psihologice și medicale Oficiul n'are să-și facă multe completări, dar îi lipsește o parte din mobilierul special necesar examinărilor colective de ucenici. Titularul postului de psihotehnician-conducător este tot un elev al școlii psihologice clujene, anume Dl. Pop Ștefan, care este înlocuit, în caz de absență, de către D-șoara Jumanca Viorica, psihotehniciană detașată în acest scop, dela Oficiul din Arad la cel din Timișoara.

Activitatea Oficiilor de orientare profesională din Arad, Brașov, Craiova, Sibiu și Timișoara.

Date fiind împrejurările actuale de războiu, numai Oficiul de orientare profesională din Sibiu și cel din Craiova și-au putut continua activitatea fără întrerupere în tot cursul anilor 1942—1943, începând cu 1 Ianuarie 1942 până la 31 Decembrie 1943. Oficiul din Timișoara a fost închis — din cauza concentrării personalului, cât și a vacanței postului de conducător — în tot cursul acestor ani. El și-a putut relua activitatea abia în cursul luni Martie 1944, prin detașarea D-șoarei Jumanca V. în locul titularului concentrat. Celelalte două Oficii, din Arad și Brașov, au avut întreruperi în activitatea lor de câteva luni, fapt care explică scăderea considerabilă a numărului de ucenici examinați în acești ani, față de anii precedenți când Oficiile au putut funcționa în condițiuni normale. S'au făcut, totuși, eforturi laudabile, de către personalul științific al acestor Oficii cât și al Institutului Psihotehnic din Cluj la Sibiu, ca să se compenseze lipsa colegilor plecați pe front, sau concentrați în țară.

Numărul total de ucenici examinați în anul 1942 de către Oficiile de orientare profesională din Arad, Brașov, Craiova și Sibiu este de 2425. — iar în anul 1943, acest număr se ridică la cifra de 2661 de cazuri. Total au fost examinați în acești doi ani de către Oficiile în chestiune un număr de 5086 tineri care au primit îndrumări asupra meseriilor celor mai potrivite cu însușirile lor psihofiziologice. Repartizarea lor pe sex, pregătire școlară, origine etnică, etc., este cea dată în tabloul Nr. 1.

TABLOU Nr. 1

de repartizarea ucenicilor examinați de oficiile de orientare profesională din subordinea Institutului Psihotehnic din Sibiu, pe anii 1942 și 1943.

Localitatea	Numărul total al celor examinați	Repartizarea în procente după:								Îndrumați spre meseriile dorite 0/0	Îndrumați spre alte meserii, decât cele dorite 0/0
		Sex		Pregătire școlară		Origine etnică		Mediul social de origine			
		Băieți %	Fete %	Primară %	sec. %	român %	minoritar %	dela sat %	dela oraș %		
Arad	973	81.5	18.5	91	9	64	36	69	31	74	25
Brașov	1.273	81	19	94	6	55	45	70	30	86	14
Craiova	1.075	72	28	93	7	99	1	65	35	78	22
Sibiu	1.765	85	15	92	8	60	40	52	48	68	32
TOTAL	5.086	80	20	93	7	68	32	62	38	76	24

O privire asupra tabloului Nr. 1 ne arată imediat proporția în care stau băeții față de fete, cei cu clase primare, față de cei cu clase gimnaziale, românii față de minoritari, etc. Ceea ce este mai remarcant este faptul că spre meserii se îndreaptă un procent de 93% elevii a căror pregătire de bază este școala primară și numai 7% au o pregătire gimnazială sau chiar liceul complet. De aceea se impune ca o necesitate stringentă ca în școala primară să se organizeze cursuri, (în anul ultim), în care tinerii să fie inițiați asupra meseriilor celor mai rentabile și mai folositoare pentru viață. Aceasta cu atât mai mult cu cât dacă ne uităm în ultima rubrică din dreapta jos, a tabloului Nr. 1, vedem că din totalul de 5.086 tineri examinați la Oficiile noastre de orientare profesională 24% au fost găsiți necorespunzători pentru meseriile spre care ar fi vrut dâșii să se îndrepte. Și aceasta se datorește într-o largă măsură și faptului că tinerii noștri au extrem de puține cunoștințe asupra meseriilor și de aceea și le aleg mai mult la întâmplare, nu după vocația lor proprie. Rostul școlii primare trebuie să fie și acela de luminare a tineretului asupra profesiunilor, din care apoi să-și poată alege pe aceea care este mai în conformitate cu aptitudinile lui native. Pentru aceasta pledează și faptul că 62% dintre ucenici, se recrutează din mediul rural, unde au mult mai puține posibilități de a lua cunoștințe despre meserii.

TABLOU Nr. 2

de repartizarea procentuală pe categorii de profesii a ucenicilor examinați la oficiile de orientare profesională ale Institutului Psihotehnic din Sibiu, pe anii 1942-1943:

Localitatea	Industria metalurgică	Industria textilă	Comert	Industria lemnului	Industria Pielei	Industria alimentară	Terasament construcții	Servicii personale	Arte grafice	Profesiuni libere
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Arad . . .	45	22	6	5	2	4	5	6	4	1
Brașov . .	38	25	12	3	4	3	3	5	2	3
Craiova . .	33	25	18	7	4	3	3	5	2	—
Sibiu . . .	39	17	9	10	8	5	5	2	3	3
TOTAL	39	21	12	7	2	4	4	4	2	2

În tabloul Nr. 2 este dată repartizarea procentuală a ucenicilor examinați de Oficiile amintite, pe categorii de profesii. În regiunea orașelor unde funcționează aceste Oficii, reiese clar că industria metalurgică ține locul întâiu, urmată fiind de industria textilă, comerț, industria lemnului, etc. Artele grafice și profesiunile libere țin locul ultim. Proporția se menține cam aceeași în toate centrele, astfel încât nu credem că ea ar diferi prea mult dacă am cerceta și celelalte centre mari din țara noastră.

Mihail Peteanu

**Numai la țară ferii copii
de bombardament!**

**Respectați măsurile
de apărare pasivă!**

BCU Cluj / Central University Library Cluj